

บทที่ 4

นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ.2516-2532

นวนิยายของรพีพรในยุคที่ 3 นี้เริ่มต้นในช่วงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 จนกระทั่งถึง พ.ศ. 2532 อันเป็นปีล่าสุดที่ผู้วิจัยพบนวนิยายของรพีพรที่ตีพิมพ์เป็นเล่มก่อนจะหยุดเขียนนวนิยายลงในปี พ.ศ. 2535 เนื่องจากสุขภาพไม่เอื้ออำนวย

นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ.2516-2532 แบ่งออกได้เป็น 2 ช่วงคือ ช่วงที่ 1 นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ.2516-2519 และช่วงที่ 2 นวนิยายของรพีพร ในช่วง พ.ศ.2520-2532

ก. ช่วงที่ 1 นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ.2516 - 2519

รพีพรเคยร่วมแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและการเมืองมาตั้งแต่หลัง พ.ศ.2495 แต่ไม่มีโอกาสแสดงออกอย่างชัดเจน ทั้งนี้เพราะสภาพทางสังคมและการเมืองไม่เอื้ออำนวยต่อการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 กระแสการต่อสู้เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาและปัญญาชนผลักดันให้ความคิดรับผิดชอบต่อสังคมของเขากลับมาอีกครั้ง ดังที่เขาตั้งความหวังไว้ในชีวิตว่า

ขอให้ได้เห็นประเทศไทยมีการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง ประชาชนผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่ของประเทศมีสิทธิในการปกครองมากกว่าชนส่วนน้อย อหากเห็นประเทศไทยประกาศตัวเป็นกลางและไม่ผูกพันกับสัญญารุกรานทางทหารและเศรษฐกิจกับประเทศใด ๆ ปราศรณาให้มีการปฏิบัติ "วัฒนธรรม" ของไทยเสียใหม่ในหลาย ๆ ด้าน และอหากให้ประชาชนไทยสนใจการเมืองให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เพราะการที่

ประชาชนไม่สนใจการเมืองเลยหรือสนใจแค่น้อย ทำให้บรรดาผู้นิยมระบบฟาสซิสต์
ฉวยโอกาสขึ้นมาอำนาจสร้างควมร้าวรอย มั่งคั่งและกดขี่ประชาชนอย่างโหดร้าย
ทารุณ

(ชัยพฤกษ์, 21(1 สิงหาคม 2517) : 28-29)

เหตุการณ์ทางการเมืองในช่วง 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ทำให้รพีพรหันมาสนใจ
เขียนหนังสือประเภท "คุณภาพ" อย่างจริงจังเช่น ชีวิตในความทรงจำ ใต้ดาวแดง-คนสองคน
อันเป็นบันทึกประสบการณ์ในคุกของรพีพรและกลับมาใช้ชื่อจริงเขียนนวนิยาย รวมทั้งมีนามปากกา
ใหม่คือ "ศิวัะ รัชชิต" ใช้เขียนเรื่องเกี่ยวกับการเมืองและ "สันติ ชูธรรม" ใช้เขียนนวนิยาย
การเมือง ดังที่เขาเล่าว่า

อย่างสุวรรณ วรดิลกต้องเคร่งเครียดจริงจัง เป็นการเขียนที่ค่อนข้างจะมีศักดิ์ศรี
เพราะใช้ชื่อจริงเท่ากับประกาศตัวจริงว่า นวนวนี่คือเรา นวนสุวรรณกับศิวัะ รัชชิต
เกือบคล้ายคลึงกัน คือเขียนในด้านสังคม การเมือง แต่ศิวัะ รัชชิตยังเป็นรอง
เป็นกองทัพหน้า สุวรรณนี่กองทัพหลวง

(พิราบแดง : ไม่มีเลขหน้า)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 เป็นต้นมารพีพรเปลี่ยนแปลงแนวการเขียนนวนิยายอย่างชัดเจน
ทั้งรูปแบบและเนื้อหาให้สัมพันธ์กับชีวิต สังคมและการเมืองโดยการสะท้อนภาพชีวิตจริงของสังคม
ในแง่การวิเคราะห์สภาพและปัญหาของสังคม โดยมุ่งหวังให้เกิดการแก้ไขเพื่อชีวิตที่ดีกว่า
แนวโน้มของนวนิยายจึงเป็นนวนิยายเชิงสำนักทางสังคมและการเมือง ทั้งนี้เนื่องด้วยเหตุปัจจัย
ทางสังคมและการเมืองที่มีผลกระทบต่อแนวโน้มในการประพันธ์ ดังที่รพีพรกล่าวว่า

การประพันธ์ในยุคนี้มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ทั้งนี้เป็นไปตามสภาพการณ์
ทางสังคมและการเมืองภายในประเทศและทั่วโลก แนวการเขียนแบบเก่า ๆ ที่
ปราศจากความรับผิดชอบต่อสังคม เขียนขึ้นตามพลังของความเพ้อฝันที่ไร้ขอบเขต
ถึงเวลาแล้วที่จะปิดฉากลงได้ แนวการเขียนสำหรับยุคนี้และยุคต่อไปจะต้องยึดหลัก

"ศิลปะเพื่อชีวิต" หรือ "รับใช้ชีวิต" ชีวิตที่พูดถึงเป็นชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ที่ได้รับความเดือดร้อนเพราะถูกกดขี่จาก "พลัง" ต่าง ๆ ของสังคม อาทิ พลังทางการเมือง พลังทางเศรษฐกิจ และพลังทางวัฒนธรรม

(ชัยพฤกษ์, 21 (1สิงหาคม 2517) : 29)

ด้วยปณิธานในการเขียนดังกล่าว นวนิยายของรพีพรในช่วงหลัง 14 ตุลาคม 2516 จึงเปลี่ยนแนวการเขียนเป็นนวนิยายสะท้อนสังคมและการเมืองในรูปแบบและเนื้อหาที่ชัดเจนกว่า 2 ยุคแรก

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวการเขียนนวนิยายของรพีพร

1.1 สภาพสังคมและการเมืองในช่วง พ.ศ.2516 - 2519

ปรากฏการณ์สำคัญที่นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงของสังคมและการเมืองไทยในช่วงนี้ คือเหตุการณ์เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ที่ทำให้รัฐบาลทหารของจอมพลถนอม กิตติขจร และจอมพลประภาส จารุเสถียร ลี้ลาอำนาจ

เหตุผลที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ครั้งนั้นมีหลายประการ ที่สำคัญคือ หลังจากมรณกรรมของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีผลทำให้กลุ่มทหารซึ่งครองอำนาจในขณะนั้นเกิดความขัดแย้งและแตกแยกกันมากที่สุด อีกประการหนึ่งคือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่กำหนดนโยบายเกี่ยวกับโครงสร้างทางการเมืองคือการตั้งสถาบันทางการเมืองไว้ในขณะเดียวกันก็เร่งพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แต่ทว่าในขณะที่นโยบายพัฒนาประเทศเริ่มส่งผลก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะมีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทางสภาพสังคม ซึ่งทำให้ระบบการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้น สิ่งที่เห็นได้ชัดที่สุดก็คือการเกิดกลุ่มใหม่ ๆ ในสังคม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากการเกษตรมาเป็นระบบอุตสาหกรรม การขยายตัวของสังคมเมือง การเพิ่มจำนวนชนชั้นกลางที่มีการศึกษา ทำให้เริ่มมีการเรียกร้องและการต่อต้านระบบการเมืองที่ปิดกั้นเสรีภาพของประชาชน (ลิขิต ชีระเวคิน, 2533 : 128)

ต่อมาในยุคของจอมพลถนอม กิตติขจร ก็ยังคงดำเนินนโยบายไม่เป็นประชาธิปไตยตามแบบจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อประชาชนเรียกร้องให้เร่งรัดการร่างรัฐธรรมนูญที่เริ่มมาตั้งแต่สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จอมพลถนอม กิตติขจร จึงยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติบางฉบับและให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลทั่วประเทศก่อนที่จะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2511 และให้มีการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512

จาก พ.ศ. 2506 จนถึง พ.ศ. 2512 ไม่มีเหตุการณ์ร้ายแรงใด ๆ เกิดขึ้นเพียงแต่ประชาชนเริ่มรู้สึกเบื่อหน่ายที่จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรีนานเกินไปและใช้เวลาร่างรัฐธรรมนูญนานเกินไป หลังจากการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 จอมพลถนอม กิตติขจร ยังคงดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ต่อมาไม่นานนักก็เกิดความแตกแยกในหมู่ ส.ส. ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน ประกอบกับปัญหาหลายอย่างที่เกิดขึ้นในสังคมทว่าความรุนแรงขึ้น เช่น ปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง ปัญหาข้าราชการดัดจริตของประชาชน การให้อภิสิทธิ์ของผู้นำทางการเมืองที่ใช้อำนาจตามมาตรา 17 สั่งประหารคนในคดีต่าง ๆ โดยเฉพาะคดีเกี่ยวกับการบ่อนทำลายความมั่นคงของรัฐจำนวน 39 คน (ชมทางนาศก : 270-271 อ้างถึงในอุดม รุ่งเรืองศรี, 2522 : 133) จอมพลถนอม กิตติขจรจึงทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 และประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองประเทศเลียนแบบจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์โดยเฉพาะมาตรา 20 ซึ่งเหมือนกับมาตรา 17 ในฉบับก่อน

อย่างไรก็ตามจอมพลถนอม กิตติขจรก็ไม่สามารถคลี่คลายปัญหาต่าง ๆ ได้ตรงกันข้ามสถานการณ์ยิ่งตึงเครียดขึ้นทุกขณะ เช่น ประชาชนประสบความเดือดร้อนเพราะสินค้ามีราคาแพงขึ้นอย่างรวดเร็ว อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3 นายร่วมกันฟ้องจอมพลถนอม กิตติขจรกับคณะปฏิวัติอีก 17 คน ว่าละเมิดรัฐธรรมนูญและเป็นกบฏ บุคคลทั้ง 3 ถูกจับในข้อหาบ่อนทำลายการปฏิวัติและอาศัยมาตรา 20 ลงโทษประหารชีวิต ประชาชนทั่วไปจึงหวาดเกรงอำนาจของคณะปฏิวัติ เป็นต้น (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2522 : 135)

ต้นเหตุของความอึดอัด ความทุกข์ยากของประชาชนที่เกิดจากรัฐบาลทหาร การคอร์รัปชันและการจำกัดเสรีภาพของประชาชนโดยข่มขู่ประชาชนให้หวาดกลัวเป็นเหตุให้นักศึกษาที่มีความคิดเห็นต่างทางการเมืองมีความคิดขัดแย้งกับรัฐบาล เริ่มรวมกลุ่มวิพากษ์วิจารณ์

สังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างเอาจริงเอาจัง เช่น กลุ่มสหภาพนิคมของมหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์ กลุ่มสหภาพของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กลุ่มฟื้นฟูชีวิตใหม่ของจุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย กลุ่มวลัญชัทัศน์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มโคราชของวิทยาลัยเทคนิคโคราช
 และยังมีกลุ่มผู้หญิง เช่น กลุ่มเศรษฐกรรม กลุ่มนิติศึกษา ชมรมรัฐศึกษา ฯลฯ (ตรีศิลป์, 2524:29)
 กลุ่มนักศึกษาส่วนกันเดินขบวนประท้วงรัฐบาลอยู่เนือง ๆ เช่น การต่อต้านประกาศคณะปฏิวัติ
 ฉบับที่ 269 เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ.2515 การประท้วงการลอบชื้อนักศึกษามหาวิทยาลัย
 รามคำแหง 9 คนในจำนวน 15 คนที่ทำหนังสือชื่อ "มหาวิทยาลัยที่ยังไม่มีค่าตอบ" เมื่อ
 วันที่ 21-22 มิถุนายน พ.ศ.2516 และการเรียกร้องรัฐธรรมนูญและให้ปล่อยผู้ต้องหา 13 คน
 ที่ถูกคุมขังในข้อหา "มีวสันตขันธ์ให้มีการชุมนุมทางการเมืองเกินกว่า 5 คน" (อุดม รุ่งเรืองศรี,
 2522 : 136) โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ.2516 จนกระทั่งนำไปสู่เหตุการณ์นองเลือด
 ในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516

รัฐบาลชุดต่อมาคือนายสัญญา ธรรมศักดิ์ ยึดหลักการแห่งระบอบประชาธิปไตย
 โดยให้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างกว้างขวาง สภาพสังคมที่ปิดกั้น
 ความคิดของประชาชนจึงเริ่มคลี่คลาย ก่อให้เกิดความตื่นตัวทางการเมืองสูง โดยเฉพาะแนวคิด
 ระบอบสังคมนิยมที่ถือว่าอำนาจประชาธิปไตยอยู่ที่ประชาชนแพร่หลายครอบคลุมสังคมไทยโดยทั่วไป ดังที่
 ตรีศิลป์ บุญขจร กล่าวว่า

ความสำเร็จของการเดินขบวนขับไล่ในครั้งนั้น แม้จะไม่ใช่ชัยชนะที่แท้จริงนัก แต่
 ก็ได้มีผลเป็นช่องทางมากต่อบรรยากาศของสังคมและการเมือง รวมทั้งต่อแนวคิดของ
 ประชาชน เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการรวมพลัง
 เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม การใช้สิทธิเสรีภาพในช่วงนี้จึงเป็นไปอย่างกว้างขวาง
 ทั้งในรูปของการปฏิบัติและในรูปของงานเขียน

(ตรีศิลป์ บุญขจร, 2524 : 35)

สภาพบรรยากาศทางการเมืองดังกล่าว ส่งผลให้กระแสวรรณกรรมใน
 ช่วงนั้นมีแนวโน้มไปทางสังคมและการเมืองดังจะได้อีกกล่าวต่อไป

1.2 บรรณกาศวรรณกรรมไทยในช่วง พ.ศ.2516-2519

นับตั้งแต่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 เป็นต้นมา วรรณกรรมก้าวหน้าหรือหนังสือวิชาการก้าวหน้าที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองมีแนวโน้มการผลิตสูงขึ้น ดังที่บุญเรือง เนียมหอม ได้ศึกษาเนื้อหาของหนังสือภาษาไทยเกี่ยวกับการเมืองที่จัดพิมพ์ขึ้นตั้งแต่วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ถึงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ.2518 พบว่า

หนังสือที่จัดพิมพ์หลังวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมและการเมืองได้อย่างดี สภาพสังคมและความคิดเห็น ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมได้กำหนดเนื้อหาสาระของหนังสือให้ออกมาในรูปแบบนั้น ในขณะที่เดียวกันระบบการเมืองและสังคมยอมรับเสรีภาพของประชาชนมากขึ้นทำให้นักเขียนและผู้จัดพิมพ์ได้ใช้สิทธิเสรีภาพแสดงความคิดเห็นในรูปหนังสือ และพยายามใช้หนังสือเป็นเครื่องมือต่อสู้ทางการเมืองหรือเผยแพร่ลัทธิการเมืองอย่างกว้างขวาง หนังสือได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการต่อสู้ทางการเมือง หนังสือที่มีแนวคิดในลัทธิการเมืองแบบคอมมิวนิสต์ได้รับการตีพิมพ์อย่างเสรี แม้จะมีเนื้อหาสาระที่ขัดต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยและละเมิดพระราชบัญญัติการพิมพ์ และพระราชบัญญัติการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ก็ตาม

(บุญเรือง เนียมหอม, 2522 : 3-4)

ตัวอย่างหนังสือวิชาการดังกล่าว เช่น ปรัชญานิพนธ์ประธานเหมาเจ๋อตุง ปรัชญานิพนธ์ของลัทธิมาร์กซิสม์ หลักลัทธิเลนิน สรุพนิพนธ์เหมาเจ๋อตุง เป็นต้น

กระแสของวรรณกรรมที่ได้รับความนิยมแพร่หลายในช่วง พ.ศ.2516-2519 คือ วรรณกรรมแนวศิลปะเพื่อชีวิต ซึ่งเป็นการสืบทอดต่อเนื่องจากวรรณกรรมในช่วงก่อน พ.ศ.2516 ที่เผยแพร่มาบ้างแล้วท่ามกลางกระแสวรรณกรรมเรื้องรมย์ในช่วง พ.ศ.2501-2516 ดังปรากฏว่า นิสิตนักศึกษา ร่วมกันจัดทำหนังสือและวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาสังคม เศรษฐกิจและการเมืองเช่น วารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ (2506) สังคมศาสตร์ปริทัศน์ฉบับนิสิตนักศึกษา (2508) สังคมศาสตร์ฉบับบัณฑิต (2511) นิสิตนักศึกษาระดับคณะมหาวิทยาลัย (2514)

วลัญชัศน์ฉบับมณฑลและปัญหา (2514) ภัชชาว กต ไคร จุฬาสาร ไทย-รัฐที่ 51
บันทึกกลับจากทุ่งใหญ่ ฯลฯ มีการตีพิมพ์วรรณกรรมแนวเพื่อชีวิตของนักเขียนรุ่นก่อน พ.ศ.2500
เช่น ความรักของวิลฮา ปีศาจ ของเสนีย์ เสาวพงศ์ จนกว่าเราจะพบกันอีก ของศรีบูรพา
เมืองนิมิตร ของ ม.ร.ว. นิมิตรมงคล นาวรัตน์ เป็นต้น (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2524:30)

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในปี พ.ศ.2516 มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของผู้คน เกิดแนวคิดสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์มาก ทำให้นวนิยายแนวสมจริงเติบโต นักเขียนต่างปรับปรุงผลงานให้สอดคล้องกับบรรยากาศทางการเมือง มุ่งรับใช้ชีวิตมากขึ้นโดยการพยายามสะท้อนชีวิตและสังคมออกมาในลักษณะการวิเคราะห์ นอกจากนี้มีการเรียกร้องให้ตรวจสอบวรรณกรรมยุคเก่าและให้นักเขียนรับผิดชอบงานของตน เรียกได้ว่า เป็นยุคพัฒนาต่อเนื่องจากวรรณกรรมสะท้อนสังคมในช่วง พ.ศ.2475-2500

1.3 ภูมิหลังและอิทธิพลทางความคิดของนวนิยายการเมืองของรพีพร

"การเขียนหนังสือเป็นอาชีพได้นั้น การเมืองมีส่วนช่วยอยู่มากเพราะการเมืองมีอิทธิพลครอบคลุมทั้งสังคม นักเขียนที่ดีจำเป็นต้องมีพื้นฐานความคิดทางการเมืองเพื่อเข้าใจปัญหาและวิเคราะห์ภาวะการณ์ต่าง ๆ ของสังคมได้ถูกต้องและลุ่มลึกกว่านักอ่าน หากนักเขียนปฏิเสธการรับรู้ทางการเมืองแล้ว อนาคตในการประพันธ์ย่อมหดสั้น เพราะความคิดจะถูกจำกัดอยู่ในวงแคบ"

(ถนนหนังสือ, 12 (มิถุนายน 2528) : 34)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่ารพีพรตระหนักถึงความสำคัญของการเมืองในวรรณกรรมเป็นอย่างยิ่ง การที่รพีพรเริ่มเขียนนวนิยายการเมืองอย่างจริงจังในช่วงปี พ.ศ.2516 จึงไม่ใช่เพราะกระแสของสังคมและการเมืองในช่วงนั้นเท่านั้น แต่เป็นเพราะการสั่งสมประสบการณ์และจิตสำนึกทางการเมืองมาตั้งแต่เยาว์วัย

รพีพรเกิดเมื่อ พ.ศ.2466 (สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย, 2536:122) ชีวิตในวัยเด็กจึงผ่านยุคสมัยการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 เมื่อ ย่างเข้าวัยหนุ่ม บ้านเมืองประสบภัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดความผันผวนทางการเมืองภายใน ประเทศที่เกิดจากอำนาจเผด็จการทหารและสถานการณ์การเมืองที่ขัดแย้งกันระหว่างประเทศ จักรวรรดินิยม สังคมนิยมและประชาธิปไตย จนกระทั่งวัยอาวุโสได้เห็นการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มนิสิตนักศึกษาและประชาชน ประสบการณ์และการรับรู้เรื่องการเมืองจึงแปรสภาพเป็นแรงบันดาลใจและวัตถุดิบในการเขียน

รพีพรรับรู้เรื่องการเมืองของรพีพรเริ่มตั้งแต่วัยเยาว์ เมื่อเกิดเหตุการณ์ กบฏบวรเดชในเดือนตุลาคม พ.ศ.2476 กระทรวงมหาดไทยสืบทราบว่ พระทวีปฐรประศาสน์ บิดาของรพีพรได้เรียกประชุมข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ และแสดงความคิดเห็นสนับสนุนฝ่ายกบฏซึ่งมี พระยาศรีสิทธิสงครามเป็นรองแม่ทัพ เมื่อฝ่ายกบฏแพ้พระทวีปฐรประศาสน์จึงถูกเพ่งเล็งประกอบ กับมีนามสกุล"พรหมบุตร"เหมือนกับพระสมรรคบริหาร (พ่วง พรหมบุตร) ปลัดจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งถูกจับในข้อหาร่วมมือกับกบฏบวรเดช พระยาพลพลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรีขณะนั้นจึงมีคำสั่ง ปลดพระทวีปฐรประศาสน์ออกจากราชการ ในปี พ.ศ.2477 (ถนนหนังสือ, 2528 : 13-14) รพีพรจึงรู้สึกว่ การเมืองไม่ยุติธรรมและฝังใจว่ ชีวิตของคนเราเห็นการเมืองไม่พ้น (โทน กำแพง, 2523 : 30-31) ดังผลกระทบที่มีต่อชีวิตและครอบครัวของเขา กล่าวคือ หลังจากบิดาลี้ภัยอำนาจ วาสนาทางราชการ รพีพรก็สิ้นฐานะ "ลูกเจ้าเมือง" กลายเป็น "ลูกกบฏ" ในขณะนั้นมีข่าว แพร่สะพัดว่ เด็กที่มีนามสกุลเดียวกับกบฏจะถูกกีดกันไม่ให้เรียนโรงเรียนรัฐบาล พระทวีปฐรประศาสน์ เป็นห่วงอนาคตของลูก ๆ จึงขอพระราชทานนามสกุลใหม่เป็น "วรดิถ" ประสบการณ์เหล่านี้ จึงนับเป็นประสบการณ์การเมืองที่บีบคั้นรพีพรมาตั้งแต่เด็ก

เมื่อเป็นนักประพันธ์ในระยะแรก รพีพรเขียนนวนิยายตามกระแสความ นิยมแนวเริงรมย์ ดังที่เขากล่าวว่ "โลกหนังสือที่ฉันเอาชีวิตเข้าไปผูกพันด้วยนั้นมีดสัวเหลือเกิน และกลิ่นของวรรณกรรมที่ระโหษันมาสัมผัสสันลิกประสาทล้วนแต่เหม็นคาวและเน่า" (ศิวะ รมชิต, 2521 : 147) แต่พอหลังจากปี พ.ศ.2494 ก็เริ่มเปลี่ยนแปลงแนวความคิด เขียนเรื่องเกี่ยวกับการเมืองเพราะได้อ่านวรรณกรรมแนวก้าวหน้าของทั้งนักเขียนไทยและต่างประเทศ เช่น นวนิยาย เรื่อง อาคิว ของหลูซัน เรื่องแปล "เขาถูกบังคับให้เป็นขุนโจร" ของ กุหลาบ สายประดิษฐ์

เรื่องสั้นบางเรื่องของเชคอฟ เรื่องสั้นเรื่อง "หยาตเหงือและความทรง" ของอิศรา อมันตกุล เรื่องสั้น "หมอดี หมอกาลี" "คืนหนาหน้าบาง" "บุรุษไพรชณิ" ของกรีนัย โปรชาติ (เสนี๋ เสาวพงศ์) "ศึกเซวิสต์โปล" นวนิยายเรื่อง จนกว่าจะพบกันอีก ของศรีบูรพา (ศิ๊วะ รมชิต, 2521 : 147-148)

หลังจากนั้นรพีพรก็เข้าไปมีบทบาทร่วมเคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมืองกับกลุ่มนิสิตนักศึกษา เช่น เรียกร้องขอมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์คืนจากทหาร เป็นกรรมการของคณะกรรมการสันติภาพแห่งประเทศไทยเพื่อคัดค้านการสร้างสมและใช้อาวุธปรมาณูในสงครามเกาหลี และคัดค้านการแทรกแซงของลัทธิจักรวรรดินิยมอเมริกา (ถนนหนังสือ, 2528 : 28)

นอกจากนี้ รพีพรได้แสดงบทบาทของนักเขียนที่มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเขียนบทละคร เรื่อง "ผ่ามรสุม" เสนอเรื่องราวชีวิตทหารที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม ซึ่งสอดคล้องกับเหตุการณ์ทางสังคมในขณะนั้น คือทหารเรือย้ายพื้นที่ทหารบกกับตำรวจถึง 2 ครั้ง เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2492 และวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2494 ผลที่เกิดขึ้นคือ พล.ต.ท.พระพินิจชนคดี รองอธิบดีกรมตำรวจได้เรียกตัวรพีพรไปพบ (ศิ๊วะ รมชิต, 2536:49)

ต่อมารพีพรได้เขียนบทละครเรื่อง ผัดแผ่นดิน ให้นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แสดงในวันคืนสู่เหย้าเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2495 มีเนื้อหาเน้นการต่อสู้กัเอกราชของขบวนการนักศึกษาขมาลาจากการยึดครองของกองทัพญี่ปุ่น (ศิ๊วะ รมชิต, มติชนสุดสัปดาห์, (6 พฤษภาคม 2537) : 51) เนื้อเรื่องกล่าวถึงนักศึกษาสาวในขบวนการกู้ชาติซึ่งยอมขายตัวเพื่อหาเงินช่วยเหลือขบวนการ ต่อมาเธอถูกจับพร้อมกับคู่รักซึ่งทำงานเป็นพวกใต้ดิน ญี่ปุ่นบังคับให้คู่รักของเธอสารภาพความจริงมิฉะนั้นจะข่มขืนเธอ คู่รักของเธอจึงยอมรับสารภาพและได้รับการปล่อยตัว ทำให้เธอไม่พอใจมากจึงฆ่าคู่รัก โดยอ้างเหตุผลว่าทำเพื่อชาติ และฆ่าตัวตายตามเพื่อความรัก (ถนนหนังสือ, 12 (มิถุนายน 2528) : 29)

การแสดงละครเรื่อง ผัดแผ่นดิน ดังกล่าวมีผลทำให้รพีพรต้องถูกตำรวจสันติบาลควบคุมตัวไปได้ส่วนหลายวันหลายคืนในข้อหาเขียนบทละครต่อต้านรัฐบาลและเป็นกรรมการสันติภาพแห่งประเทศไทย แต่ถูกปล่อยตัวและพ้นข้อหา เนื่องจากบทละครเรื่องดังกล่าวได้รับอนุมัติ

จาก ฉัตร ศรียานนท์ เลขาธิการมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นน้องชายของ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจ รพีพรจึงไม่ใช่นักโทษคดีกบฏสันติภาพ พ.ศ.2495 (ถนนหนังสือ, 2528 : 29)

อย่างไรก็ตามการจับกุมคุมขังและลอบสังหารตามพระราชบัญญัติคอมมิวนิสต์ ไม่อาจขวางกั้นกระแสวรรณกรรมเพื่อชีวิตในช่วงปี พ.ศ.2495-2496 ไปได้ รพีพรจึงเขียน เรื่องสั้นที่มีสาระชวนคิด เช่น เรื่อง "เทพเจ้า" "ศรีประสา เราต้องการเธอเสมอ" "พาสปอร์ตที่ไม่ต้องการวีซ่า" "พบศรีประสาที่ปักกิ่ง" และนวนิยายเรื่อง "หลังเลือดไหลริน" ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากบทกวี ชื่อ "อีสาน" ของนายผี (ศิเว รณชิต, 2524 : 150)

ต้นปี พ.ศ.2500 รพีพรได้รับเชิญให้นำศิลปินไทยเปิดการแสดงที่ประเทศ สาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งในเวลานั้นรัฐบาลไทยกำลังดำเนินนโยบายปราบปรามคอมมิวนิสต์ตาม อย่างอเมริกาเพื่อต่อต้านจีนที่สถาปนาระบอบการปกครองแบบสังคมนิยมขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2492 การลักลอบเดินทางสู่ประเทศจีนจึงผิดกฎหมาย เมื่อรพีพรนำคณะศิลปินเดินทางกลับประเทศไทย ก็ถูกจับกุม แต่การจับกุมกระทำเพียงเป็นพิธีเนื่องจากเงื่อนไขทางการเมืองที่ตกลงกับ จอมพล ป. พิบูลสงครามไว้แล้วก่อนกลับ ประสบการณ์ในต่างแดนครั้งนั้น ทำให้รพีพรชื่นชมกับความก้าวหน้าทางสังคมและระบบการเมืองของประเทศสังคมนิยม (ถนนหนังสือ, 2528 : 28)

ในปี พ.ศ.2500 รพีพรลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใน นามพรรค "สันติชน-แนวร่วมสังคมนิยม" แม้ไม่ได้รับการเลือกตั้ง แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้ เขาถูกจับกุมในข้อหากระทำการอันเป็นคอมมิวนิสต์และหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ.2501 (ถนนหนังสือ, 2528 : 30) ด้วยเหตุนี้รพีพรจึงยุติการเคลื่อนไหวทางการเมืองและการเขียนวรรณกรรมแนวก้าวหน้าทั้ง ๆ ที่เขากำลังอยู่ในช่วงที่มีจิตสำนึกทางการเมืองสูงมาก

หลังพ้นโทษเมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ.2505 อำนวยการทางการเมือง ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยังคงมีอิทธิพลต่อชีวิตของรพีพร กล่าวคือ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้สั่งให้ตำรวจสันติบาลติดตามความเคลื่อนไหวของรพีพรตลอดเวลา ทำให้ไม่มีสำนักพิมพ์ใดกล้า ตีพิมพ์ เรื่องที่รพีพรเขียน เขาจึงจำเป็นต้องใช้นามปากกา "รพีพร" เพื่อหลีกเลี่ยงจากการ

แห่งเล็กของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ถึงกระนั้นก็ยังมึผู้รายงานให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ทราบ จึงได้มีบันทึกลงนามให้รพีพรเขียนเฉพาะเรื่องประโลมโลก ถ้าเขียนเรื่องการเมืองจะต้องถูก ดำเนินการทันที (ถนนหนังสือ, 2528 : 32) จึงเท่ากับว่ารพีพรถูกจำกัดเสรีภาพเช่นเดิม

ความขัดแย้งทางความคิดระหว่างนักเขียนกับผู้นำทางการเมืองส่งผลให้ รพีพรต้องขัดแย้งต่ออุดมการณ์ทางการเมืองของตนเอง ด้วยการสร้างสรรค์งานเขียนที่บิดเบือน ความจริงของชีวิตและประชดสังคมด้วยการเขียนนวนิยายเชิงมimesis เป็นหลักในช่วง พ.ศ. 2505-2516 ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 จนกระทั่งเมื่อเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 แนวโน้ม ในการประพันธ์จึงเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ของสังคมและการเมืองเพื่อแสดงความรับผิดชอบ ต่อสังคม รพีพรจึงได้มีโอกาสผลิตนวนิยายซึ่งมีพื้นฐานมาจากการศึกษาชีวิต สังคมและการเมือง โดยยึดหลัก "ศิลปะเพื่อชีวิต" ดังที่รพีพรกล่าวว่า "ในแนวทางของนักเขียนก็คือ การใช้ปากกา เป็นอาวุธที่จะรณรงค์ต่อต้านการเมืองที่ไม่เป็นธรรม รณรงค์ปลุกจิตสำนึกของประชาชนขึ้นมา แต่จะทำได้แค่ไหนนั้น ขึ้นอยู่กับความต้องการของสังคมในแต่ละยุค" (เกาะเกด, 5-10 กันยายน 2523 : 31)

การที่รพีพรมีแนวคิดว่าการเมืองคือเรื่องของนักเขียนและประสบการณ์ ของชีวิตนี้เองคือ แรงบันดาลใจและวัตถุประสงค์ในการเขียนนวนิยายการเมืองของรพีพรซึ่งเริ่มต้น อย่างจริงจัง ในปี พ.ศ. 2516 ทั้งนี้สภาพแวดล้อมทางสังคมและการเมืองในยุคนั้นเป็นปัจจัย สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้นวนิยายของรพีพรในช่วงนี้มีแนวโน้มเกี่ยวกับสังคมและการเมือง

2. นวนิยายเชิงมimesis และนวนิยายเชิงปัญหาของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2516-2519

ในช่วง พ.ศ. 2516-2519 ท่ามกลางกลุ่มนักเขียนหนุ่มสาวจากมหาวิทยาลัยที่มุ่ง ผลิตวรรณกรรมแนวศิลปะเพื่อชีวิตในรูปแบบเรื่องสั้นและบทร้อยกรองและมีการตีพิมพ์วรรณกรรมของ นักเขียนแนวก้าวหน้ารุ่นก่อน พ.ศ. 2500 ซ้ำหลายครั้ง รพีพรเป็นนักเขียนต่างรุ่นเพียงคนเดียวที่ ร่วมพัฒนาประชาธิปไตยกับเหล่าปัญญาชนในรูปแบบนวนิยาย (ศรีศิลป์ บุญจรรยา, 2524:40) จากการ สำนวนนวนิยายการเมืองในช่วง 3 ปีนี้ มีจำนวน 14 เรื่อง ปรากฏว่ามีนวนิยายของรพีพรอยู่ 3 เรื่อง ได้แก่ พิราบแดง พ่อข้าฯเพิ่งจะฮัม และ แผ่นดินเดือดก้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526)

นวนิยายเหล่านั้นนำเสนอเรื่องราวการต่อสู้ของกลุ่มนักศึกษา ปัญญาชน และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ
 ทางการเมืองแบบสังคมนิยมรวมทั้งวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองประชาธิปไตย เพื่อมุ่งหวังสร้าง
 ความเข้าใจที่ถูกต้องและชี้ชวนให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อสู้
 เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่ประชาชนส่วนใหญ่ผู้ยากไร้ ด้วยเหตุนี้นวนิยายของรพีพรในช่วง
 พ.ศ. 2516-2519 จึงมีแนวโน้มเป็นนวนิยายเชิงปัญหาแนวการเมือง แต่ในขณะที่รพีพรก็ยัง
 คงสร้างนวนิยายเชิงรณรงค์ต่อเนื่องมาจากยุคที่สอง โดยในช่วงนี้รพีพรเน้นเรื่องราวการต่อสู้ชีวิตของ
 ลูกผู้ชายได้แก่ เลือดในดิน เลือดพเนจร และ ล้นฟ้า นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2516-2519
 จึงมีทั้ง 2 ประเภท คือ นวนิยายเชิงรณรงค์และนวนิยายเชิงปัญหา

2.1 นวนิยายเชิงรณรงค์ : นวนิยายชีวิตโลดโผน

ในช่วง พ.ศ. 2516-2519 นี้ แม้จะมีปัจจัยทางสังคมและการเมืองที่
 เอื้ออำนวยให้รพีพรมีโอกาสได้สร้างงานเขียนที่เป็นภาพสะท้อนความเป็นจริงของปัญหาสังคมและ
 การเมืองไทยโดยไม่ต้องเกรงต่อการเพ่งเล็งของผู้มีอำนาจเหมือนในยุคก่อน แต่เนื่องจากรพีพร
 ได้ผลิตนวนิยายเชิงรณรงค์ เพื่อหลักเลี้ยงชีพสุจริตทางการเมืองมาเป็นระยะเวลาช้านาน ดังนั้น
 แม้ว่าจะในช่วงนี้บรรยากาศการจะเกิดความนิยมการผลิตวรรณกรรมเชิงปัญหาแนวการเมือง
 ก็ค่อนข้างกว้างขวาง หากแต่รพีพรก็ยังคงสร้างงานเขียนเชิงรณรงค์ของเขาอย่างต่อเนื่อง โดย
 ในช่วงนี้เปลี่ยนจากนวนิยายชีวิตรักและครอบครัวในยุคที่สองมาเป็นนวนิยายชีวิตโลดโผนที่เน้น
 เรื่องราวต้นตอแห่งผจญภัย ได้แก่ ล้นฟ้า (2518) เลือดพเนจร (2518) และ เลือดในดิน (2518)

2.1.1 แนวคิดของนวนิยายชีวิตโลดโผน

แนวคิดที่รพีพรเสนอในนวนิยายชีวิตโลดโผนในช่วงนี้ คือชีวิต
 ของลูกผู้ชายที่ต่อสู้ทั้งเพื่อความอยู่รอดและเพื่อความ เป็นธรรม อีกทั้งยังเน้นให้เห็นว่าคนที่จะ
 ประสบกับความสุขและความสมหวังในชีวิตได้นั้นจะต้องมีความอดทนและมีความมานะบากบั่นอย่าง
 ยิ่ง ดังตัวอย่าง เรื่อง เลือดพเนจร พลังเป็นลูกชาวไร่ที่ชะตากรรมต้องจากภูมิลำเนา ร่อนเร่
 ต่อสู้ชีวิตและช่วยเหลือผู้อนาถตลอดเวลา หรือเรื่อง ล้นฟ้า ล้นฟ้าเป็นเด็กรับใช้คนสนิทของคหบดี
 เขาหนีออกจากวังเป็นเพื่อนคหบดีชายและพากันมากรุงเทพฯ จนเมื่อคหบดีชายพบญาติและถูกจับตัวไป

อยู่ด้วย ลั่นฟ้าจึงต้องพเนจรอยู่คนเดียว เขาต่อสู้ชีวิตจนพลิกผันตัวเองเป็นเจ้าของไร่ใหญ่โตและประสบความสำเร็จ หรือเรื่อง เลือดในดิน อาทิตย์เกิดกลางคืนกลางทราย ขณะที่แม่กำลังหนีมือปืนที่ตามล่าเอาชีวิตตามคำสั่งของย่าของเขา เมื่อโตขึ้นเขาจึงตามแก้แค้นครอบครัวของพ่อ และต่อสู้กับเหล่าโจรทั้งหลายที่ตามฆ่าเขา ต่อมาก็ช่วยเหลือย่าซึ่งถูกจับตัวไปเรียกค่าไถ่ อาทิตย์จึงกลายเป็นทนายทนายหาเศรษฐี

2.1.2 โครงเรื่องของนวนิยายชีวิตโลกโผน

โครงเรื่องของนวนิยายชีวิตโลกโผน คือการที่พีพรสร้างปมปัญหาให้ตัวละครเอกฝ่ายชายต้องต่อสู้กับตัวละครที่เป็นนักเลง ผู้ร้าย หรือผู้มีอำนาจอิทธิพล และคลี่คลายปัญหาด้วยการที่ตัวละครเอกฝ่ายชายสามารถเอาชนะฝ่ายผู้ร้าย ได้พบกับความสุขและความสมหวังในชีวิตในที่สุด ดังเช่นเรื่อง เลือดพเนจร หลังหนีออกจากบ้านตั้งแต่อายุ 10 ขวบ เพราะโกรธพ่อที่ตีเขาด้วยแส้ไม้ เขาร่อนเร่พังพาหาเลี้ยงตนเองไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งติดคุกในข้อหาฆ่าตัวตายโดยไม่เจตนา เมื่อพ้นโทษแล้วจึงกลับบ้านทำงานไร่ช่วยเหลือกิจการของครอบครัว แต่อยู่มาไม่นานก็ต้องหนีไปอยู่กับสาวกะเหรี่ยงบนภูเขาเพราะวิวาทกับพี่ชาย อันมีสาเหตุมาจากภรรยาของพี่ชายให้ทำเขาจนพี่ชายหึงหวง เมื่อปัญหาคลี่คลายเพราะอุไรรัตน์ถูกจับได้ว่ามีชู้ และภาระที่ช่วยเหลือพัฒนาชาวเขาเสร็จสิ้นพลังจึงกลับสู่ไร่ ต่อมาก็ถูกตามตัวเข้ากรุงเทพฯ อีก เพื่อเป็นกำลังใจให้น้องสาวของเพื่อนสนิทซึ่งกำลังล้มป่วยจนอาการเธอดีขึ้น หลังจากนั้นพลังได้ช่วยเหลือศจี น้องสาวของชงชัยให้พ้นจากอิทธิพลของสามีวิศถาร โดยนำพรรคพวกต่อสู้กับสมุนของสามีของศจีอย่างดุเดือด ชีวิตของพลังไม่ว่าอยู่ที่ไหนเขามักต้องประสบเหตุการณ์ที่ต้องต่อสู้ด้วยพลังกำลังและสติปัญญาเพื่อความเป็นธรรมเสมอ เช่น การช่วยพัฒนาแหล่งน้ำและที่ทำกินให้แก่ชาวเขา การช่วยปราบชาวเขาเผ่าที่เข้ามาบุกรุกบนชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ การร่วมมือช่วยเหลือราชการจับกุมผู้ค้าไม้เถื่อน การเปลี่ยนทัศนคติของพ่อที่ชอบใช้กฎหมายกำหนดความถูกต้องและแก้ไขปัญหาคานกฎหมายตามคำนิยามของข้าราชการท้องถิ่น การลงทุนลงแรงสร้างโรงเรียนในไร่คชสิงห์ เป็นต้น หรือเรื่อง ลั่นฟ้า ลั่นฟ้าเร่ร่อนชีวิตตามลำพังตั้งแต่เด็ก เริ่มจากทำงานที่ปิ่นน้ำมัน โรงถ่ายภาพยนตร์ โรงโมหินจังหวัดสระบุรี เขาเติบโตอยู่ที่นั่นจนเป็นหนุ่ม

และได้รับมอบหมายให้ดูแลกิจการแทนคุณผู้หญิง ต่อมาความจริงถูกเปิดเผยว่าเป็นลูกของเจ้าของเหมืองแร่แห่งหนึ่งซึ่งเป็นเพื่อนเก่าของพ่อคุณชาย เขาจึงได้รับเงินอุปการะจากพ่อไปลงทุนทำไร่ของคนเองที่บ้านเกิดและแต่งงานกับปิติมา ลูกสาวของคุณผู้หญิง เป็นต้น

ชีวิตของตัวละครส่วนใหญ่ในนวนิยายชีวิตโลกโผนนี้ต้องดำเนินไปพบกับความขัดแย้งกับตัวละครอื่นหรือไม่ก็ต่อสู้กับชะตาชีวิตของตนเอง ดังเช่น อาทิตย์ ในเรื่อง เลือดในดิน มีปมด้อยฝังใจเรื่องชาติกำเนิดที่ซ้ำทำให้แม่ต้องลำบากคลอດเขากกลางทุ่งเปลี่ยว โดยได้รับความช่วยเหลือจากคหบดีคนหนึ่งที่ยังเอิญผ่านมาพบ เมื่อแม่แต่งงานใหม่ อาทิตย์โกรธแค้นมาก จึงหนีเข้ากรุงเทพฯ พร้อมกับปานผู้เป็นพี่เลี้ยง ต่อมาเมื่อเขาเป็นหนุ่ม เขาจึงแอบเข้าไปสมัครงานในบริษัทของพ่อ แต่เมื่อฮาร์กเริ่มระแวงเขาและสั่งคนตามฆ่าเขา อาทิตย์ต้องทิ้งหนีและสู้ จนในที่สุดเขาก็สามารถเอาชนะมือปืนได้ และกลับมาแก้แค้นฮาร์กด้วยการใช้วาจาที่สร้างความสะดวกใจให้แก่ฮาร์กอย่างรุนแรง ทำให้ฮาร์กถึงความผิดที่เขยกระทำให้ ตัวละครทั้งหมดจึงปรับความเข้าใจกันได้

โครงเรื่องของนวนิยายทั้ง 3 เรื่องดังกล่าวมีลักษณะเป็นการผจญภัยของตัวละครเอกฝ่ายชายที่มีลักษณะเป็นวีรบุรุษที่เก่งกล้า สามารถปราบอธรรมจนพ่ายแพ้ และตนเองก็ประสบความสำเร็จซึ่งเป็นนวนิยายเรื่งรมย์อีกแนวหนึ่งของรพีพรที่ยังไม่เคยปรากฏมาก่อน

2.1.3 ตัวละครของนวนิยายชีวิตโลกโผน

ตัวละครที่มีความสำคัญและมีบทบาทเด่นที่สัมพันธ์กับแนวคิดและโครงเรื่องของนวนิยายชีวิตโลกโผนมากที่สุด คือ ตัวละครเอกฝ่ายชาย ดังจะเห็นได้จากการที่รพีพรได้สร้างตัวละครให้เป็นตัวละครแบบฉบับของพระเอกผู้เก่งกล้าสมกับเป็นลูกผู้ชายที่พร้อมจะต่อสู้กับอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิต เพราะแม้แต่การตั้งชื่อของตัวละครก็จะสังเกตเห็นได้ว่ารพีพรมีเจตนาที่จะตั้งชื่อให้มีความหมายที่สะท้อนให้เห็นบุคลิกลักษณะของตัวละคร กล่าวคือ ตัวละครเอกฝ่ายชายในนวนิยายชีวิตโลกโผนนี้ล้วนแต่มีชื่อที่สื่อถึงความเข้มแข็ง ความหนักแน่น และความมีอำนาจ ได้แก่ พลัง ในเรื่อง เลือดพเนจร มีนิสัยใจร้อน มุทะลุคุดัน แต่มีเหตุผล

รักความเป็นธรรม และชอบช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่ตกทุกข์ได้ยาก เช่น การที่เขาช่วยปราบ
 ชาวเขาเผ่าอื่นที่ชอบเข้ามารุกรานชาวกะเหรี่ยง การช่วยเหลือราชการจับกุมผู้ค้าไม้เถื่อน เป็นต้น
 ล้นฟ้า ในเรื่อง ล้นฟ้า ซึ่งแม้จะหน้าตาไม่หล่อ ตัวดำ ผมหยิก แต่มีรูปร่างกำยำล่ำสันสมชายชาตรี
 และที่สำคัญคือ ล้นฟ้าเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์และมีความมานะอดทน ไม่ยอมย่อท้อต่ออุปสรรคที่ผ่านเข้ามา
 ในชีวิตจึงทำให้เขาประสบความสำเร็จ และอาทิตย์ ในเรื่อง เลือดในดิน ซึ่งแม้ว่าจะมีปมด้อย
 ฝังใจในเรื่องชาติกำเนิดของตนเองที่ย่ำไม่ยอมรับแม่ของเขาเป็นสะใภ้ แต่เขาก็ไม่เคยนำปมด้อย
 นั้นมาบั่นทอนกำลังใจในการดำเนินชีวิต เขากลับนำปมด้อยนั้นมาเป็นพลังใจเพื่อผลักดันให้เขาพร้อม
 จะสู้กับปัญหาต่าง ๆ ด้วยความเข้มแข็ง อดทน และพลังใจที่หนักแน่น ไม่ยอมแพ้ชะตาชีวิตของตนเอง
 เพื่อจะได้หลุดพ้นจากความต่ำต้อย ในที่สุดเขาก็สามารถเอาชนะใจย่าของเขาได้

เมื่อพิจารณานวนิยายชีวิตโลกโผนของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2516-
 2519 จะเห็นว่า นวนิยายแนวนี้เป็นนวนิยายที่เน้นการผจญภัยและการต่อสู้ชีวิตของตัวละครเอก
 ฝ่ายชายที่เป็นแบบฉบับของพระเอกที่มีความกล้าหาญ รักความเป็นธรรม และพร้อมที่จะช่วยเหลือ
 ผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก โคร่งเรื่องของนวนิยายจึงเต็มไปด้วยความตื่นเต้น เนื่องจากตัวละครเอกฝ่าย
 ชายจะต้องผ่านอุปสรรคต่าง ๆ นานา โดยเฉพาะจะต้องต่อสู้กับฝ่ายผู้ร้ายอยู่เกือบตลอดเวลา
 แต่ถึงแม้รพีพรจะผูกโครงเรื่องให้ผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลินไปกับการผจญภัยของตัวละคร ในขณะที่
 เดียวกันนั้นรพีพรก็ได้สอดแทรกสาระของชีวิตที่น่าสนใจไว้ด้วย กล่าวคือ รพีพรพยายามเสนอให้
 ผู้อ่านเห็นว่า การที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตนั้น ไม่ใช่สิ่งที่จะได้มาโดยง่าย แต่จะต้องอาศัย
 ความอดทนและความบากบั่นเป็นอย่างยิ่ง อาจกล่าวได้ว่า แนวคิดที่รพีพรนำเสนอในนวนิยาย
 ดังกล่าวนี้ เกิดจากประสบการณ์ชีวิตของรพีพรเองที่กว่าเขาจะประสบความสำเร็จเป็น "รพีพร"
 ที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของนักอ่านได้ เขาต้องผ่านอุปสรรคนานัปการ ดังนั้นแม้ว่านวนิยายชีวิต
 โลกโผนในช่วง พ.ศ. 2516-2519 นี้จะเป็นนวนิยายที่ให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่าน แต่รพีพรก็ได้
 แทรกแนวคิดที่เป็นสาระความเป็นจริงของชีวิตอันเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านอยู่เสมอ

2.2 นวนิยายเรื่องปัญหา : นวนิยายการเมือง

นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ในช่วง 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ที่นิสิตนักศึกษา
 และประชาชนร่วมกันต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตยจนสามารถโค่นล้มรัฐบาลเผด็จการได้สำเร็จ

ได้ส่งผลให้สภาพสังคมและการเมืองไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มนิสิตนักศึกษา ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการเรียกร้องประชาธิปไตยในครั้งนั้นเกิดความตื่นตัวด้านการเมืองอย่างสูง มีความสนใจที่จะร่วมรับผิดชอบต่อสังคมอย่างจริงจัง อันมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้พวกเขาหันมาสนใจวรรณกรรมเรื่องปัญหาแนวการเมืองกันอย่างมาก ทำให้นักเขียนแนวศิลปะเพื่อชีวิตมีโอกาสมุ่งงานของตนได้อย่างแพร่หลาย รวมทั้งนิพนธ์ซึ่งมีความสนใจที่จะนำเสนอความคิดที่เป็นอุดมการณ์ทางการเมืองที่ฝังแน่นอยู่ในจิตสำนึกของเขามาเป็นเวลานาน แต่ยังไม่มีโอกาสที่เปิดกว้างให้เขาสามารถจะกระทำได้ ดังนั้นในช่วง พ.ศ. 2516-2519 นี้ จึงนับเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมเพราะสภาพสังคมการเมืองและบรรยากาศวรรณกรรมเอื้ออำนวยต่อการนำเสนอแนวคิดทางด้านสังคมและการเมืองของเขาเป็นอย่างยิ่ง รพีพรจึงเขียนนวนิยายการเมืองทั้งที่สะท้อนปัญหาสังคมและเหตุการณ์การเมืองในช่วงเวลานั้น ได้แก่ พ่อข้าฯ เฝ็งจะฮึม (2518) สะท้อนเหตุการณ์ทางการเมืองในช่วง 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 แผ่นดินเด็ยวกัน (2518) เสนอปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมเมืองกับสังคมชนบทและได้สานต่อนวนิยายการเมืองที่เขาเขียนค้างไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2500 เนื่องด้วยสภาพการเมืองไม่เอื้ออำนวย ได้แก่ พิราบแดง (2518) ที่เสนอทัศนะเกี่ยวกับการต่อสู้เรียกร้องทางการเมืองแนวสังคมนิยมที่มีอุดมการณ์มุ่งรับใช้มวลชน

2.2.1 แนวคิดของนวนิยายการเมือง

แนวคิดของนวนิยายการเมืองในช่วง พ.ศ. 2516-2519

ที่พบในนวนิยายทั้ง 3 เรื่อง สามารถแบ่งได้เป็น 2 แนวคิดคือ ทัศนะความรักของหนุ่มสาวยุคใหม่ที่เชื่อว่าความรักที่ถูกต้อง คือความรักที่มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม ดังที่ปรากฏในเรื่อง พิราบแดง และ แผ่นดินเด็ยวกัน และการต่อสู้กับอำนาจเผด็จการเพื่อได้มาซึ่งประชาธิปไตย ดังที่ปรากฏในเรื่อง พ่อข้าฯ เฝ็งจะฮึม

ทัศนะความรักที่ถูกต้องของหนุ่มสาวยุคใหม่ดังที่ปรากฏในเรื่อง เหมือนเช่นนวนิยายใน 2 ยุคก่อนของเขา แต่ความรักของตัวละครเอกฝ่ายชายและฝ่ายหญิงในเรื่องนั้นจะไม่ใช้ความรักเพื่อการครอบครองหรือความฝืนตามประสาหนุ่มสาว หากแต่เป็นความรักที่ไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน โดยที่ตัวละครฝ่ายหนึ่งพยายามชี้ชวนให้ตัวละครอีกฝ่ายหนึ่งเกิดมุมมองในด้านความรักแบบใหม่คือ "มีรักที่เหนือรัก" อันได้แก่ความรักที่ปราศจากความใคร่

เป็นความรักที่ร่วมมือและประสานแรงใจกันช่วยเหลือมนุษยร่วมชาติให้มีความสุขและที่สำคัญคือ เป็นความรักที่ปรารถนาที่จะให้มนุษยร่วมโลกมีความสุข ดังในเรื่อง พิราบแดง ที่เสนออุดมการณ์ ความรักของตัวละครเอกฝ่ายหญิงคือไท่เชียนซึ่งเป็นผู้นำนักศึกษาของขบวนการต่อต้านอเมริกา และปลดแอกจีน ได้พยายามปลุกเร้าความคิดแนวสังคมนิยมที่มุ่งให้ประชาชนทุกชนชั้นได้รับความเสมอภาคกันแก่ตัวละครเอกฝ่ายชายคือวัชระซึ่งเป็นนักเขียนหนุ่มสาวไทยที่มีโอกาสได้ใกล้ชิดกัน เพื่อวัชระจะได้รับแนวคิดดังกล่าวไปเป็นอุดมการณ์ในการเขียน และในเรื่อง แผ่นดินเดียวกัน ที่รพีพรนำเสนอให้เห็นแนวคิดด้านความรักของตัวละครเอกฝ่ายชายคือ แจ้งว่าความรักที่เขามีต่อตัวละครฝ่ายหญิงคือ เจนจิต นั้น เขาไม่ได้ปรารถนาจะได้เธอมาเป็นคู่ชีวิต แต่เขาปรารถนา จะเห็นเธอกล้าสละความสุขจากชนชั้นนายทุนในสังคมเมืองไปเป็นผู้นำทางความคิดให้แก่ประชาชน ผู้ยากไร้ในชนบท

จะเห็นว่าแนวคิดของนวนิยายเรื่อง พิราบแดง และ แผ่นดินเดียวกัน มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ รพีพรได้นำเสนอแนวคิดด้านความรักของตัวละครหนุ่มสาวในเรื่อง มีลักษณะที่เป็นความรักที่ปราศจากความใคร่ เป็นความรักที่ปรารถนาจะให้คนรักพัฒนาการความรักของตนจากความรักส่วนตัวเป็นความรักที่มีต่อเพื่อนร่วมชาติ พร้อมทั้งจะช่วยเหลือเพื่อนร่วมชาติให้พ้นจากความทุกข์

แนวคิดการต่อสู้กับอำนาจเผด็จการเพื่อได้มาซึ่งประชาธิปไตย ดังที่ปรากฏในเรื่อง พ่อข้าฯเพ็งจะฮิม รพีพรได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย และการปลุกฝังความคิดประชาธิปไตยโดยชี้ให้เห็นว่า การเมืองที่แท้จริงเป็นของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน แต่ประเทศไทยยังไม่เคยมีประชาธิปไตยที่แท้เพราะอำนาจเผด็จการมักเข้ามาบีบบทบาททางการเมืองอยู่เสมอ การต่อสู้เพื่อให้ได้ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์นั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยการผนึกกำลังและความเสียสละจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะเหล่านิสิต นักศึกษาและปัญญาชนจะต้องถือเป็นภาระหน้าที่ที่จะต้องเป็นผู้นำการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อทวงสิทธิ์อันชอบธรรมคืนจากกลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมือง และเป็นผู้ชี้แนะความคิดให้แก่ประชาชนในชนบทได้เข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย ดังเช่น พ่อของกั้งและหวังเคสร่วมต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยมและเรียกร้องสันติภาพ เมื่อ พ.ศ. 2493 จนกระทั่งถูกจับกุมคดีกบฏสันติภาพ พ.ศ. 2495 กั้งซึ่งเป็นนักเรียนอาชีวศึกษาได้รับการปลุกฝังความคิดจากพ่อว่าการเมืองเป็น

เรื่องของคน "การแสดงความรักชาติจะมีพลังได้ก็ต่อเมื่อได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย นิสิตนักศึกษาไม่มีสิทธิ์ผูกขาดความรักชาติได้เฉพาะพวกเขา แต่พวกเขาก็ดำรงสิทธิ์ในการเป็นผู้นำการเคลื่อนไหว การเรียกร้องตลอดจนการต่อสู้ของประชาชน" (พ่อข้าฯ เพิ่งจะฮัม : 90) กังจึงมีอาจเพิกเฉยต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อพิทักษ์ประชาธิปไตย เขาจึงเป็นหนึ่งในวีรชนผู้สร้างวีรกรรมในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ร่วมกับศูนย์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ในขณะที่หวังผู้เป็นพี่ชายและเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กลับไม่มีวิญญานของนักต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยและขาดกลัวต่อการสูญเสียเลือดเนื้อ แต่ในที่สุดคำประณามของพ่อก็ทำให้เขาเกิดความสำนึกร่วมทางการเมือง หลังเหตุการณ์ ตุลาคม พ.ศ. 2516 หวังจึงเป็นอาสาสมัครเพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องประชาธิปไตยให้แก่ชาวชนบท การต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยจึงจำเป็นต้องกระทำทั้ง 2 ด้านคือ การปฏิวัติโครงสร้างเก่าของสังคมโดยการจัดอำนาจเผด็จการที่เผด็จกษัตริย์ครอบงำสังคมและการปลุกความคิดของชาวไร่ชาวนาให้เขารู้จักสิทธิเสรีภาพที่เขา มีอยู่ให้เขาสำนึกในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ในสังคมประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม พึงเข้าใจด้วยว่าแนวทางดังกล่าวมีอาจสำเร็จได้ในระยะเวลาอันรวดเร็ว ดังปรากฏในเรื่องว่า การต่อสู้ของขบวนการนิสิตนักศึกษาประสบความสำเร็จแล้วครั้งแล้วครั้งเล่า ตั้งแต่รุ่นพ่อจนกระทั่งรุ่นลูก ซึ่งแม้ว่าจะได้รับชัยชนะเมื่อตุลาคม พ.ศ. 2516 แต่อีก 3 ปีต่อมา อำนาจทางการเมืองก็เข้ามาแทรกแซงทำให้กลุ่มนักเรียนอาชีวะแตกแยกออกจากศูนย์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย การเมืองไทยจึงเข้ารอสมเด็อีก อย่างไรก็ตามก็ดีรพีพรยังคงแสดงทัศนคติไม่สิ้นหวังที่จะได้เห็นประชาธิปไตยที่แท้จริงเกิดขึ้นในเมืองไทย ดังที่หวังกล่าวกับกั้งว่า

การเร่งรัดต่อต้านประชาชนของพวกปฏิกริยาชาตินิยมทั้งหลายนั้น แท้จริงเป็นการเร่งความพ่ายแพ้ของพวกมันเอง พร้อมกับเร่งชัยชนะให้เกิดแก่ฝ่ายประชาชนเร็วขึ้น กาลเวลาซึ่งผ่านไป สังขารมจะปรากฏแจ่มชัดยิ่งขึ้นทุกขณะและการบิดเบือนความจริง การใส่ร้ายป้ายสีโดยปราศจากมูลความจริงก็จะเสื่อมมนต์ลงทุกขณะ เมื่อใดประชาชนแน่ใจว่าผู้แทนราษฎรไม่ใช่ผู้แทนของพวกเขา เป็นเพียงตัวแทนของชนชั้นส่วนน้อยชนใดชนหนึ่ง เมื่อนั้นประชาชนจะยอมรับว่าระบบรัฐสภาไม่ใช่สิ่งที่พวกเขาต้องการ เมื่อนั้นประชาชนจะพร้อมใจกันช่วงชิงอำนาจของรัฐมาเป็นของพวกเขาเสียเอง เมื่อนั้นพวกเขาก็จะได้ผู้แทนที่แท้จริง ผู้แทนที่เป็นตัวแทน

ของคนยากไร้ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ และเมื่อความขัดแย้งทางชนชั้น
ก็จะบรรเทาเบาบางลง เพราะชนชั้นส่วนมากได้ยึดครองอำนาจจากรัฐไว้แล้ว

(พ่อข้าฯเพิ่งจะฮัม : 227)

2.2.2 โคร่งเรื่องของนวนิยายการเมือง

โคร่งเรื่องของนวนิยายการเมืองของรพีพรในช่วงนี้ไม่ได้เน้น
ความตื่นเต้นหรือสร้างเรื่องให้ผู้อ่านรู้สึกสนุกสนานติดตาม เนื่องจากเขาพยายามเน้นถึงแนว
คิดด้านการเมืองเป็นสำคัญ หากแต่เขาก็ยังคงใช้โคร่งเรื่องความรักของหนุ่มสาวและโคร่งเรื่อง
ชีวิตครอบครัวนำมาเกี่ยวพันกับความคิดทางการเมือง โดยการสร้างปมขัดแย้งภายในจิตใจของ
ตัวละครที่ต้องต่อสู้กันระหว่างอารมณ์ตามธรรมชาติของมนุษย์ แนวทางการดำเนินชีวิตตามค่านิยม
ของสังคมกับความสำนึกร่วมรับผิดชอบต่อสังคมที่ตัวละครฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ปลูกฝังความคิดให้ตัวละคร
อีกฝ่ายหนึ่งเอาชนะใจตนเอง ลักษณะโคร่งเรื่องที่ปรากฏในนวนิยายการเมืองดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่า
รพีพรสร้างโคร่งเรื่องที่เน้นถึงแนวคิดทางการเมืองนี้โดยอาศัยข้อมูล 2 ลักษณะ คือ โคร่งเรื่อง
ที่อาศัยประสบการณ์จริงและโคร่งเรื่องที่สะท้อนปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม

2.2.2.1 โคร่งเรื่องที่อาศัยประสบการณ์จริง ได้แก่ เรื่อง

พิราบแดง และ พ่อข้าฯ เพิ่งจะฮัม โคร่งเรื่องของ พิราบแดง รพีพรได้วางไว้ตั้งแต่ต้นปี
พ.ศ. 2500 เมื่อครั้งที่เขามีโอกาสพาคณะศิลปินไทยไปแสดงในฐานะทูตวัฒนธรรมที่
ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการสร้างเรื่องให้วัชระซึ่งเป็นนักเขียนไทยวัย 34 ปี
ได้เดินทางไปร่วมงานฉลองวันสากลหรือเมย์เดย์ที่กรุงปักกิ่งในปี พ.ศ. 2500 และได้พบกับ
ไท่เฮียนอดีตผู้นำนักศึกษาหญิงของขบวนการต่อต้านอเมริกา

โคร่งเรื่องใหญ่ของ พิราบแดง จึงเป็นประสบการณ์
ที่ศึกลงในประเศจีนของวัชระ การดำเนินเรื่องเป็นลักษณะมิตรภาพระหว่างคนต่างสังคมที่
บังเอิญมาพบกันในช่วงเวลาสั้น ๆ มีโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนทัศนะเกี่ยวกับสังคม การเมือง
การปกครอง ฯลฯ จนกระทั่งผู้มาเยือนเดินทางกลับพร้อมกับความคิดที่เปลี่ยนแปลง โคร่งเรื่อง

ของ พินาบาดง จึงไม่มีปัญหาความขัดแย้งของเรื่องที่ว่าละครต้องแก้ไขเพื่อคลี่คลายปมปัญหา หากแต่เป็นความคิดเห็นของตัวละครที่แตกต่างกันบ้าง แต่ไม่ใช่ความขัดแย้งที่มีผลต่อพัฒนาการของโครงเรื่อง

รพีพรใช้กลวิธีให้ตัวละครคือวีระเป็นผู้เล่าเรื่อง ตามลำดับเวลาปฏิทินสลับกับการย้อนเล่าเหตุการณ์การต่อสู้เพื่อขับไล่อเมริกาของขบวนการปลดแอกจีนโดยไท่เฮียน ดังนั้นประวัติศาสตร์การต่อสู้เพื่ออิสรภาพของกลุ่มนักศึกษาและปัญญาชนจึงเป็นโครงเรื่องย่อยที่ซ้อนอยู่เพื่อเป็นอุทาหรณ์สำหรับประเทศที่รับนโยบายของอเมริกาได้เห็น ตัวอย่างจากจีนที่ถูกรอเมริกาเอาเปรียบโดยใช้วิธีสร้างหนี้บุญคุณให้เงินทุนก้อนใหญ่ แต่แท้จริงแล้วเป็นแผนการกอบโกยผลประโยชน์โดยเรียกทุนคืนด้วยวิธีบังคับซื้ออาวุธสงคราม การผูกขาดวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรม การเข้าควบคุมแหล่งผลิตทางอุตสาหกรรม การตั้งกองทหารรักษาความสงบภายในบ้านเมืองของผู้อื่น เป็นต้น การควบคุมทั้งการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมเช่นนี้ทำให้ประเทศชาติขาดเอกราชและอธิปไตย นักศึกษาจีนจึงรวมกลุ่มต่อต้านและขับไล่อเมริกาออกนอกประเทศจนสำเร็จ

การที่รพีพรกำหนดโครงเรื่องของ พินาบาดง ให้เกิดขึ้นในต่างแดนนี้ ทำให้มุมมองของเรื่องไม่ถูกจำกัดเฉพาะสังคมเดียว กล่าวคือ รพีพรสามารถสะท้อนภาพต่างสังคมเปรียบเทียบกันและเสนอทัศนะของคนต่างสังคมต่อสถานการณ์ภายในและภายนอกประเทศได้ ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์สภาพและปัญหาสังคมอย่างกว้างขวางและลุ่มลึกทั้งจากทัศนะคนในและทัศนะคนนอกสังคม

ส่วนโครงเรื่องของ พ่อข้าฯ เฟิงจะฮิม นั้นรพีพรสร้างขึ้นโดยอาศัยเหตุการณ์จริงในช่วง 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 โดยรพีพรได้จำลองเหตุการณ์ไว้อย่างละเอียด นับตั้งแต่การรวมตัวนิสิตนักศึกษา การแจกใบปลิวเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ภาพการประท้วงของนิสิต นักศึกษาและประชาชนในระหว่างเกิดเหตุการณ์ในช่วง 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และความตื่นตัวทางการเมืองของคนไทยหลังจากนั้น โดยการผ่านบทสนทนาและการเล่าเรื่องของกึ่งตัวละครเอกที่ใช้สรรพนามในการเล่าเรื่องว่า "ข้าฯ"

โครงการเริ่มจากพ่อซึ่งเคยผิดหวังจากการเมืองไทยจนล้มเลิกใจ แต่เมื่อลูกชายเข้าร่วมต่อสู้ทางการเมืองจนได้รับชัยชนะเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 พ่อจึงเริ่มยิ้มแก้ม แต่ 3 ปีถัดมา พ่อเริ่มไม่ยิ้มอีกครั้งเพราะบ้านเมืองเริ่มเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เลวร้ายเช่นเดิมซึ่งทำให้พ่อผิดหวังที่ต้องการจะเห็นสังคมไทยพัฒนาไปสู่สังคมนิยม

รพีพรใช้กลวิธีการตัดต่อภาพได้อย่างแนบเนียนระหว่างเหตุการณ์กบฏสันติภาพ เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 และเหตุการณ์ปัจจุบันขณะเล่าเรื่องโดยการปูพื้นเรื่องจากบุคลิกภาพของพ่อเป็นคนขี้มขาก กังจิงสงสัยและสับสนใจ และหวังผู้เป็นพี่ชาย จนทราบว่าเพราะพ่อเคยติดคุกคดีการเมือง กังประจบพ่อให้เล่าเรื่องแรงบันดาลใจจากวีรกรรมและความคิดประชาธิปไตยของพ่อทำให้กั้งซึ่งเป็นนักเรียนอาชีวะเข้าร่วมสร้างประวัติศาสตร์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 เขาจึงรับรู้เหตุการณ์นั้นโดยตลอด กลวิธีการเล่าเรื่องเช่นนี้จึงมักทำลายความต่อเนื่องของเวลา ดังตัวอย่างกระแสน้ำของกั้งขณะฟื้นคืนสติต่อไปนี้

สาธิตของข้าฯ ได้แต่ทักทายเข้านอนห้องอยู่พักหนึ่ง เมื่อไม่เห็นว่ามีน้ำยาอะไรนิกข้าฯก็ค่อย ๆ เอามือคลำท้องของข้าฯเอง

โอ...ถูกแล้วท้องข้าฯ มีผ้าขาวพันรองค่อนข้างเหนียวแน่นด้วย ข้าฯข้างขวาที่รู้สึกเสียวแปลบเมื่อครู่ ข้าฯเอื้อมไปสัมผัสมันไม่ถึงหรอก

ข้าฯ ค่อย ๆ นึกภาพเหตุการณ์ที่ผ่านมาเมื่อไม่กี่ชั่วโมงได้ที่ละน้อย

"ปลอบ.....ปลอบอยู่ไหม...ปลอบ"

ข้าฯ แหกปากตะโกนออกมาเมื่อนึกได้ว่า ข้าฯ แลเห็นปลอบถูกทหารไล่ชิงมาติด ๆ หลังจากที่มีคนเข้าไปเหวี่ยงระเบิดขวดใส่รถถึงคั่นนั้น...

ข้าฯ ร้องให้ออกมาดัง ๆ ตะโกนขึ้นอีก

"ไอ้ปลอบ"...ทำไมไม่หมอบ...ทำไมไม่หมอบ..."

ตอนนี้ได้ผล จากที่ไม่มีใครสนใจข้าฯ เลยนั่น พยาบาลสาวคนหนึ่งวิ่งตรงมาที่ข้าฯ ทันที

(พ่อข้าฯเพิ่งจะยิ้ม : 121-122)

โครงเรื่องของนวนิยายการเมืองในช่วง

พ.ศ. 2516-2519 ที่รพีพรสร้างขึ้นโดยอาศัยประสบการณ์จริงที่เขามีโอกาสได้พบทั้งจากในประเทศและนอกประเทศนี้ แม้ว่าจะทำให้นวนิยายทั้ง 2 เรื่องของรพีพร อันได้แก่ พิราบแดง และ พ่อข้าฯ เฟ็งจะฮิม มีการดำเนินเรื่องที่ไม่สนุกตื่นเต้นเหมือนเช่นนวนิยายชีวิตโลดโผนที่อยู่ในช่วงเวลาเดียวกัน แต่ด้วยการวางโครงเรื่องที่อาศัยเหตุการณ์จริงและได้สอดแทรกแนวคิดทางการเมืองโดยผ่านการเล่าของตัวละครเอกทำนองเป็นบันทึกประสบการณ์ของตัวละครเอง ทำให้รพีพรสามารถจะสอดแทรกทัศนคติมุมมองที่เขามีต่อสังคมและการเมืองจีนเปรียบเทียบกับสังคมและการเมืองไทยในเรื่อง พิราบแดง ได้อย่างแนบเนียน และสามารถสะท้อนความคิดเห็นที่เขามีต่อการเมืองไทยในช่วงระหว่างและหลังเหตุการณ์การเรียกร้องประชาธิปไตยในช่วง 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ในเรื่อง พ่อข้าฯ เฟ็งจะฮิม ได้อย่างเหมาะสมกลมกลืน จึงทำให้นวนิยายทั้ง 2 เรื่องนี้แม้จะมีเนื้อหาที่หนัก แต่ก็ไม่ได้ทำให้ผู้อ่านเกิดความเบื่อหน่าย

2.2.2.2 โครงเรื่องที่สะท้อนปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคม

ได้แก่เรื่อง แผ่นดินเดียวกัน ที่รพีพรใช้โครงเรื่องความรักระหว่างหนุ่มสาวที่มีความแตกต่างระหว่างฐานะ แต่มีความสำนึกร่วมทางความคิดที่จะต่อสู้กับปัญหาความไม่เป็นธรรมในสังคม ความขัดแย้งระหว่างฐานะของตัวละครจึงไม่ใช่อุปสรรคของความรัก ดังเช่น โครงเรื่องรักทั่วไปที่ตัวละครต้องแก้ไขปัญหาเพื่อจะได้แต่งงานกัน แต่อุปสรรคของความรักในทัศนะแบบก้าวหน้าจะเกิดขึ้นก็เพราะการละทิ้งอุดมการณ์ แจ้งจึงปลุกเร้าความคิดให้เจเนจิตสำนึกว่า

ความรักคือ ความสำนึกร่วมทางความคิดหรืออารมณ์ระหว่างชายกับหญิง แต่การแต่งงานคือความสำนึกร่วมทางชนชั้น ความสำนึกร่วมทางความคิดหมายความว่าชายกับหญิงรักกันเพราะมีอุดมการณ์เดียวกัน ความสำนึกร่วมทางอารมณ์ หมายความว่า ความพึงพอใจที่มีต่อกัน ไม่ว่าจะจากรูปโฉมโนมพรหมหรืออุปนิสัยใจคอ รสนิยมความรักที่ยั่งยืน จึงได้แก่ความรักที่เกิดจากความสำนึกร่วมทางความคิดหรืออุดมการณ์ ส่วนความรักประการหลังไม่อาจยั่งยืนได้ด้วยกฎแห่งธรรมชาติซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างย่อมผันแปรไม่หยุดนิ่ง...

(แผ่นดินเดียวกัน, 2521)

ความรักที่แจ่มมีต่อเจนจิตมิใช่ความปรารถนาจะ
ได้เธอมาเป็นคู่ชีวิตแต่ เขาปรารถนาจะเห็นเธอกล้าสละความสุขจากชั้นชั้นที่สังคมกำหนดไปเป็น
ผู้นำความคิดให้แก่ประชาชนฮากไไว้ในชนบท ดังที่เขากล่าวไว้ว่า

..ผมรักคุณด้วยความปรารถนาที่จะได้เห็นคุณเป็นประทีปส่องทางให้แก่ประชาชน
ผู้ถูกกดขี่, ถูกข่มขู่, ให้ตกอยู่ในปลักแห่งวิชาและความรู้เท่าไม่ถึงการณ์...
คุณรู้ไหมว่าความรักที่แท้จริงนั้นเป็นศัตรูกับความเห็นแก่ตัวและเป็นมิตรสนิทของความ
เสียสละ... สิ่งที่ความรักแท้ต้องการแสวงหาและเรียกร้องไม่ใช่ตัวตนของคนที่เรารัก
หากแต่... เป็นสิ่งอื่นที่เราไม่อาจมองเห็นได้ด้วยตาแต่เรารู้สึกได้ด้วยใจ สิ่งนั้นก็คือ
ศีลธรรม...

(แผ่นดินเคียวกัน : 109)

การที่แจ่มพยายามโน้มน้าวใจเจนจิตให้สละตนเอง
จากครอบครัวเพื่อไปร่วมสร้างโรงเรียนและสอนหนังสือที่บ้านเกิดของเขา แต่ไม่ต้องการแต่งงาน
กัน ทำให้เจนจิตเกิดความสับสนทางความคิดที่จะตัดสินใจเลือกแนวทางการดำเนินชีวิต เพราะ
การจะไปเผชิญกับความลำบากกับแจ่มนั้น แม้ว่าจะจะเป็นความถูกต้องแต่สังคมของพ่อขอมรับไม่ได้
หน้าที่ของเจนจิตที่มีต่อครอบครัวและต่อสังคมจึงขัดแย้งกัน แต่ในที่สุดเธอก็ตัดสินใจรับภาระต่อจาก
แจ่มซึ่งหนีขึ้นเขาไปร่วมพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เพราะความสะเทือนใจที่เห็นสภาพ
ความฮากไไร้ขาดการเหลียวแลและแววตาวิสุทธิของเด็ก ๆ ที่ต้องการครู การจบเรื่องจึงเป็น
แบบเปิดทั้งทำฮักไ้วตรงที่ภาพของเจนจิตเดินทางกลับมาที่วังตะกอกเพื่ออุทิศตนเป็นครูพัฒนาชนบท
ดังความว่า

ท่านที่รัก เมื่อมุ่งหน้าไปหาขงไตรีรงค์ที่สะบัดท่ามกลางเสียงเพลงชาติแจ้ว ๆ
แสนบริสุทธิ์ของเด็ก ๆ เหล่านั้น ฉันก็บังเกิดความรู้สึกที่แน่นอนและความมั่นใจอัน
สถาพรว่า ฉันได้เลือกเส้นทางเดินของชีวิตถูกต้องแล้ว

ทางถูกละทิ้งไว้เบื้องหลังชาวเข็ชชออกไปทุกที นั้นมันแสดงว่าทางที่กำลังมุ่งหน้า

อันระชะให้ใกล้เข้ามาทุกทีเช่นกัน ความเหนื่อยล้าทั้งกายและใจกำลังสลายไป จากฉันทิ่งขึ้นทุกขณะจิต เมื่อฉันทิม ฉันทก็ได้เห็นท้องฟ้ากับดวงตะวันยิ้มตอบฉันทอย่าง เต็มใจ

(แผ่นดินเดียวกัน, : 201)

การจบเรื่องดังกล่าวเป็นการจบเรื่องแบบเปิด (Open End) มักใช้ในนวนิยายสังคมและการเมืองเพราะเป็นการสะท้อนความเป็นจริงของสังคมซึ่งปัญหาต่าง ๆ ยังไม่สามารถแก้ไขได้ ทำให้เหมือนเรื่องจริงและสมเหตุสมผล อีกทั้งยังเป็นการทิ้งท้ายความคิดของนักเขียนไว้ ดังเช่นภาพของเจนจิตซึ่งเป็นการเริ่มต้นบทบาทใหม่ ของปัญญาชนที่ต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 มาแล้ว และตอนนี้ เธอกำลังจะต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยอีกขั้นหนึ่ง คือ การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมเพื่อ ทวงคืนอำนาจอธิปไตยจากผู้กุมอำนาจบริหารบ้านเมืองซึ่งกดขี่เอาเปรียบประชาชนส่วนใหญ่ แต่ ไม่อาจรู้ได้ว่าจะสำเร็จหรือไม่ ตัวละครจึงทิ้งท้ายความคิดให้ผู้อ่านเห็นว่า การตัดสินใจครั้งนี้ เป็นสิ่งที่ถูกต้องเพื่อผลแห่งการชักจูงใจผู้อ่านให้ก้าวเป็นแนวร่วมต่อสู้เพื่อประชาชนด้วย

เรื่อง แผ่นดินเดียวกัน มีการดำเนินเรื่องที่ปลุกจิตสำนึกของเพื่อนร่วมชาติ และการสร้างความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยแทรกอยู่ในโครงเรื่อง และกลวิธีการเล่าเรื่อง กล่าวคือพรใช้กลวิธีการเล่าเรื่องโดยกำหนดให้เจนจิตเป็นผู้เล่าเรื่อง บุรุษที่ 1 ย้อนเล่าเหตุการณ์ในชีวิตและสังคมก่อนที่เธอตัดสินใจเข้าร่วมพัฒนาชนบท โดยผ่าน กระแสสำนึกของตนเอง และใช้การตัดต่อเหตุการณ์และการย้อนเวลาตลอดทั้งเรื่อง เพื่อแสดง ให้เห็นพัฒนาการทางความคิดของตัวละครก่อนที่จะมุ่งไปสู่เป้าหมายของชีวิตคือ การอุทิศตนเพื่อ สังคม และแทรกเหตุการณ์ทางการเมืองและสังคม รวมทั้งทัศนะเกี่ยวกับการเมืองและสังคมสอด ร้อยไว้ เช่น เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ความเปลี่ยนแปลงของผู้ที่เข้าร่วมต่อสู้เพื่อ เรียกร้องรัฐธรรมนูญเมื่อตุลาคม พ.ศ. 2516 บทสนทนาระหว่างตัวละครที่ปลุกเร้าความคิด เกี่ยวกับประชาธิปไตยและการกิจของปัญญาชน จดหมายของแจ้งที่ติดต่อกับเจนจิตเพื่อแจ้งข่าวคืบหน้า เรื่องการดำเนินงานตามอุดมการณ์ของเขที่บ้านเกิดและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเขา เป็นต้น รายละเอียดของเนื้อหาเหล่านี้ หากนำมาเรียงร้อยเป็นโครงเรื่องเดียวกันอาจทำให้

เนื้อเรื่องสั้นสั้นไม่น่าอ่าน รพีพรจึงนำมาเล่าผ่านกระแสสำนึกของตัวละครเพื่อความกระชับและความเข้มข้นของเนื้อเรื่องซึ่งเป็นกลวิธีหนึ่งที่ทำให้นวนิยายการเมืองของรพีพรเป็นเรื่องชวนอ่าน

2.2.3 ตัวละครของนวนิยายการเมือง

ตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่องของนวนิยายการเมืองในช่วงนี้เป็นตัวละครที่รพีพรสร้างขึ้นเพื่อถ่ายทอดแนวคิดทางการเมือง ดังต่อไปนี้

2.2.3.1 ตัวละครเอกฝ่ายซ้าย ได้แก่ วิชระ ในเรื่อง พิราบแดง เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้รับรู้อุดมการณ์ทางการเมืองของตัวละครเอกฝ่ายหญิงคือ ไท่เฮียน และนำมาถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้รับทราบในทำนองเล่าถึงประสบการณ์การเดินทางไปประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนและได้พบกับไท่เฮียน อดีตผู้นำนักศึกษาจีนที่มีอุดมการณ์ในการต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเสมอภาคให้แก่ทุกคนในสังคม นอกจากรพีพรจะใช้ วิชระเป็นตัวละครที่ถ่ายทอดอุดมการณ์ทางการเมืองแนวสังคมนิยมแล้ว รพีพรยังใช้วิชระเป็นผู้ถ่ายทอดความคิดเห็นที่รพีพรมีต่อระบอบการปกครองของไทยอีกด้วย ดังที่วิชระได้เล่าให้นายกฯ สำนักวัฒนธรรมประจำเมืองนานกิงฟังเกี่ยวกับระบอบการปกครองของไทยว่า การเปลี่ยนแปลงการปกครองในเมืองไทยเป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงหลักการหรือทฤษฎีเท่านั้น ในทางปฏิบัติยังเหมือนเดิม กล่าวคือ ระบบศักดินายังคงดำรงอยู่อย่างเหนียวแน่น ชนนางข้าราชการยังเป็นชนชั้นสูงอยู่เหนือประชาชน วิชระมีความเห็นว่าการปฏิวัติที่แท้จริงจะต้องเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเก่า ๆ ของสังคมให้หมดสิ้นเพื่อสร้างสังคมใหม่ขึ้นมาแทนที่ โดยการทำลายชนชั้นทางสังคมให้สิ้นไป

บทบาทของวิชระในเรื่อง พิราบแดง นี้ แม้ว่าดูเหมือนจะมีความสำคัญน้อยกว่าไท่เฮียน แต่ก็นับได้ว่า วิชระมีบทบาทสำคัญในแง่ที่เป็นเสมือนตัวแทนของรพีพรที่แสดงทัศนคติวิพากษ์สังคมจีนและไทยเปรียบเทียบกัน ในฐานะที่เขาได้มีโอกาสเดินทางไปจีนและได้สังเกตพบข้อแตกต่างระหว่างสังคมจีนและไทย อีกทั้งเขายังเห็นว่าภาพของจีนที่คนทั่วโลกมองว่าน่ากลัวนั้นไม่ได้เป็นจริงอย่างที่คนทั่วไปคิด ดังที่เขาบอกว่า

ประชาชนปักกิ่งกำหนดความแปลกประหลาดใจแก่ผู้คนต่างประเทศทุกคนที่มา
จากโลกเสรีซึ่งตลอดเวลาที่มีการโฆษณาชวนเชื่ออยู่ทุกเมื่อเชื่อกันว่า จีนคอมมิวนิสต์
มีการปกครองทารุณ นอกจากลิดรอนเสรีภาพส่วนบุคคลแล้ว ยังมีการบังคับเกณฑ์
แรงงานกรรมกรเชิงทาส ความเป็นอยู่ของประชาชนแร้นแค้นอดอยากยิ่งกว่ายุคสมัย
ของจอมเผด็จการเจียง... แต่เมื่อได้มาพบเห็นด้วยตาตนเอง ผมคิดว่า รอยยิ้มอัน
แจ่มใสเบิกบานในเรือนร่างที่แข็งแกร่งด้วยสุขภาพอันสมบูรณ์ของเขาวงกตดี กรรมกร
ที่ดี และประชาชนทั่วไปที่คร่ำคร่าอยู่ในท้องถนน ได้ประกาศชัดแจ้งออกมาแล้วว่า
พวกเขาเหล่านั้นไม่ได้ถูกลิดรอนเสรีภาพ ไม่ได้อดอยาก ไม่ได้มีการบังคับเชิงทาส

ผมได้เห็นหนุ่มสาวชาวปักกิ่งหน้าตาสะสวยสมบูรณ์ด้วยเลือดฝาด เกี้ยวเก๋กันเดิน
ไปตามสวนสาธารณะบ้าง ตรงลานหน้ากึ่งบ้าง แต่ละคนยิ้มแย้มอย่างมีความสุข...
ถึงแม้ผมฟังภาษาของเขาไม่ออกแต่ก็เดาออกว่า แต่ละคู่พูดคุยถึงปัญหาของบ้านเมือง
ของงานที่เขาทำ วิชาการที่เขากำลังศึกษาอยู่ แต่ละคนแต่ละคู่ คงไม่ยอมเสีย
เวลาเป็นชั่วโมง ๆ เพื่อจะพูดคุยถึงปัญหาการสมสู่ได้เสียกันซึ่งเป็นเรื่องที่มัวงแค้น
จำก็คุยอยู่ไม่กี่นาที...

(พิราบแดง : 135-136)

ความเป็นจริงของโลกสังคมนิยมที่ปรากฏจึงเป็นแรงบันดาลใจในการเขียนเพื่อสร้าง
ทัศนคติถูกต้องต่อลัทธิการเมืองดังกล่าวที่มักถูกเหมารวมว่าเป็นคอมมิวนิสต์

กิ่ง ใน พ่อข้าฯเพ็งจะฮัม เป็นตัวละครเอกซึ่งเป็นผู้บันทึก
เหตุการณ์ทั้งหมดในเรื่อง กิ่งมีพี่ชายชื่อหวังซึ่งเป็นชื่อที่มีความหมายแฝงอยู่ในใจของพ่อของกิ่งว่า
ในชีวิตนี้เขาขอมีความหวังเพียงกิ่งหรือครึ่งเดียวก็พอ กิ่งเป็นลูกที่พ่อไม่รักเนื่องจากค่อนข้าง
เกเรและเรียนไม่เก่ง เป็นแค่นักเรียนอาชีวะ ในขณะที่หวังทำให้พ่อรู้สึกภูมิใจเพราะได้เข้า
เรียนในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เหมือนกับพ่อ แต่พ่อก็ต้องผิดหวังเมื่อหวังไม่สนใจอุดมการณ์
ทางการเมืองที่พ่อพยายามถ่ายทอดให้หวังโดยผ่านประสบการณ์ชีวิตของพ่อเองซึ่งเคยติดคุก
ด้วยคดีการเมือง ในขณะที่กิ่งซึ่งพ่อไม่ได้คาดหวังจะให้เป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์ของพ่อกลับสนใจ
ความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยและวีรกรรมของพ่อในอดีต และเมื่อเกิดเหตุการณ์ในช่วง
14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 กิ่งจึงเป็นผู้หนึ่งในกลุ่มนักเรียนอาชีวะที่ได้เข้าร่วมพิทักษ์รักษาประชาธิปไตย

อย่างกล้าหาญจนกระทั่งกึ่งขาพิการ วิศวกรรมของกึ่งและชัยชนะของประชาชนทำให้พ่อซึ่งเคยเป็นคนล้มหวังในระบบการเมืองไทยจนเป็นคนอัมชากเริ่มอัมกึ่งขึ้น แต่ต่อมาเมื่อกลุ่มนักเรียนอาชีวะเริ่มแตกแยกกับศูนย์กลางนักศึกษา โดยมีทหารและตำรวจเป็นฝ่ายสนับสนุนกลุ่มนักเรียนอาชีวะอยู่เบื้องหลัง พ่อของกึ่งซึ่งเพิ่งจะอัมได้เพียง 3 ปีก็ต้องกลายเป็นคนอัมชากอีกครั้งหนึ่ง

การที่รพีพรให้กึ่งเป็นผู้บันทึกประสบการณ์ในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และความรู้สึกนึกคิดของพ่อเกี่ยวกับระบบการเมืองไทยนั้นดูเหมือนว่า รพีพรต้องการสื่อความหมายเป็นนัยให้ผู้อ่านเข้าใจว่า ถึงแม้ประชาชนเป็นผู้มีชัยเหนือรัฐบาลเผด็จการ และสามารถทำให้โฉมหน้าการเมืองไทยเปลี่ยนไป มีการปกครองที่เป็นระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น แต่จริง ๆ แล้วในทัศนะของรพีพรที่สื่อผ่านการสร้างตัวละครชื่อ กึ่ง อาจกล่าวได้ว่ารพีพรเห็นว่าประชาธิปไตยที่คนไทยได้มานั้นจริง ๆ แล้วเป็นเพียง "กึ่ง" หนึ่งของประชาธิปไตยที่แท้จริงเท่านั้น หากจะได้มาซึ่งประชาธิปไตยที่สมบูรณ์นั้นคงต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากคนอย่าง "กึ่ง" และ "หวัง" ดังนั้นจึงน่าจะกล่าวได้ว่ากึ่งเป็นตัวละครเชิงสัญลักษณ์ที่รพีพรใช้สะท้อนทัศนะและประสบการณ์ของเขามุ่งต่อการเมืองไทยในช่วง 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516

แจ้ง ในเรื่อง แผ่นดินเดียวกัน เป็นตัวละครฝ่ายชายที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่มั่นคง และแม้เมื่อเขามีคนรักเขาก็พยายามโน้มน้าวใจเธอให้มีอุดมการณ์เดียวกับเขา คือสละความสุขส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือผู้ยากไร้ในชนบท โดยที่แจ้งได้อธิบายให้คนรักฟังถึงทัศนะที่เขามีต่อความรักว่า ความรักที่ยั่งยืนคือความรักของชายหญิงที่มีอุดมการณ์ทางความคิดเดียวกัน ดังที่เขาบอกว่า

ความรักคือความสำนึกร่วมทางความคิดหรืออารมณ์ระหว่างชายกับหญิง แต่การแต่งงานคือความสำนึกร่วมทางชนชั้น ความสำนึกร่วมทางความคิด หมายความว่าชายกับหญิงรักกันเพราะมีอุดมการณ์เดียวกัน ความสำนึกร่วมทางอารมณ์หมายความว่า ความพึงพอใจที่มีต่อกัน ไม่ว่าจะจากรูปโฉมโนมพรณหรืออุปนิสัยใจคอ รสนิยม

ความรักที่ยั่งยืนจึงได้แก่ความรักที่เกิดจากความสำนึกร่วมทางความคิดหรืออุดมการณ์ ส่วนความรักประการหลังนี้อาจยั่งยืนได้ด้วยกฎแห่งธรรมชาติ ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างย่อมผันแปรไม่หยุดนิ่ง....

(แผ่นดินเดียวกัน, 2521)

นอกจากนี้แจ้ยังชี้ให้คนรักเห็นว่า ความรักนั้นมีความสำคัญต่อ อุดมการณ์เพราะสอนให้คนรู้จักความเสียสละและเข้าใจสังขารของชีวิต ดังความว่า

ผมรักคุณด้วยความปรารถนาที่จะได้เห็นคุณเป็นประทีปส่องทางให้แก่ประชาชนผู้ถูกกดขี่, ถูกข่มเหง, ให้ตกอยู่ในปลักแห่งอวิชชาและความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ คุณรู้ไหมว่า ความรักที่แท้จริงนั้นเป็นศัตรูกับความเห็นแก่ตัวและเป็นมิตรสนิทของความเสียสละ สิ่งที่ความรักแท้ต้องการแสวงหาและเรียกร้อง ไม่ใช่ตัวตนของคนที่เรารัก หากแต่เป็นสิ่งที่เราไม่อาจมองเห็นได้ด้วยตา แต่เรารู้สึกได้ด้วยใจ สิ่งนั้นก็คือสังขาร...

(แผ่นดินเดียวกัน : 190)

การที่แจ้พยายามชักจูงให้คนรักสละชีวิตจากครอบครัวซึ่งอยู่ในระดับชนชั้นนายทุนมาเป็นครูพัฒนาชนบทที่ห่างไกล เนื่องจากแจ้เห็นว่า แม้ประชาชนจะมีชัยชนะเหนือรัฐบาลเผด็จการเมื่อเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 แต่ประชาธิปไตยที่ได้มานั้นยังไม่ใช่ประชาธิปไตยที่แท้จริง เพราะสังคมยังคงมีชนชั้นและมีความเหลื่อมล้ำระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบทอยู่มาก ดังนั้นแจ้จึงมีความคิดว่าสังคมไทยต้องการคนที่เสียสละตนเองเพื่อร่วมพัฒนาชนบท และปลุกความคิดของประชาชนผู้ยากไร้ในชนบทให้มีความตื่นตัวทางการเมือง กล้าลุกขึ้นต่อสู้กับอภิศักการทางการเมือง นายทุนและข้าราชการที่กดขี่เอาเปรียบประชาชน ดังที่แจ้กล่าวกับเจนจิตว่า

เจนจิต แผ่นดินของผู้ถูกกดขี่กว้างไพศาลจนเราไม่มีโอกาสเกี่ยงงอนกันอีกต่อไปแล้ว เราพูดไม่ได้หรอกว่าเกินกำลังเรา เพราะเราไม่ยอมใช้กำลังเราเข้าต่อสู้กับมัน เราสู้แต่เกี่ยงกำลังคนอื่น ถ้าเราพร้อมใจรวมกำลังกันจริง ๆ แล้วแผ่นดินผืนนี้คงสะอาดสะอ้านไปนานแล้ว

เราคือคนธรรมดา เราไม่ต้องการเป็นอัจฉริยะหรือผู้วิเศษ เราขอเป็นเพียงคนธรรมดาที่เป็นแบบฉบับเท่านั้น สังคมของเราต้องการคนที่แบบฉบับ เพื่อให้คนอื่นทำตามเราเพื่อให้คนที่บ่นว่าเกินกำลังได้สำนึกว่า เขาก็มีกำลังเหมือนกัน

(แผ่นดินเคียวกัน : 112-113)

แม้ว่าแจ้งจะมีอุดมการณ์ที่แน่วแน่ในการจะขจัดความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมเมืองและชนบท แต่ในที่สุดแจ้งเองก็ได้รับความไม่เป็นธรรมจากสังคมนั้นเอง กล่าวคือ เขาถูกกล่าวหาและถูกจับกุมในข้อหากระทำการอันเป็นคอมมิวนิสต์ และในที่สุดเขาต้องหลบหนีเข้าป่าซึ่งนับเป็นจุดสำคัญที่ทำให้คู่รักของเขาได้ตระหนักถึงความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม และเข้าใจอุดมการณ์ของแจ้งที่พยายามปลุกฝังในจิตใจของเธอ เธอจึงพร้อมที่จะสละครอบครัว และความสุขสะดวกสบายในกรุงเทพฯ อุตศิคนเป็นครูพัฒนาชนบทเพื่อสืบสานปณิธานของแจ้งที่ต้องการให้เธอเป็นผู้ปลุกฝังแนวทางประชาธิปไตยแก่ผู้ยากไร้ในชนบท

2.2.3.2 ตัวละครเอกฝ่ายหญิง ตัวละครเอกฝ่ายหญิงในนวนิยายการเมืองในช่วง พ.ศ. 2516-2519 นี้มีบทบาทสำคัญมากในการดำเนินเรื่องและมีการแสดงบทบาทที่มีความสัมพันธ์กับแนวคิดทางการเมืองที่ผู้เขียนนำเสนออย่างชัดเจน ดังเช่น ไข่เขียน ในเรื่อง พินาปแดง เป็นนักปฏิวัติสาวชาวจีนที่มีบุคลิกลักษณะแตกต่างจากผู้หญิงจีนในสังคมเก่า "ที่มีความเอียงอาชกรระมัดระเมื่อนหรือวางตนให้เด่นคุณนางพญา" ดังที่พี่พรได้เปรียบเทียบเธอกับดอกไม้ว่า "... เธอเป็นดอกไม้ที่มีกลีบใบแข็งแรง มีสารประโยชน์ตั้งแต่เกสรลงไปถึงก้านและราก ไม่ใช่ดอกไม้ที่ชะเง้อรอการเด็ดเอาไปดมหรือเพื่อปักไว้บนแจกันเพื่อความชื่นใจของผู้เป็นเจ้าของ" (พินาปแดง : 26) ลักษณะที่เด่นอีกประการหนึ่งของไข่เขียน นอกจากบุคลิกที่สง่า องอาจ มีเสน่ห์แล้ว เธอมักจะกลัดเข็มกลัดรูปพินาปสีแดงติดบนอกซ้าย ซึ่งมีความหมายเตือนใจให้ระลึกว่าสันติภาพที่จริงนั้นย่อมต้องแลกมาด้วยหยดเลือด ดังที่เธอกล่าวให้กำลังใจและฝากความหวังไว้กับวัชระว่า "พินาปน้อยสีแดงที่มอบแก่คุณมา คงเตือนใจคุณว่าสันติภาพที่ถาวรนั้นย่อมไม่ใช่สีขาว หากเป็นสีแดง สีของเลือดแห่งความเสียสละ พินาปแดงย่อมจะเป็นสัญลักษณ์แห่งสันติภาพที่ถาวรอย่างไม่มีใครปฏิเสธได้" (พินาปแดง : 189)

บุคลิกลักษณะของไต่เขียนดังกล่าวนี้ที่พีพรสร้างขึ้นจากบุคคลที่มี
ตัวตนจริง 2 คน ดังที่พีพรได้เคยให้สัมภาษณ์ในครั้งหนึ่งว่า

ตัวของไต่เขียนที่เป็นนางเอกของเรื่อง อันที่จริงก็มักเขียนขึ้นมาเอง ทว่ามีส่วน
ของความเป็นจริงอยู่สัก 30 ถึง 40 เปอร์เซ็นต์ ไต่เขียนตัวจริงนั้น ปัจจุบันยังคง
มีชีวิตอยู่ เป็นหญิงที่ไม่ได้มีบทบาททางการเมืองอะไรนักหรอก เป็นนาฏศิลป์ธรรมดา
นี่เอง แต่ว่ามีอีกคนหนึ่ง คนคนนี้เป็นผู้ที่มีความรักชาติเงินอย่างรุนแรง มีความคิดและ
บทบาททางการเมืองค่อนข้างรุนแรง ผมได้เอาบุคลิกของคนทั้งสองมารวมกัน
มันก็เลยเกิดเป็นไต่เขียนในเรื่อง พิราบแดง

(พิราบเมิน : 162-163)

การที่พีพรนำลักษณะเด่นของบุคคลจริงมาสร้างเป็นไต่เขียน
ดังกล่าว จึงทำให้ไต่เขียนเป็นตัวละครหญิงแบบฉบับของนวนิยายการเมือง กล่าวคือ นอกจาก
จะมีความสวยงาม มีเสน่ห์แล้วยังต้องมีอุดมการณ์ทางการเมืองอันแรงกล้าด้วย ดังจะเห็นได้จาก
การที่เธอเป็นผู้หญิงที่กล้าเสี่ยงชีวิตเข้ามารับผิดชอบต่อสังคมหรือประเทศชาติ เริ่มตั้งแต่อายุ 16 ปี
เธอเป็นคนสำคัญในกลุ่มนักศึกษาที่ก่อตั้งขบวนการต่อต้านจักรวรรดินิยมและนโยบายของรัฐบาล
และปลุกระดมความคิดของนักศึกษานานถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ แม้คนในครอบครัวคัดค้าน
การกระทำของเธอ แต่เธอก็ยืนยันว่าเป็นหน้าที่ของนักศึกษาที่ต้องศึกษาให้กว้างขวาง และไม่มี
ต้องการให้แม่ดูถูกประชาชน เมื่อเกิดเหตุการณ์จลาจลเมื่อนักศึกษาเริ่มเดินขบวนประท้วง
ไต่เขียนถูกทำร้ายร่างกาย พี่ชายซึ่งเคยประณามการกระทำของเธอกลับเข้าร่วมขบวนการ
เพื่อช่วยเหลือน้องสาว หลังจากนั้นไต่เขียนต้องหลบไปต่อสู้ใต้ดินสมทบกับกองทัพปลดแอกของ
ประชาชนจนได้รับชัยชนะ แม้จะพ้นจากการต่อสู้กับจักรวรรดินิยมแล้วก็ตาม ไต่เขียนยังคงต้อง
รับภาระในการบูรณะประเทศชาติและปลุกระดมความคิดในทางสังคมนิยมแก่มวลชนต่อไป

นอกจากนี้ไต่เขียนยังได้พยายามปลุกฝังอุดมการณ์แนวสังคมนิยม
แก่วัชระซึ่งเป็นคู่รักของเธอ โดยเธอได้ชักจูงให้วัชระเห็นว่าความรักที่วัชระมีต่อเธอ นั้น ควรจะ
นำไปมอบให้แก่ประชาชนผู้ไม่ได้รับความเป็นธรรมในสังคมจะเกิดประโยชน์มากกว่า ดังที่เธอ
กล่าวว่า

ความรักของดิฉันต้องการปันคุณให้เป็นวัชระคนใหม่ ผู้ซึ่งมีชีวิตส่วนตัวที่สะอาด
หมดจด ปลดปล่อยตัวเองออกเสียจากความเคษชินเก่า ๆ ของผู้ชายในสังคมเก่า
ผู้ซึ่งใช้ปากกาในฐานะนักเขียนของประชาชนที่แท้จริง มุ่งหน้าพิทักษ์ผลประโยชน์
ของประชาชนและเอกราชอธิปไตยของชาติคุณ...

ความรักไม่ใช่แก่นสารของชีวิต แต่ชีวิตก็ไม่ควรปราศจากเสียซึ่งความรัก บัดนี้
เราทั้งสองต่างได้รับและได้ให้ความรักต่อกันและกันแล้ว ดิฉันได้มอบมันแล้วแก่คุณ
จนหมดดวงใจ แต่สำหรับคุณ ถ้าคิดจะมอบมันให้ดิฉันบ้างแล้ว ดิฉันไม่ขอรับ ขอเพียง
ให้คุณได้มอบมันแก่ประชาชนผู้ได้รับความไม่เป็นธรรมที่มีอยู่ในแผ่นดินไทยแทนเถิด

(พิราบแดง : 189)

จากบทบาทของไท่เขียนดังกล่าว จะเห็นได้ว่าไท่เขียนเป็น
ตัวละครที่น่าสนใจยิ่งและนับได้ว่าเธอเป็นแบบฉบับของ "นางเอก" ในนวนิยายการเมืองหรือ
นวนิยายเพื่อชีวิต

เจนจิต ในเรื่อง แผ่นดินเดียวกัน เป็นตัวละครที่มีความสำคัญ
ในฐานะเป็นผู้ถ่ายทอดเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่องผ่านสายตาของเธอ เจนจิตเป็นลูกสาวของผู้ที่
มีฐานะร่ำรวยซึ่งถูกมองจากกลุ่มคนที่หัวก้าวหน้าแนวสังคมนิยมในขณะนั้นว่าเป็นพวกนายทุนที่
เอาโรคเอาเปรียบผู้อื่น แต่ขณะที่เจนจิตอยู่ในกลุ่มของพวกนายทุนนี้ คู่รักของเธอคือแจ้กลับเป็น
ชายหนุ่มที่มีหัวก้าวหน้า มีอุดมการณ์ที่ต้องการจะช่วยเหลือผู้ยากไร้ในสังคมชนบทให้ลุกขึ้นต่อสู้กับ
นายทุนที่ขูดรีดและข้าราชการที่ขอบกค้ำประชาชน และแจ้ก็ได้พยายามโน้มน้าวใจ เจนจิตให้
ตระหนักถึงอุดมการณ์ดังกล่าวร่วมกับเขาและพยายามชักชวนให้เจนจิตละทิ้งครอบครัวไปเป็นครู
พัฒนาชนบท ทำให้เจนจิตสับสนมากและไม่อาจตัดสินใจเลือกได้ระหว่างครอบครัวที่เธอรักกับ
การร่วมอุดมการณ์กับชายที่เธอรัก แต่เมื่อแจ้ถูกภัยการเมืองคุกคามจนต้องหนีขึ้นเขาไปร่วมกับ
พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย และได้ฝากภาระหน้าที่ตามอุดมการณ์ทั้งหมดไว้แก่เจนจิต
อีกทั้งเจนจิตเองก็ได้รับความสะเทือนใจที่เห็นสภาพความยากไร้ขาดการเหลียวแลและแววตา
บริสุทธิ์ของเด็ก ๆ ที่ต้องการครู เจนจิตจึงตัดสินใจที่จะดำเนินงานตามอุดมการณ์ของแจ้
โดยละทิ้งความสุขสบายจากครอบครัวมาเป็นครูพัฒนาชนบท

บทบาทของเจเนติกในเรื่องดังกล่าวมีความน่าสนใจตรงที่พีพรสร้างให้เจเนติกต้องเกิดความขัดแย้งภายในจิตใจที่ต้องตัดสินใจเลือกระหว่างครอบครัวหรืออุดมการณ์ ถึงแม้ผู้อ่านจะสามารถคาดเดาได้ว่าในที่สุดแล้ว เจเนติกก็ต้องเลือกอุดมการณ์แต่การที่พีพรสร้างตัวละครหญิงให้มีบทบาทเด่นและมีส่วนเข้ามารับผิดชอบต่อสังคม แสดงให้เห็นทัศนะของพีพรที่เกี่ยวกับผู้หญิงกับบทบาททางสังคมว่าหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมที่บุคคลควรมีต่อสังคมนั้นไม่ใช่เป็นหน้าที่ของผู้ชายเท่านั้น ผู้หญิงซึ่งเป็นบุคคลกลุ่มหนึ่งในสังคมและมีกำลังความคิดไม่แพ้ชายก็สมควรอย่างยิ่งที่จะเข้ามารับผิดชอบต่อสังคมร่วมกับผู้ชาย

จากการศึกษาตัวละครเอกทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงในนวนิยายการเมืองของพีพรพบว่าตัวละครทั้ง 2 กลุ่มเป็นตัวละครแบบฉบับตามอย่างนวนิยายการเมืองทั่วไป คือมีอุดมการณ์ทางการเมืองพร้อมที่จะสละความสุขส่วนตัวเพื่อรับใช้สังคมส่วนรวม เพียงแต่พีพรเพิ่มเติมสีสันของตัวละครด้วยการสอดแทรกอารมณ์รักของตัวละครเอกชายหญิงลงไป เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเบื่อหน่าย

ข. ช่วงที่ 2 นวนิยายของพีพรในช่วง พ.ศ. 2520-2532

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวการเขียนนวนิยายของพีพร

หลังจากเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2516 สภาพสังคมและการเมืองของไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอีกครั้งหนึ่ง อันเนื่องมาจากคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ได้หันกลับมาปิดกั้นเสรีภาพของประชาชนเหมือนช่วงก่อนเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 อีกครั้งหนึ่งทำให้บรรดานักเขียนแนวการเมืองหรือเพื่อชีวิตถูกเพ่งเล็งอย่างมาก และพีพรก็เป็นนักเขียน "ต้องห้าม" คนหนึ่ง จนกระทั่งเขาไม่สามารถจะผลิตงานตามอุดมการณ์ของเขาได้ เขาจึงเดินทางออกไปพำนัก ณ ประเทศอินเดีย ดังนั้นสภาพการเมืองและสังคมในช่วงนี้จึงนับว่ามีอิทธิพลต่อการผลิตงานเขียนของพีพรอย่างยิ่ง ดังที่ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงสภาพการเมืองโดยละเอียดต่อไป

1.1 สภาพสังคมและการเมืองในช่วง พ.ศ. 2520-2532

เมื่อภาวะภายในประเทศตึงเครียดอย่างยิ่งเพราะนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ไม่ยอมปรับปรุงคณะรัฐมนตรี รัฐมนตรีบางคนมีพฤติกรรมที่ใช้ตำแหน่งหาผลประโยชน์ส่วนตัวและเห็นว่ารัฐบาลไม่แสดงความรับผิดชอบในกรณีที่เกิดระเบิดในบริเวณที่ประทับ รวมทั้งขวัญและกำลังใจของข้าราชการเสื่อมลงอย่างยิ่ง (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2522 : 157) คณะทหารบกกลุ่มเดิมที่เคยทำรัฐประหาร เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ซึ่งเรียกตนเองใหม่ว่า "คณะปฏิวัติ" ทำการรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียรอีกครั้งหนึ่ง เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520 โดยแถลงการณ์ระบุสาเหตุสำคัญคือ

ประการแรก การบริหารงานของรัฐบาลทำให้เกิดความแตกสามัคคีในหมู่ข้าราชการและประชาชน ทำให้เกิดความหวาดหวั่น ขวัญเสียในการปฏิบัติงาน

ประการที่ 2 ด้านการเศรษฐกิจและการลงทุนจากต่างประเทศลดลง ไม่นั่นนอน

ประการที่ 3 ข้อกำหนดของรัฐบาลที่ว่า จะพัฒนาระบอบประชาธิปไตย 12 ปี นั้นนานเกินความจำเป็นและไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

คณะปฏิวัติจึงทำการยึดอำนาจและเห็นสมควรปรับปรุงระยะเวลาใหม่ให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. 2521 (เฉลิมเกียรติ ฝิวานวล, 2535 : 65)

ภายหลังการรัฐประหาร พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์เป็นนายกรัฐมนตรี มีการประกาศใช้ธรรมนูญปกครองฉบับ พ.ศ. 2520 แทน พ.ศ. 2519 ของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ธรรมนูญฉบับใหม่มีลักษณะชั่วคราวคล้ายฉบับ พ.ศ. 2502 และ พ.ศ. 2515 ความคิดทางการเมืองในยุคนั้น คือการรื้อฟื้นระบอบปฏิวัติในช่วงแรกเป็นการนำระบอบอำนาจนิยมโดยกองทัพบกที่สืบมาจากระบอบจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์มาใช้ แนวคิดที่ชัดคือ รัฐนิยมและชาตินิยม ด้านนโยบายต่างประเทศ มีการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านและคอมมิวนิสต์ หากยังคงผูกพันกับประเทศมหาอำนาจอยู่

(เฉลิมเกียรติ ผิวานวล, 2535 : 65,68) ภาวะความรู้สึกกดดันก็เปลี่ยนไปในลักษณะดีขึ้น โดยเฉพาะสื่อมวลชนทั้งหลายมีความพอใจอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2522 แทนที่จะเป็นอีก 12 ปีข้างหน้า ตามที่รัฐบาลชุดก่อนได้กำหนดไว้ (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2522 : 157)

ต่อมาพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ต้องเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจอย่างหนัก และเกิดปัญหาในสภาผู้แทนราษฎร ตลอดจนการวิพากษ์วิจารณ์ของประชาชนอย่างรุนแรง จึงลาออกจากตำแหน่งเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2523 และพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้รับตำแหน่งสืบต่อ (เฉลิมเกียรติ ผิวานวล, 2525 : 104)

ตลอดระยะเวลา 6 ปี (พ.ศ.2523-2529) รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ผ่านความผันแปรทางการเมืองหลายครั้ง มีการปรับเปลี่ยนคณะรัฐมนตรี 5 ครั้ง ตั้งแต่เปรม 1 (1 มีนาคม 2523) ถึงเปรม 5 (5 สิงหาคม 2529) มีการเลือกตั้งทั่วไป 2 ครั้ง ในปี พ.ศ.2526 หลังจากนายกรัฐมนตรีประกาศสภาสภาอย่างกะทันหัน และในปี พ.ศ.2529 โดยที่ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร คณะทหารบกพยายามทำรัฐประหาร 2 ครั้ง เมื่อวันที่ 1-3 เมษายน พ.ศ.2524 นำโดยพลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมาภิภัตทหารหนุ่ม และเมื่อวันที่ 9 กันยายน พ.ศ.2528 ซึ่งมีผู้ก่อการสำคัญคือ พันเอกมณูญ รูปขจร แต่เป็นผู้ที่พระมหากษัตริย์ทรงไว้วางพระราชหฤทัย ได้รับการสนับสนุนจากนายทหารระดับสูงและเป็นคนกลางที่สามารถประสานประโยชน์ของพรรคการเมืองต่าง ๆ ได้ จึงเป็นผู้นำรัฐบาลได้นาน กล่าวกันว่าผลงานทางการเมืองอันน่าชื่นชมของผู้นำคนนี้คือ ความพยายามที่จะต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ และดำรงแบบประชาธิปไตย (เฉลิมเกียรติ ผิวานวล, 2535 : 102-104)

เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ.2523 มีคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 66/23 เรื่องนโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ว่า เพื่อยุติสถานการณ์สงครามปฏิวัติคอมมิวนิสต์โดยเร็ว มีนโยบายทั้งหมด 9 ข้อ

(1) จะต้องกลับไปเป็นฝ่ายรุกทางการเมือง ซึ่งได้แก่การปฏิบัติทั้งสิ้นที่ส่งผลให้ประชาชนเห็นว่า แผ่นดินนี้เป็นของคนที่ต้องปกป้องรักษามีส่วนในการปกครองและ

ได้ผลประโยชน์ งานการเมืองเป็นสิ่งชี้ขาด งานการทหารจะต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้บรรดา
ภารกิจงานการเมืองเป็นสำคัญ

(2) ขจัดเหตุแห่งความไม่เป็นธรรมในสังคมทุกระดับ ตั้งแต่ท้องถิ่นถึง
ระดับชาติ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการอย่างเฉียบขาด
ทำลายการทุจริตทั้งสิ้น สร้างความปลอดภัยให้แก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

(3) การกำหนดแนวปฏิบัติให้มีการประสานประโยชน์ระหว่างชนชั้น
เสียผลประโยชน์ของชนชั้นเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องมีจิตใจที่
เป็นธรรมและเข้าใจปัญหาของประชาชนทุกชนชั้น และสำนึกว่าประชาชนไทยทุกชนชั้นต่างมีจิตใจ
รักประเทศชาติ และพร้อมที่จะเสียสละเพื่อเทิดทูนไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
และการปกครองประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

(4) ส่งเสริมประชาชนทุกสาขาอาชีพให้สามารถปกครองตนเอง
ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกชนชั้นและสาขาอาชีพได้มีส่วนร่วมทางการเมือง กำหนด
วิธีการให้ได้รับความรู้ปัญหาของประชาชน ให้ถือความต้องการของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญที่สุด
ในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อสนองตอบความต้องการ

(5) สนับสนุนการตั้งขบวนการประชาธิปไตยที่มีอยู่ให้ระมัดระวัง และ
อย่าสับสนระหว่างขบวนการประชาธิปไตยกับขบวนการคอมมิวนิสต์ที่แอบแฝงโดยยกประชาธิปไตย
นำหน้า

(6) เจ้าหน้าที่ทั้งพลเรือน ตำรวจ ทหาร มีภารกิจหน้าที่ทั้งการต่อสู้
โดยใช้อาวุธและการปฏิบัติในด้านการเมืองด้วยกันทั้งสิ้น

(7) ปฏิบัติต่อผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์หรือผู้หลงผิดที่เข้ามาอบตัวหรือ
จับได้อย่างเพื่อนประชาชนร่วมชาติ ชี้แจงเพื่อให้ได้เข้าใจถึงนโยบายของรัฐบาลในเรื่องนี้
และช่วยเหลือให้ชีวิตใหม่ร่วมกันต่อไปอย่างเหมาะสม

(8) ให้ความสำคัญการต่อสู้ในเมืองให้มากที่สุด เพื่อขจัดการจัดตั้งและ
ขยายแนวร่วมตามแนวทางการเมือง สนับสนุนป่าและการขัดขวางการสร้างสถานการณ์ปฏิวัติและ
สถานการณ์สังครามประชาชน

(9) ใช้การข่าว งานจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์ดำเนินการในลักษณะ
เชิงรุกอย่างมีแผน และสอดคล้องกับการปฏิบัติทุกขั้นตอน

ข้อปฏิบัติตามนโยบาย 66/23 ข้างต้นสะท้อนให้เห็นในนวนิยายของรพีพร ในช่วง พ.ศ.2520-2532 โดยเฉพาะข้อ (1) ข้อ (2) ข้อ (3) และข้อ (4) เป็นเนื้อหาหลักของนวนิยายของรพีพรที่เขาต้องการจะกระตุ้นหรือปลุกเร้าความคิดของผู้อ่านให้เกิดสำนึกร่วมความเป็นชนชาติเดียวกัน มีสิทธิและความเสมอภาคเท่าเทียมกันเพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางชนชั้นสังคมและเศรษฐกิจให้ลดน้อยลง

1.2 บรรยากาศวงวรรณกรรมไทยในช่วง พ.ศ.2520-2532

เหตุการณ์เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 มีผลกระทบต่อวงวรรณกรรมไทยหลายประการ ประการแรกคือการกวาดหนังสือ "ต้องห้าม" โดยการยึดและเผาทำลายหนังสือที่มีลักษณะ "ต้องห้าม" ในทัศนะของผู้บริหารขณะนั้นกินความกว้างถึงหนังสือเกี่ยวกับการเมือง วรรณกรรมและหนังสือวิชาการด้วย ผลการกวาดล้างนั้นทำให้หนังสือวรรณกรรมแปล เรื่องสั้น บทกวี และหนังสือเกี่ยวกับการเมืองในรูปหนังสือปกอ่อนที่เคยจำหน่ายบนแผงหนังสือก็หายไป สำนักพิมพ์เล็ก ๆ ที่เคยพิมพ์หนังสือดังกล่าวก็พลอยหยุดกิจการไปด้วย บรรณาธิการในวงการหนังสือในระยะหลัง 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 จึงค่อนข้างซบเซา อย่างไรก็ตามการกวาดล้างดังกล่าวก็เป็นเพียงการทำลายทางวัตถุและทำให้เกิดการชะงักชั่วคราวเท่านั้น เพราะอีก 2-3 ปีต่อมาหนังสือที่เคย "ต้องห้าม" ก็ถูกนำมาตีพิมพ์เผยแพร่ใหม่ แม้ว่าจะไม่ครบทุกเล่ม (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2524 : 58)

ผลกระทบจากเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2516 ต่อวงวรรณกรรมอีกประการหนึ่งคือ ภาวะชะงักของนักเขียน เนื่องจากคาราวานนักเขียนหนุ่มสาวผู้มีบทบาทในวงการเขียนเรื่องสั้นและบทกวีส่วนใหญ่เดินทาง "ไปสู่เขา" ความขาดแคลนนักเขียนประกอบกับสภาพการณ์ทางการเมืองไม่เอื้ออำนวยทำให้วรรณกรรมในช่วงนี้ลดจำนวนลง (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2524 : 58)

หลังยุคนายกฯ ชานินทร์ กรัยวิเชียร ประชาชนดูเหมือนจะมีเสรีภาพมากกว่าเดิม แต่กระนั้นประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 42 ยังไม่มีการยกเลิก คงให้อำนาจเจ้าพนักงานพิมพ์อย่างสมบูรณ์ในการพิจารณาให้หนังสือพิมพ์ใดหยุดกิจการหรือไม่ โดยเหตุนี้ในหนังสือพิมพ์

จึงไม่ค่อยมีความคิดเห็นก้าวหน้าหรือแสดงความคิดเห็นคัดค้านรัฐบาลอย่างตรง ๆ นั้นต้องเป็นไปในลักษณะระมัดระวังอย่างยิ่ง ในช่วงเวลานั้นหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ก้าวหน้าใหม่ ๆ มิได้ปรากฏขึ้น จะมีก็เพียงแต่การนำเอานวนิยายหรือความเห็นเชิงก้าวหน้าเก่าขึ้นมาพิมพ์ใหม่ เช่น ชัยชนะของคนแพ้ ปีศาจ ของเสนีย์ เสาวพงศ์ หมอมือเมืองพร้าว ของนายแพทย์อภิเชษฐ์ นาคเลขา ฉันทมาหาความหมาย ของวิทากร เชียงกุล รวมเรื่องสั้นรับใช้ชีวิตของศรีบูรพา โดย รุ่งวิทย์ สุวรรณอภิชน เป็นต้น (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2522 : 157-158)

ด้านวรรณกรรมในช่วงตั้งแต่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 เป็นต้นมา หยุคชะงักอยู่ระยะหนึ่ง แม้คนที่ทำงานวรรณกรรมส่วนหนึ่งจะหายไป แต่ก็ยังมีนักเขียนใหม่ ๆ เริ่มหันมาเขียนนวนิยายกันหลายคน เช่น ปณิธาน ศาสทไทย จำลอง ผิงชลจิตร พิเชิธร สุกุโย มาลา คำจันทร์ ชัยจำปา เหลืองฝ้ายคำ ชาคติ กอบจิตติ ปราบธนา บ้านไผ่ ประมวล มณีโรจน์ รุ่งอรุณ ฯลฯ การเกิดนักเขียนสมัยใหม่นั้นน่าจะกว่าช่วงก่อนนี้เพราะนักเขียนเกิดขึ้นด้วยตัวเอง และสิ่งหนึ่งที่เป็นจุดเริ่มต้นของขบวนการนักศึกษาหรือขบวนการแห่งความคิดก้าวหน้าก็คือ วัฒนธรรมประเภท Counter-culture ของกลุ่มนักศึกษาต่าง ๆ ที่สุชาติ สวัสดิ์ศรี เรียกว่า "วัฒนธรรมเล่มละบาท" คือหนังสือที่พิมพ์จำนวนไม่กี่เล่ม ผู้ทำก็ทำกันไม่กี่คน กลุ่มต่าง ๆ ที่ทำหนังสือเหล่านี้ และลักษณะของหนังสือประเภทนี้ทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางความคิดที่เคลื่อนไหวหลัง 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 เป็นต้นมา รูปแบบและเนื้อหาประสานกันมากขึ้นคือ เนื้อหาไม่ถึงความเข้มข้น มีลักษณะในทางสร้างสรรค์ ทางรูปแบบมีการนำเสนอเทคนิคใหม่ ๆ ขึ้นมาเช่น การตัดสลับย้อนไปย้อนมา หรือการใช้ตัวละครเดินเรื่องแบบสัญลักษณ์ หรือจิตใต้สำนึก วรรณกรรมจึงเริ่มก้าวหน้าขึ้นในปี พ.ศ.2522 (สุชาติ สวัสดิ์ศรี, "พูดกันอย่างหงายหัว" มองวรรณกรรมไทยในรอบปี 2522, ถนนหนังสือ, 2 (10 กรกฎาคม 2523) : 9)

วรรณกรรมไทยในสุกศวรรษ พ.ศ.2520-2530 พบว่าวรรณกรรม การเมืองอับเฉาลงไปตามสภาพการณ์ในสังคมไทย แต่ไฟซึ่งจุดขึ้นมาจาก พ.ศ.2516 ยังไม่หมดเชื้อ กลับขยายไปสู่แวดวงกว้างกว่า นักเขียนและนักอ่านถูกกระตุ้นให้เพ่งมองสังคมรอบตัวด้วยความเอาใจใส่ มองเห็นปัญหาสังคมมีทัศนะกว้างขวางขึ้น ตั้งข้อสงสัยค่านิยมและความไม่ยุติธรรม ตลอดจนมองเห็นบทบาทของตัวละครว่า ควรขยายกว้างออกไปจากชีวิตส่วนตัวของชนชั้นกลาง หรือการต่อต้านระหว่างนายทุนและชนชั้นกรรมาชีพ นวนิยายบางเล่มที่ได้รับการ

ชก้องและความนิยม เพราะกระตุ้นให้สนใจปัญหาสังคมอย่างจริงจัง เช่น คนเฝ้าถ่าน ของ นิมิตร ภูมิถาวร บ้านโพนคราย ของคำหมาน คนโค คนนอกเมือง ของนิเวศน์ กันไทยราษฎร์ ผู้หญิงคนนั้นชื่อบุตรอด ของโบทัน เรื่องทั้งหมดล้วนสะท้อนให้เห็นความคับแค้นของคนไทยระดับล่างในอาชีพต่าง ๆ กัน และต้องดิ้นรนหาทางออกของตนเอง ไม่ได้รับการเหลียวแลจากราชการหรือสังคมเท่าที่ควร (วินิตา คิติยงค์, 2532 : 3 อ้างถึงใน บุญองค์ เกศเทศ, 2536 : 24)

นอกจากนี้ยังสะท้อนสังคมท้องถิ่น เน้นทางด้านวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตแบบเดิมซึ่งกำลังจะถูกล้มหายไปในความก้าวหน้าทางวัตถุของสังคมใหม่ เช่น ลูกอีสาน ของ คำพูน บุญทวี คือรักและหวัง ของวิวัฒน์ วรลขางกูร หมู่บ้านอาบจันทร์ ของมาลา คำจันทร์ อ้อมอกภูเขา ของเฉลิมศักดิ์ แห่งมงาม ล้วนสะท้อนทัศนคติคล้ายคลึงกัน อนึ่งวรรณกรรมยังนิยมตีแผ่ปัญหาหลาย ๆ ด้านในสังคมร่วมสมัย ไม่ผูกพันเฉพาะปัญหาการเมืองอย่างในทศวรรษก่อนหน้า เช่น ปัญหาความวิปริตทางเพศ (ประตูปิดตาย ของกฤษณา อโศกสิน ปมพิศवास ของโสภาค สุวรรณ อนธกาล ของทมยันตี) ปัญหาเยาวชนและการเลี้ยงดูที่ผิดพลาด (ตราไว้ในดวงจิต ทองเนื้อเก้า และสุดแต่ใจจะไขว่คว้า ของโบทัน) ปัญหาทุจริตในวงราชการ (บุษยกใบไม้ ของกฤษณา อโศกสิน) เป็นต้น (วินิตา คิติยงค์, 2532 อ้างถึงใน บุญองค์ เกศเทศ, 2536 : 24)

ส่วนรพีพรนั้น หลังจากเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 แล้ว หนังสือพิมพ์ทุกฉบับถูกปิด รพีพรกลายเป็นนิกเขียน "ต้องห้าม" คนหนึ่งในทัศนคติของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เนื่องจากเขาได้เขียน "จดหมายจากลาคนชวา" ลงในนิตยสาร วรรณกรรมเพื่อชีวิต เมื่อประมาณปี พ.ศ.2515 และต่อมาเขียนคอลัมน์ "ลมตะวันตก" เป็นประจำในหนังสือพิมพ์ เคลิไทม์ (แผ่นดินของเขา : ไม่มีเลขหน้า) ข้อเขียนของเขาอาวกระทบกระเทือนผู้มีอำนาจทางการเมือง ทำให้ถูกปิดคอลัมน์และเขาต้องเดินทางไปพำนัก ณ ประเทศอินเดียชั่วคราว จนกระทั่งสถานการณ์คลี่คลายจึงกลับเมืองไทย

ประสบการณ์ท่องเที่ยวในต่างประเทศเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้นวนิยายของรพีพรมีความเปลี่ยนแปลง จะสังเกตได้ว่า นวนิยายของรพีพรในช่วงหลัง พ.ศ.2519 มักใช้ฉากต่างประเทศ เป็นเรื่องท้องถิ่นข้อมูลจากต่างประเทศ หรือสะท้อนสภาพต่างแดน

ดังตัวอย่างเรื่อง นกขมิ้นบินถึงหิมาลัย เขียนขึ้นหลังจากกลับจากประเทศอินเดีย เมื่อ พ.ศ. 2519 เนื้อหาสะท้อนสภาพสังคมอินเดียที่ประชาชนอดอยากยากแค้น เรื่อง คามาล เสนอปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างชนชั้นของสังคมอินเดีย เรื่อง พิราบเมิน เขียนขึ้นหลังจากไปเยือนประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนอีกครั้งเมื่อ พ.ศ. 2522 เนื้อหาสะท้อนความเปลี่ยนแปลงของสังคมจีนในยุคที่แก๊งค์ 4 คนสิ้นอำนาจ เรื่อง แผ่นดินของเขา เขียนขึ้นหลังเดินทางไปสหรัฐอเมริกา เป็นครั้งที่ 3 ตามคำเชิญของหนังสือพิมพ์ไทยในอเมริกา เนื้อหาเสนอผลสะท้อนหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ที่เผด็จการไปสั้วชีวิตและอนาคตของนักศึกษาปัญญาชนจำนวนหนึ่งที่ต้องไปใช้ชีวิตอยู่ในอเมริกา ทำให้นวนิยายมีความแปลกใหม่ ไม่จำเจอยู่เฉพาะสังคมไทยและเกิดข้อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสังคมส่งผลให้ผู้อ่านมีโลกทัศน์กว้างขวาง ประสบการณ์ท่องเที่ยวจึงเป็นอีกวิธีหนึ่งของรพีพรที่จะแสวงหาวัตถุดิบในการเขียน

นวนิยายของรพีพรตั้งแต่ พ.ศ. 2520 ยังคงเน้นการเสนอเนื้อหาสะท้อนสภาพและปัญหาของสังคมตามแนวคิดเพื่อชีวิต หากแต่พัฒนาเนื้อหาเป็นการสะท้อนปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละสังคมในระดับที่ลุ่มลึกขึ้นโดยเน้นความเหลื่อมล้ำระหว่างฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทั้งสังคมไทยและสังคมต่างแดน พร้อมกับการเสนอแนวทางแก้ไขด้วยวิถีปฏิบัติวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะรพีพรมีความเชื่อมั่นเป็นส่วนตัวว่า

การต่อสู้เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเพื่อชีวิตที่ดีกว่าของประชาชน อาศัยเฉพาะปัญหาการสู้รบด้วยกำลังอาวุธ และปัญหาทางเศรษฐกิจ ไม่น่าจะประสบความสำเร็จ หากไม่ซบงด้านวัฒนธรรมขนานหน้า วัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละชาติคือ "เซ็มทศ" ซึ่งบอกทางเดินที่แน่นอนและจำเป็นของสังคมคือพัฒนาทุกแห่ง นำเสียดายที่นักต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยจำนวนไม่น้อยได้ละทิ้ง "เซ็มทศ" อันนี้

(แผ่นดินของเขา : ไม่มีเลขหน้า)

เนื่องด้วยประสบการณ์ชีวิตและภารกิจของนักเขียนที่เฝ้าติดตามความเคลื่อนไหวของสังคมมาเป็นระยะเวลาช้านาน ประกอบกับสภาพการณ์ทางสังคมที่เหมาะสมแก่แท่งของนักเขียนจึงได้สำแดงตนออกมาด้วยแนวการเขียนนวนิยายสะท้อนสังคมและการเมือง โดยใช้ศิลปะในการประพันธ์ต่างรูปแบบกัน มีทั้งนวนิยายเชิงท่องเที่ยวแนวไพรัชนิยาย นวนิยายรัก

นวนิยายอัตชีวประวัติ นวนิยายชีวิตครอบครัวไทยและต่างแดน และนวนิยายอิงประวัติศาสตร์
 ดังที่รพีพรเคยให้สัมภาษณ์ว่า "นวนิยายที่อยากเขียนจริง ๆ คือแนวสังคมและการเมืองแต่การ
 เขียนในแนวนี้จะไม่ค่อยมีใครซื้อเลย" (รัตนาวดี บุญเชษฐ, "ฉลาพญาหงส์", สยามรัฐ (29 เมษายน
 2528):36) แต่รพีพรสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้โดยอาศัยประสบการณ์ในการเขียนรอบด้าน
 ของตนปรับเปลี่ยนรูปแบบให้สอดคล้องผสมผสานกลมกลืนกับเนื้อหาระหว่างนวนิยายเชิงรณรงค์และ
 นวนิยายเพื่อชีวิตเพื่อสนองรสนิยมของผู้อ่าน

2. นวนิยายเชิงรณรงค์และนวนิยายเชิงปัญหาของรพีพรในช่วง พ.ศ.2520-2532

นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ.2520-2532 สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท
 คือ นวนิยายเชิงปัญหาที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเมือง และนวนิยายเชิงรณรงค์ที่เสนอแนวคิดเกี่ยว
 กับสิทธิสตรี

2.1 นวนิยายเชิงปัญหาที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเมือง

นวนิยายเชิงปัญหาของรพีพรในช่วง พ.ศ.2520-2532 นี้ เป็น
 นวนิยายการเมืองทั้งสิ้น มีทั้งหมด 6 เรื่อง ได้แก่ คามาล (2521) นกขมิ้นบินถึงหิมาลัย
 (2521) ฝากไว้ในแผ่นดิน (2522) พิราบเมิน (2522) เพลงรัก-ดอกไม้บาน (2522)
แผ่นดินของเขา (2528)

2.1.1 แนวคิดของนวนิยายเชิงปัญหาที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเมือง

แนวคิดของนวนิยายที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองในช่วงนี้
 ผู้วิจัยพบว่า รพีพรเสนอแนวคิดเป็น 2 แนวคิด คือ ปัญหาความไม่เป็นธรรมและความขัดแย้งทาง
 ความคิดในสังคมและการรบกวนสภาพและบทบาทของผู้หญิง

แนวคิดเรื่องปัญหาความไม่เป็นธรรมทางสังคม ดังในเรื่อง
นกขมิ้นบินถึงหิมาลัย และ คามาล เสนอการต่อสู้เพื่อทำลายระบอบวาระของอินเดียน กล่าวคือ

พร ราวี ตัวละครเอกฝ่ายชายในเรื่อง นกขมิ้นบินถึงหิมาลัย ในฐานะที่เขาเป็นนักเขียน นักหนังสือพิมพ์ เขาได้พยายามปลุกเร้าความคิดให้คนมีเมตตาและเสียสละเพื่อบรรเทาปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ เมื่อเขาเดินทางไปที่ศึกษาในอินเดีย เขาก็นำความคิดนี้ไป ถ่ายทอดสู่มิตรประเทศที่ต่างสังคมยังล้าหลังทำให้อารตี (ซึ่งเป็นตัวละครเอกฝ่ายหญิง) เปลี่ยนแปลงตนเอง มีความศรัทธาต่อหน้าที่ที่พึงกระทำต่อสังคม เธอจึงอุทิศตนเพื่อก่อตั้ง องค์การช่วยเหลือคนยากจนเพื่อลดช่องว่างระหว่างวรรณะ ประสบการณ์ต่างสังคมของตัวละคร ที่ถูกถ่ายทอดเพื่อเป็นภาพเปรียบเทียบกับสังคมไทย ถึงแม้จะเป็นภาพต่างของสังคม แต่สภาพ ปัญหาที่ไม่ต่างกัน การเขียนนวนิยายเชิงท่องเที่ยว เช่น เรื่อง นกขมิ้นบินถึงหิมาลัย จึงเป็น อีกรูปแบบหนึ่งของนวนิยายสะท้อนสังคมและการเมืองของรพีพรที่สามารถสะท้อนแนวคิดไม่จำกัด เฉพาะสังคมใดสังคมหนึ่ง แต่ประยุกต์ใช้ได้กับทุกสังคม ดังที่ราณีกล่าวว่า "ในสังคมของเรา มีเพื่อนมนุษย์อีกมากมายนักที่ยากจนข้นแค้น ถ้าเพื่อนมนุษย์ไม่ช่วยเหลือเจือจานกันแล้ว พวกเขา ก็ไม่รู้จะไปพึ่งใครพระเป็นเจ้าชอบช่วยเหลือเฉพาะคนมั่งมีเท่านั้น..." (นกขมิ้นบินถึงหิมาลัย: 397)

อีกตอนหนึ่งอารตีเขียนจดหมายถึงพร ความว่า "เมื่อมีชีวิตร่วมกับพวกเขาในสังคมเดียวกัน เราก็ควรทำหน้าที่ของเรา ให้ดีที่สุดเพื่อให้สังคมดำรงอยู่บนพื้นฐานแห่งเมตตาธรรม ยุติธรรม และภราดรภาพ ลาก่อนนะคะ จะไม่เขียนถึงคุณอีกแล้วเพราะสิ่งที่คุณให้ฉันมีค่ายิ่งกว่าจดหมาย ตอบก็คือ สัจธรรม" (นกขมิ้นบินถึงหิมาลัย : 401)

ส่วนเรื่อง คามาล นั้น ก็มีการนำเสนอแนวคิดเหมือนกับเรื่อง นกขมิ้นบินถึงหิมาลัย คือการทำลายความคิดระบอบวรรณะในสังคมอินเดีย แต่ทว่ามุมมองของการ เสนอทัศนะของตัวละครแตกต่างกัน กล่าวคือ คามาล เห็นปัญหาสังคมเนื่องจากเป็นคนในสังคม ที่ผ่านการหล่อหลอมและขัดเกลาความคิดจากสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาซึ่งมีความ ขัดแย้งกัน คามาลจึงเริ่มเป็นชนบดต่อชนชั้นของตนเองการเสนอปัญหาและวิธีการแก้ไขระบบของ สังคมอินเดียในเรื่อง คามาล จึงชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากกว่าเรื่อง นกขมิ้นบินถึงหิมาลัย ที่เสนอผ่าน พร ราวี ซึ่งเป็นคนนอกสังคมที่ทำหน้าที่ชี้แนะวิธีปฏิบัติเท่านั้น

เรื่อง แผ่นดินของเขา เสนอแนวคิดที่เกี่ยวกับปัญหาและ ความขัดแย้งทางความคิดและสภาพการณ์การเมืองหลังเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 โดสรพีพรได้ให้ตัวละครในเรื่องวิพากษ์วิจารณ์การเมืองไทยในขณะนั้นอย่างตรงไปตรงมา

ทำให้เรื่อง แผ่นดินของเขา ต่างจากนวนิยายการเมืองเรื่องอื่น ๆ ของรพีพร กล่าวคือ เนื้อหาไม่ได้มุ่งบันทึกเหตุการณ์หรือปลุกระดมความคิดหรือเสนอแนวคิดทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งดังปรากฏในนวนิยายการเมืองในช่วง พ.ศ. 2516-2519 แต่ทว่าเป็นการสะท้อนเหตุการณ์ทางการเมืองและปฏิกิริยาของปัญญาชนที่ผ่านการบ่มเพาะอุดมการณ์ทางการเมืองมาแล้วว่า จะคิดเห็นหรือต่อสู้กับเหตุการณ์นั้นๆ อย่างไร เพื่อพิสูจน์ว่าเป็นปัญญาชนแท้หรือเทียม

ด้านแนวคิดที่เกี่ยวกับการยกย่องสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงนั้น แม้ว่ารพีพรจะเสนอเป็นเพียงแนวคิดย่อยที่เสริมเข้ามาในนวนิยายการเมืองในช่วงนี้แต่ก็สามารถสะท้อนให้เห็นชัดเจนว่า รพีพรต้องการให้ผู้หญิงรู้จักลุกขึ้นสู้เพื่อปกป้องสิทธิของตนเอง และควรตระหนักในคุณค่าของตนเองในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่ง ซึ่งควรจะทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อสังคมตามกำลังและความสามารถของตนเอง ดังจะเห็นได้จาก เรื่อง นกขมิ้นบินถึงหิมาลัย อารตีซึ่งเป็นตัวละครเอก เมื่อเธอผิดหวังจากความรัก เธอก็ต้อแท้ในชีวิต แต่เมื่อได้พบกับ พร ราวี่ ซึ่งทำให้เธอเข้าใจว่า ชีวิตคนเรามีคุณค่าและมีความหมายต่อสังคม และเพื่อนมนุษย์ ไม่ใช่เฉพาะกับคนที่เรารักเท่านั้น อารตีจึงได้เริ่มทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อเพื่อนร่วมชาติของเธอคือ การก่อตั้งองค์กรเพื่อช่วยเหลือคนยากจน หรือในเรื่อง แผ่นดินของเขา ที่ ชิดชนกตัวละครเอกฝ่ายหญิงในเรื่อง ได้ตีความสัมพันธ์กับทางครอบครัวซึ่งอยู่ในฐานะชนชั้นนำทางเศรษฐกิจ เพื่อเข้าร่วมต่อสู้ทางการเมืองกับขบวนการนักศึกษาไทยในสหรัฐอเมริกา และถึงแม้พ่อของเธอจะเห็นขอร้างเธอให้กลับสู่ครอบครัวได้ แต่ในที่สุดเธอก็ตัดสินใจเข้าร่วมต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย แม้พ่อของเธอจะตีความสัมพันธ์ฉันพ่อลูกกับเธอกก็ตาม ดังนั้น แม้ว่าแนวคิดที่เกี่ยวกับการยกย่องสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงจะไม่ใช่นักคิดหลักในเรื่อง แต่ก็ได้แสดงให้เห็นว่ารพีพรพยายามที่จะสอเคล้าที่สะท้อให้สังคมยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้หญิงมากขึ้น

2.1.2 โครงเรื่องของนวนิยายเรื่องปัญหาที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเมือง

นวนิยายเรื่องปัญหาในช่วงนี้มีเนื้อหาเป็นนวนิยายการเมืองแม้ว่า รพีพรจะมีเจตนาเสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาสังคมและการเมือง แต่รพีพรก็ได้มีการแทรก โครงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรักอันเป็นโครงเรื่องของความรักระหว่างชายหนุ่มหญิงสาวที่มีอุดมการณ์

ทางการเมืองร่วมกัน ดังจะเห็นได้ในเรื่อง นกขมิ้นบินถึงหิมาลิข เนื้อเรื่องดำเนินไปในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครกับตัวละคร ไม่มีปัญหาความขัดแย้ง การเปิดเรื่องเริ่มขณะที่พรอยู่ที่คาร์จีลิงก์ แล้วทวนนึกถึงสาเหตุและเหตุการณ์ก่อนมาอินเดีย และดำเนินเรื่อง ตั้งแต่พรออกเดินทางจากกรุงเทพฯ มาถึงกัลกัตตาและคาร์จีลิงก์จึงพบกับอารตี ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจนความใกล้ชิดทำให้เกิดเป็นความรัก แต่ทั้งสองไม่กล้าเกินความสัมพันธ์อันมิตรจนกระทั่งพรกลับเมืองไทยโดยฝากอุมการณของชีวิตไว้ให้อารตีสานต่อ เหตุการณ์ตอนท้ายเรื่อง คือเรื่องราวสังคัมและการเมืองไทยในปี พ.ศ. 2520 และปิดเรื่องด้วยจดหมายฉบับสุดท้ายที่อารตีตอบพรโดยมีเนื้อความยืนยันคำพูดและความคิดตามที่พรเคยกล่าวไว้ เพื่อประกาศเจตนารมณ์ตามแบบอย่างนวนิยายเพื่อชีวิตทั่วไป

ส่วนเรื่อง แผ่นดินของเขา นั้น แม้โครงเรื่องใหญ่จะเป็นความขัดแย้งทางความคิดในเรื่องการเมืองระหว่างชนชั้นผู้เป็นพ่อและซิดชนกซึ่งเป็นลูกสาว โดยเริ่มเรื่องจากชนชั้นผู้เดินทางมาเยี่ยมลูกสาวและภรรยาที่สหรัฐอเมริกา หลังจากไม่พบกัน 4 ปี เนื่องจากเหตุการณ์การเมืองที่ทำให้ลูกตัดสัมพันธ์กับพ่อ และพ่อพยายามเหนี่ยวรั้งลูกกลับเมืองไทยเพื่อคืนสู่ครอบครัวและชนชั้นเดิมจนสำเร็จ แต่พรก็ได้แทรกโครงเรื่องย่อยซึ่งเป็นเรื่องความรักของหนุ่มสาวซึ่งมีอุมการณในแนวทางเดียวกันไว้ด้วย คือเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตรักของทองแท็กกับซิดชนก เริ่มต้นเมื่อทองแท็กกลับมาอเมริกาหลังแยกออกมาจากพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยแล้วต้องพบกับปัญหาอุปสรรคของความรักที่เกิดจากเพื่อนผู้ชายคนใหม่และพ่อของซิดชนกก็ตกใจ เพราะความแตกต่างระหว่างฐานะโดยเชื่อมต่อกับโครงเรื่องใหญ่เมื่อชนชั้นผู้มาพบซิดชนกที่อเมริกาแล้ว

การที่พรใช้กลวิธีการสร้างโครงเรื่องนวนิยายการเมืองในช่วงนี้คล้ายคลึงกับนวนิยายเรื่องอื่นซึ่งต่างจากนวนิยายการเมือง ในช่วง พ.ศ. 2516-2519 ที่เน้นเหตุการณ์จริง และมีการดำเนินเรื่องคล้ายบันทึกประสบการณ์ของตัวละครซึ่งทำให้นิทานหนักแน่นจริงจังมากกว่านวนิยายการเมืองในช่วงนี้ ในขณะที่นวนิยายการเมืองในช่วงนี้ ถึงแม้แนวคิดจะเข้มข้น นำเสนอปัญหาการเมืองและสังคมเช่นเดียวกัน แต่ปัญหาความรักของตัวละครหนุ่มสาวในเรื่องทำให้นิทานในเรื่องค่อนข้างลึกลงกว่านวนิยายการเมืองในช่วง พ.ศ. 2516-2519

2.1.3 ตัวละครของนวนิยายเรื่องปัญญาที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเมือง

ตัวละครของนวนิยายดังกล่าวเป็นตัวละครแบบฉบับตามอุดมคติที่มีอุดมการณ์ทางสังคมและการเมือง เช่นเดียวกับ นวนิยายการเมืองของรพีพรในช่วง พ.ศ.2516-2519 ดังต่อไปนี้

2.1.3.1 ตัวละครเอกฝ่ายชาย ตัวละครเอกฝ่ายชายในนวนิยายการเมืองของรพีพรในช่วงนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ซื่อมั่นในอุดมการณ์ทางการเมือง พยายามทั้งแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม และปลุกเร้าให้ผู้อื่นเข้ามามีส่วนช่วยเหลือและรับใช้สังคม ดังเช่น พร ราวี ในเรื่อง นกขมิ้นบินถึงหิมาลัย เป็นนักเขียนคอลัมน์หนุ่มชาวไทขวิธ 35 ปี ซึ่งถูกบรรณาธิการสั่งหยุดพักงานชั่วคราวเพราะข้อเขียนของเขากระทบผู้มีอำนาจในแผ่นดิน อันเป็นตัวละครที่รพีพรสร้างขึ้นจากประสบการณ์ชีวิตของตน กล่าวคือหลังจากเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 เขาได้ถูกกักขังการเมืองคุกคามจนต้องหนีไปอยู่อินเดียชั่วคราว และเขาได้นำประสบการณ์ในครั้งนั้นมาถ่ายทอดผ่านสายตาของ พร ราวี พรจึงทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์นำผู้อ่านท่องเที่ยวไปตั้งแต่ออกจากเมืองไทย ผ่านกรุงย่างกุ้งมุ่งสู่กรุงกัลกัตตาและดาร์จีลิงก็จนกระทั่งกลับเมืองไทย ผู้อ่านจะได้รับความรู้เกี่ยวกับประเทศอินเดียอย่างละเอียดและลึกซึ้งทางด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ฯลฯ ในลักษณะวิเคราะห์ถึงปัญหาสังคมและสภาพชีวิตของประชาชนที่พรได้ไปเห็นมาซึ่งต่างจากนวนิยายท่องเที่ยวทั่วไปที่มักเล่าแต่สิ่งจวบจวนที่มองเห็นจากลักษณะภายนอกไม่ได้มองลึกลงไปถึงฐานะสังคมและเศรษฐกิจที่แท้จริงของประเทศนั้น ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กัลกัตตา มากไปด้วยผู้คนเสียจนน่าอึดใจ เดินไปทางไหนก็พบแต่คนที่ต่างระดับต่างฐานะความเป็นอยู่ ต่างอาชีพและต่างจิตต่างใจ แต่ส่วนใหญ่มีเป้าหมายตรงกันคือ ขอมีชีวิตอย่าง "คน" ไปวัน ๆ คนส่วนใหญ่ในกัลกัตตาจึงมีชีวิตเพื่อวันนี้ ไม่มีวันพรุ่งนี้สำหรับพวกเขา แม้แต่เวลานี้พวกเขาก็ได้หลงลืมเสียสนิท ช่องว่างระหว่างคนมีกับคนจนในกัลกัตตา ห่างกันไม่ใช่ระดับฟ้ากับดิน แต่ห่างกันด้วยระดับฟ้ากับเหวลึก ซึ่งต่ำลงไปดินไม่รู้เท่ากัว่า

(นกขมิ้นบินถึงหิมาลัย : 2521)

การที่พรได้มีโอกาสเห็นสภาพสังคมของอินเดียอย่างใกล้ชิด พรจึงเห็นว่าสังคมอินเดียมีปัญหามากมาย ดังเช่น การใช้แรงงานคนเย็บเสื้อผ้าที่อยู่อ่าศียเต็มไปด้วยสลัม และมีคนจรจัดไร้ที่อยู่อ่าศียเป็นจำนวนมาก เป็นต้น ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ได้สะสมมาเป็นเวลานาน ซึ่งพรเห็นว่าเกิดจากการกดขี่เอาเปรียบที่ประเทศอังกฤษกระทำต่ออินเดียมากกว่า 2 ศตวรรษจนกระทั่งได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. 2490 อย่างไรก็ตาม "ทุกวันนี้อินเดียก็ยังมีสภาพเป็นคนใช้ที่กำลังพังก่อน พร้อมจะล้มลงเจ็บหนักอีกเมื่อใดก็ได้ หากว่าผิวดอกาศหรือผิวดอกอาหารหรือเกิดโรคแทรก" (นกขมิ้นบินถึงหิมาลัย : 25) เพราะชาวอินเดียส่วนใหญ่ยังหลงใหลในวรรณะและยึดมั่นต่อศาสนาอย่างจริงจังจึงทำให้พวกเขายอมรับสภาพชีวิตที่พระเป็นเจ้ากำหนดมากกว่าจะดิ้นรนต่อสู้เพื่อความมีชีวิตที่ดีกว่า

ด้วยเหตุนี้พรจึงทำหน้าที่นักเขียน นักหนังสือพิมพ์ของประชาชนโดยการชี้แนะแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตให้แก่อารตี ศาสตราจารย์สาวที่ฝังตัวอยู่กับอดีตที่เธอเคยผิดหวังเรื่องความรักเพราะต้องเสี้อิสระคนรักให้แก่พี่สาวที่พลาดท่าเสียตัวให้แก่ผู้ชายคนนั้น แต่เธอกลับถูกสังคมนิทาว่าเธอประพฤติตัวไม่ดีจนคนรักเปลี่ยนใจ อารตีจึงเปลี่ยนเป็นผู้หญิงเคร่งขรึม ivaตัว ไม่ค่อยพบปะผู้คน ฝังตัวอยู่กับอดีตที่อัสโฮเตลซึ่งพ่อแม่เคยเป็นเจ้าของเมื่อพรสนิทสนมกับอารตี เขาจึงชี้แนะให้เธอเข้าใจสังขารของความรักกับการมีชีวิตว่าความรักระหว่างเพศเป็นเพียงส่วนประกอบของชีวิตที่มีความสำคัญอันจำกัด แต่ความรักต่อชาติและเพื่อนมนุษย์เป็นปัญหาส่วนรวมที่ยิ่งใหญ่กว่า ดังความว่า

ชีวิตแต่ละชีวิตมีความหมาย ไม่เฉพาะแต่คนที่เขารักดอก มันมีความหมายต่อสังคมต่อชาติ และต่อมวลมนุษย์ทั่วไป...คุณค่าที่ยิ่งใหญ่ของชีวิตคนเราขึ้นตรงต่อการรับใช้การทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม ไม่ใช่ส่วนตัว...ดังนั้น แทนที่คุณจะยินดีเป็นอาชญากรของความรักระหว่างเพศ ผมอยากให้คุณพูดเสียใหม่...ถ้าความรักชาติบ้านเมืองเป็นอาชญากรรม เราทุกคนก็ยินดีเป็นอาชญากร...อย่างนี้...ผมว่าถูกต้องกว่า

(นกขมิ้นบินถึงหิมาลัย : 170-171)

พรจึงปลุกความคิดของอารตีให้เข้าใจถึงบทบาท และหน้าที่ของมนุษย์ที่ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมโดยชี้ให้เห็นว่า "ภาระที่จำเป็นที่สุดในชีวิตของเรา แท้จริงก็คือต่อสู้กับความมั่งงาย ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์และอวิชชาในตัวของเราเอง" (นกขมิ้นบินถึงหิมาลัย : 129)

การกระทำของพรดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า พร เป็นผู้ที่มั่งคั่งมาก เพราะแม้ว่าเขาจะถูกกักขังทางการเมืองก็ตามจนไม่สามารถอยู่เมืองไทยได้ แต่เมื่อเขาได้เห็นสภาพสังคมของอินเดียที่ประสบปัญหาต่าง ๆ มากกว่าประเทศไทย เขาก็อดไม่ได้ที่จะช่วยเหลือ โดยการพยายามถ่ายทอดแนวคิดและอุดมการณ์ให้แก่อารตีผู้ที่พรเชื่อมั่นว่ามีศักยภาพเพียงพอที่จะสามารถช่วยเหลือเพื่อนร่วมชาติได้

คามาล ในเรื่อง คามาล เป็นผู้ที่เกิดในชนชั้นนายทุน ในวรรณะแพศย์ เขาถูกอบรมเลี้ยงดูท่ามกลางความขัดแย้งระหว่างระบบเก่าในครอบครัวและสังคม กับระบบใหม่ของการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ปู่ย่าสอนให้คามาลยึดมั่นในระบบวรรณะ และต้องการปั้นเขาให้เป็นผู้จัดการไร่ชาและมีจิตใจอ่อนโยนจึงส่งคามาลไปเรียนวิชาประวัติศาสตร์ และวรรณคดีเพื่อซึมซับความงามของศิลปะและสามารถแต่งบทกวีไพเราะให้ปู่ฟังได้ ภารดีแม่ของเขา สอนให้เขาศิดถือพระเจ้าเป็นสรณะและมีเมตตาธรรม ส่วนรามพ่อของคามาลนั้น เป็นภาพลบบในชีวิตของเขา เพราะพ่อขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง ปฏิบัติตามคำสั่งและเห็นด้วยกับความคิดของปู่ โดยไม่เคยโต้แย้ง ในขณะที่วิชาประวัติศาสตร์และวรรณคดีสอนให้คามาลทราบถึงความยุติธรรมที่ทำให้สังคมไม่พัฒนาและเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ดังคำกล่าวของท่านเนห์รูใน มองประวัติศาสตร์โลก (Glimpses of World History) ว่า "ศึกษาอดีตเพื่อรู้ปัจจุบัน เข้าใจปัจจุบัน เพื่อหิ้งกาลอนาคต" (คามาล : 59) และ "ขอให้เราจงเปิดหน้าต่างแห่งดวงใจของเรา เพื่อมองดูสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงตามสภาพที่ได้ส่วนสัดและจ้องมองเข้าไปในโลกใหม่" (คามาล : 60) หรือ ดังที่คามาลกล่าววิพากษ์วรรณะ เรื่อง มหากาณะ ว่า

แท้จริงคือหลักฐานสำคัญที่ประจานความป่าเถื่อนของประชาชนการตะผู้กระหนงดน
ว่าสูงด้วยวัฒนธรรมมาเป็นพัน ๆ ปีให้ชาวโลกเขาเขาหั่นไฮไฟ ก็เพราะมีวรรณะดี

ที่แจ่มโพยความป่าเถื่อน กดขี่ทางเพศอย่างนี้มากมายท่ามกลางนัก อินเดียนที่รักของเรา
จึงหนีไม่พ้นสภาพด้อยพัฒนาที่เขาสักที่

(คามาล : 68)

นอกจากนี้คามาลยังวิจารณ์ตัวละคร เทราปที่ว่า
"ไม่ใช่นางเอกในวรรณคดี แต่เป็นโสเภณีผู้กดขี่ของพี่น้องตระกูลปาลท" (คามาล : 68)

จากความรู้ในตำราเรียน เมื่อนำมาพิจารณา
เปรียบเทียบกับสภาพสังคมที่เป็นอยู่ คามาลเห็นว่าปัญหาวรรณคดีที่ทำให้สังคมอินเดียนด้อยพัฒนา
และเป็นความไม่ยุติธรรมซึ่งไม่สามารถแก้ไขได้ ครอบครัวยังเป็นชนชั้นวรรณะสูง
เฉพาะพราหมณ์กับกษัตริย์ (นักรบ) เท่านั้นโดยไม่เปิดโอกาสให้คนในวรรณะแพศย์หรือ
จัณฑาล (ศูทร) เข้าไปบริหารประเทศเลย ด้วยเหตุนี้คามาลจึงเริ่มมีความคิดเห็นขัดแย้งกับปู่
แม่และพ่อ เขาประณามระบอบวรรณะและตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับศรัทธาต่อพระเป็นเจ้าว่ามีจริงหรือ
เพราะถ้าพระเป็นเจ้ามีจริง เหตุใดจึงไม่ทรงกำหนดให้มนุษย์เท่าเทียมกัน คามาลเห็นว่า
"แท้จริงพระเจ้าเป็นเพียงสิ่งสมมุติเพื่อสนับสนุนให้คนทำความดี และยอมรับความเหลื่อมล้ำ
ที่พระองค์ทรงกำหนดมาให้" (คามาล : 55) แต่ชีวิตคนเป็นของจริง ดังนั้นเราจึงควรร่วมมือ
ร่วมใจกันกำหนดกฎเกณฑ์ของชีวิตขึ้นมาใหม่โดยการทลายวรรณะทั้ง 4

อย่างไรก็ตาม คามาลยังไม่สามารถลงมือปฏิบัติ
ได้ทันที จึงเก็บความรู้สึกนึกคิดขัดแย้งนี้ไว้ในใจและแสดงปฏิกิริยาตอบโต้ทัศนคติ ค่านิยมของ
ปู่กับแม่บ้างด้วยการกล่าวโต้แย้งและให้ความเป็นธรรมแก่คนงานในไร่สมอลกิ่งคด้วยการขึ้น
ค่าแรง จัดการสวัสดิการและดูแลความเป็นอยู่อย่างทั่วถึง แต่ถึงนานวัน ปัญหาความขัดแย้ง
ภายในจิตใจของคามาลที่มีต่อปู่และสภาพแวดล้อมภายในไร่ชาก็ยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น
เพราะคามาลรู้สึกว่ แม้ว่าเขาอยู่ในฐานะผู้จัดการแต่ก็ไม่มีสิทธิ์ในการตัดสินใจใด ๆ ปู่ยัง
คงครอบงำอำนาจทั้งไร่ช่า และเมื่อปู่ใช้อำนาจสั่งการให้กิติมาและแม่ของเธอออกไปจากไร่
เพราะเกรงว่าจะเกิดประวิติศาสตร์ซ้ำรอยเดิม เป็นนิยายรักอื้อฉาวระหว่างหนุ่มวรรณะแพศย์
กับสาววรรณะศูทรดังเช่นชีวิตรักของพ่อกับแม่ราตรีผู้ให้กำเนิดเขา การกระทำด้วยความเข้าใจ
ผิดของปู่ทำให้คามาลสะเทือนใจมาก โดยเฉพาะการขับไล่แม่ราตรีออกไปจากไร่ ด้วยเหตุนี้

คามาลจึงต่อสู้กับอำนาจของปุโรหิตใช้ความรักและความหวังที่ป้อมต่อเขาเป็นเครื่องมือด้วยการหนีออกจากบ้านเพื่อตามหาภิกษุมาและอยู่ร่วมกันทั้ง ๆ ที่ไม่รักเธอเลย ในที่สุดก็ต้องยอมพ่ายแพ้ โศกสนธิ์ขอเสนอให้คามาลกลับมาอยู่ที่ไร่ และห้ามแม่ราตรีและครอบครัวภิกษุมาอยู่ด้วย แต่จะส่งเสียดำเลสให้แทน ในตอนจบเรื่องคามาลเป็นผู้ถือสิทธิ์ขาดในไร่เพราะปุโรหิต เขาจึงจัดการทุกอย่างได้ตามความประสงค์

เมื่อพิจารณาบทบาทของคามาล (แปลว่า ดอกบัว)

แล้ว จะเห็นได้ว่า รพีพรใช้กลวิธีการสร้างตัวละครแบบอุดมคติ โศกการตั้งชื่อตัวละครเป็นสัญลักษณ์แทนความหมายของบุคคลที่ถึงพร้อมด้วยสติปัญญาว่า เปรียบเสมือนดอกบัวที่เบ่งบานแล้ว คามาลจึงเป็นตัวละครแบบฉบับอีกประเภทหนึ่งของนวนิยายเพื่อชีวิต เป็นผู้กล้าทรยศต่อชนชั้นของตนเอง พยายามลดช่องว่างระหว่างวรรณะ ปฏิบัติต่อคนงานเหมือนพี่น้องร่วมครอบครัว และกล้าต่อสู้กับความคิด ความเชื่อที่ฝังงายในระบบสังคมเก่า ดังคำพูดของคำจู่ที่กล่าวถึงคามาลว่า

คามาลคือดอกบัวที่เบ่งบานแล้ว

แต่มันจะมีประโยชน์อันใดเล่า ในเมื่อดอกบัวหลายร้อยหลายพันดอกไม้หอมเบ่งบาน หากดอกบัวทั้งสระพร้อมใจกันไม่หอมเบ่งบาน บัวทั้งสระก็ต้องเฉาและเน่าตาย น้ำในสระจะฟื้นความเน่าเสียได้อย่างไรกัน

แต่เมื่อดอกหนึ่งเบ่งบาน บัวดอกอื่น ๆ คงเฝ้าอย่างเบ่งบานไปด้วย ขณะนี้คามาลจึงภูมิใจที่เขาได้รับการยกย่องจากคำจู่ อย่างน้อยแม้จะเบ่งบานเพียงดอกเดียวก็ยังดีกว่าที่บัวทั้งสระไม่หอมเบ่งบานเลย

บัวในสระเบ่งบานเพียงครั้งจำนวนของมันเท่านั้น สระน้ำแห่งนี้ก็คงฟื้นสภาพน้ำเน่า บัวดอกใหม่ก็จะทยอยกันงอกงามเพื่อเบ่งบานต่อไปไม่จบสิ้น...

(คามาล : 288)

อย่างไรก็ดี รพีพรได้ซ่อนทัศนคติเกี่ยวกับตัวละครเอกไว้อย่างลุ่มลึก เพื่อให้ผู้อ่านได้ขบคิดว่าคามาลเป็นผู้บรรลุสังขารและเป็นนักต่อสู้ของประชาชนอย่างไรแท้จริงหรือไม่ ด้านหนึ่งเขาควรได้รับการยกย่องให้เป็นวีรบุรุษเพราะมีความ

สำคัญในความเป็นมนุษย์และร่วมต่อต้านอธรรมในสังคม แต่อีกด้านหนึ่งพฤติกรรมของคามาลที่อาศัยมูลเหตุเรื่องกิดมาเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เขาต้องตัดสินใจหนีออกจากบ้าน โดยอ้างเหตุผลว่าเป็นการต่อสู้เพื่อความยุติธรรม หากพิจารณาอย่างถ่องแท้แล้ว เขาต้องการต่อรองอำนาจกับปู่เพื่อมีสิทธิ์เด็ดขาดในไร่มากกว่า รวมทั้งการอยู่ร่วมกันกับกิดมาทั้ง ๆ ที่ไม่รักเธอเลยจนเธอตั้งครรภ์ และตกเลือดตายในขณะที่คามาลไปเยี่ยมปู่ พฤติกรรมดังกล่าวถือเป็นการกดขี่เอาเปรียบผู้หญิงโดยใช่เป็นเครื่องมือต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว เมื่อเขากลับมาคืนสู่ฐานะเดิมแล้ว เขายังคงต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมแก่ผู้หญิงอีกหรือไม่ ดังที่คำจูกกล่าวถึง คำพูดของราตรีให้คามาลฟังในตอนจบเรื่อง ว่า

"... วิวของใครก็กลับเข้าคอกคนนั้น... คงหมายถึงคามาลก็คงเป็นของสมอลกิงค์ต่อไปเหมือนปู่..."

"พี่ราตรียังมั่นใจว่า คามาลคงเป็นวิวที่หาโอกาสแหกจากคอกออกมาบ้าง บางขณะ... หมายถึง คำแรงคนงานในบริษัทฯ... สวัสดิการด้วยและการทำบุญศัลที่มีผลถึงคนยากคนจนในอินเดีย... แต่..."

"อะไรอีก"

"แกบอกว่ แต่ถ้าคามาลแต่งงานใหม่กับสตรีในชั้นวรรณะเสมอกันแล้ว วิวตัวนี้คงไม่ยอมแหกคอกไปตลอดชีวิต..."

มานพหรือคำจูกพูดเพียงนั้น เพราะคามาลเปล่งเสียงหัวเราะออกมาอย่างขบขันและเดินผละออกจากแกไปเสีย โดยไม่ออกความเห็นใด ๆ อีกเลย เสียงหัวเราะของคามาล ก็คงอยู่ในหูแห่งวิชาของแกอยู่นานทีเดียว..

(คามาล : 383)

ผู้วิจัยเห็นว่าคามาลเป็นตัวละครที่พี่พรสร้างได้อย่างน่าสนใจตัวหนึ่ง เพราะถึงแม้คามาลจะดูเป็นผู้ที่พยายามจะปล้ำล้างระบอบวรรณะในอินเดีย แต่พี่พรก็ได้ทิ้งปริศนาไว้ในใจผู้อ่านให้ได้ขบคิดกันต่อไปว่า การกระทำของคามาลนั้นทำไปเพราะความตั้งใจจะแก้ไขระบบสังคมที่ไม่เป็นธรรมหรือต้องการที่จะสร้างปมปัญหาขัดแย้งกับปู่เพื่อเป็นข้อต่อรองให้ปู่ต้องทำตามความต้องการของเขา คามาลจึงเป็นตัวละครที่แตกต่าง

จากตัวละครเอกฝ่ายชายในนวนิยายการเมืองของรพีพรเรื่องอื่น ๆ ที่มักจะมีอุดมการณ์ที่จะทำเพื่อสังคมอย่างชัดเจน

ทองแท้ ในเรื่อง แผ่นดินของเขา เป็นนักศึกษาไทยที่หลบหนีภัยการเมืองไปเรียนที่สหรัฐอเมริกา เขาเป็นผู้ที่ทำให้ชิดชนกคู่รักซึ่งเป็นลูกสาวของนายทุนที่สนับสนุนนักการเมือง เกิดความเปลี่ยนแปลงทางความคิดให้สำนึกในคุณค่าและความหมายที่แท้จริงของ "ปัญญาชน" ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงต่อการรับใช้ประชาชน เขาได้อุทิศตนเพื่อสังคมและการเมืองไทยโดยได้ช่วยเหลือพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ร่วมเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่สังคมจนกระทั่งถูกจับ แต่แม้เขาจะได้รับการปล่อยตัวออกมา เขาก็ยังคงไม่ละทิ้งอุดมการณ์ของเขาและพยายามชักชวนชิดชนกซึ่งเป็นภรรยาของเขาเข้าร่วมต่อสู้ด้วย และเมื่อทองแท้หนีหายเข้าไปร่วมต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยซึ่งนับเป็นจุดสำคัญที่ทำให้ชิดชนกละทิ้งครอบครัวซึ่งมีฐานะร่ำรวยเพื่อสานต่ออุดมการณ์ของทองแท้ด้วยการหนีหายจากบ้านไปซึ่งคาดว่าเธอน่าจะเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเช่นเดียวกับทองแท้

2.1.3.2 ตัวละครเอกหญิง ตัวละครเอกหญิงในนวนิยายการเมืองในช่วง พ.ศ. 2520-2532 นี้ ในช่วงต้นเรื่องมักจะไม่มียบทบาททางด้านสังคมและการเมือง เท่ากับตัวละครเอกฝ่ายชาย แต่เมื่อได้รับการถ่ายทอดแนวคิดและการปลุกฝังอุดมการณ์จากตัวละครเอกฝ่ายชายทำให้พวกเขาซึมซับแนวคิดของฝ่ายชายไว้ และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อสังคม ดังเช่น อารตี ในเรื่อง นกขมิ้นบินถึงหิมालัย เป็นผู้ที่มีดวงอยู่กับอดีตที่ขมขื่นอันเนื่องมาจากความผิดหวังจากความรัก เพราะคนรักของเธอนั้นลักลอบได้เสียกับพี่สาวของเธอ เธอจึงจำต้องสละคนรักให้แก่พี่สาวเพราะเธอส่งสารพี่สาวของเธอซึ่งเป็นผู้หญิงที่อยู่แต่สังคมแคบ ๆ ในครอบครัว ไม่มีความรู้ ในขณะที่เธอเป็นอาจารย์ มีความรู้ ได้รู้จักสังคมที่กว้างขวาง แต่การกระทำของเธอกลับถูกคนภายนอกมองว่าเธอเป็นผู้หญิงไม่ดี คู่รักจึงทอดทิ้งไปมีหญิงคนใหม่ และจากสาขาคาที่รังเกียจของคนในสังคมนี้อเองที่ทำให้เธอหมดความมั่นใจในตนเอง เปลี่ยนจากผู้ที่ว่าเร็งแจ่มใส มีความมั่นใจ เป็นคนเคร่งขรึม หลีกหนีจากสังคม หมกตัวอยู่กับอดีตที่ขมขื่น แต่หลังจากที่เธอมีโอกาสดูสนิทสนมกับพรและความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครได้พัฒนาไปสู่ความรักและความเข้าใจกันที่สุดในที่สุด หากแต่ความรักระหว่างอารตีและพรนั้นเป็นความรักที่ปราศจากความใคร่ เป็นความรักที่ช่วยทำให้อารตีได้มีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น กล่าวคือ ความรักครั้งใหม่ของ

อารตน์ไม่ใช่ความรักเพื่อการครอบครองคนที่เรารักเหมือนในอดีต แต่ความรักของพรสอนให้เธอรู้จักกับความรักที่ทำให้ผู้ที่รักนั้นพบแต่ความปิติสุขคือ ความรักชาติและเพื่อนมนุษย์ เพราะความรักดังกล่าวเป็นความรักที่มีแต่การให้โดยไม่มีหวังสิ่งตอบแทนซึ่งทำให้อารตน์ได้ค้นพบว่าเธอมีความรักมากมายที่พร้อมจะมอบแก่เพื่อนร่วมชาติของเธอ จึงทำให้เธอตัดสินใจก่อตั้งองค์กรที่จะช่วยเหลือคนยากไร้ในอินเดีย

ชิดชนก ในเรื่อง แผ่นดินของเธอ เป็นนักศึกษาไทยในสหรัฐอเมริกาและเป็นลูกของอดีตข้าราชการซึ่งลาออกมาประกอบธุรกิจจนกระทั่งมีฐานะร่ำรวยเป็นนายทุนที่สนับสนุนนักการเมืองจึงทำให้ชิดชนกมีความคิดเห็นทางการเมืองขัดแย้งกับพ่ออย่างรุนแรงมาโดยตลอดจนถึงขั้นตัดพ่อตัดลูกกัน เมื่อเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เธอจึงเขียนจดหมายตัดความสัมพันธ์กับพ่อซึ่งมีส่วนสนับสนุนในการทำร้ายนักศึกษาที่ต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย ตั้งใจว่าอยู่อเมริกาโดยไม่เคยยอมกลับประเทศไทย เนื่องจากเธอมีอุดมการณ์เดียวกับทองแท้สามีมของเธอ ซึ่งอาจจะทำลายระบบชนชั้นทางสังคมเพื่อทำให้สังคมไทยมีความเสมอภาคกัน แต่เมื่อทองแท้ต้องการกลับเมืองไทยเพื่อเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและได้ชวนชิดชนกกลับพร้อมกับเขา เธอได้ปฏิเสธเนื่องจากเธอตั้งครมภ์ หลังจากขบวนการคอมมิวนิสต์ล่มสลายและรัฐบาลออกคำสั่ง 66/23 เพื่อให้คนไทยซึ่งร่วมต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์กลับใจมาร่วมพัฒนาชาติไทยทองแท้ก็ได้ตัดสินใจกลับมาอเมริกาอีกครั้งเพื่อพบภรรยาและลูก แต่เขาก็ต้องผิดหวังเมื่อทราบว่าชิดชนกแท้ง และเธอมีเพื่อนชายคนใหม่ ทองแท้จึงคิดจะหย่าขาดกับชิดชนก หลังจากทองแท้กลับเมืองไทย ทองแท้ก็ต้องถูกจับเนื่องจากส่งเสบียงช่วยเหลือพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและหายตัวไปอย่างลึกลับทำให้ชิดชนกตัดสินใจหนีออกจากบ้านโดยไม่มีใครทราบว่าเธอไปไหน

แม้ว่าพรจะทิ้งท้ายไว้โดยไม่เคยบอกให้ผู้อ่านได้ทราบว่าชิดชนกหนีไปอยู่ที่ไหน แต่จากการปูพื้นบทบาทของชิดชนกมาตั้งแต่ต้นที่ชิดชนกมีความขัดแย้งกับพ่อ เรื่องความคิดทางด้านระบบชนชั้นทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ว่า ชิดชนกจะต้องหนีไปร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเพื่อสานต่ออุดมการณ์ของทองแท้ ดังที่เธอเคยกล่าวกับพ่อ (แผ่นดินของเธอ : 232)ว่า

ตอนไปรับหนูกจากแอล เอ. พ่อบอกว่า กลับมาเมืองไทยเถอะลูก ถึงยังงี้ มันก็เป็น แผ่นดินของเรา ที่นั่นมัน แผ่นดินของเธอ

"หนูว่า พ่อเองก็รู้ แผ่นดินไทยเป็นของคนส่วนน้อยไม่กี่กลุ่ม ถ้าเราจะใช้คำว่า แผ่นดินของเรา มันก็น่าจะหมายถึงแผ่นดินของคนส่วนใหญ่ แต่ก็ลืบทิ้งร้อยปีมาแล้วละคะ ที่คนส่วนใหญ่ของประเทศไม่เคยเป็นเจ้าของแผ่นดินที่เขาอาศัยอยู่ คนส่วนน้อยอาศัยอำนาจของการเมือง ทางเศรษฐกิจ ทางกำลังอาวุธและความมั่งงายรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของประชาชนส่วนใหญ่ ยึดเอาแผ่นดินนี้ไปครอบครองมาตลอด"

การจบบทบาทของชิตชนกจึงนับว่าเป็นกลวิธีการสร้างตัวละครที่น่าสนใจ เนื่องจากกระตุ้นให้ผู้อ่านต้องขบคิดต่อ

2.1 นวนิยายเรียงรมย์ที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิสตรี

นวนิยายเรียงรมย์ที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิสตรีในช่วงพ.ศ. 2520-2532 มีทั้งหมด 3 เรื่อง คือ อังสนาหย่าผ้า (2521) ตึกฝรั่ง (2522) และ ท้าวศรีสุภาจันทร์ (2532)

รพีพรเป็นนักเขียนชายที่สนใจปัญหาสิทธิและเสรีภาพของสตรีมาโดยตลอด สิ่งที่ได้จากตัวละครผู้หญิงมักมีบทบาทเด่น เป็นแกนนำในการดำเนินเรื่อง และปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพและบทบาทพฤติกรรมตามยุคสมัย นวนิยายของรพีพรในยุคแรก เสนอภาพผู้หญิงในฐานะคนรักที่มีจิตใจหนักแน่นมั่นคง ต่อสู้เพื่อคนรักจนตัวตาย ต่อมาในยุคที่ 2 รพีพรเสนอภาพผู้หญิง 2 ลักษณะคือ ผู้หญิงที่มีบุคลิกภาพน่าชื่นชม เป็นผู้หญิงสมัยใหม่ มีการศึกษามีความมั่นใจในตัวเอง เก่งกล้าไม่แพ้ชาย พึ่งตัวเองได้ และผู้หญิงที่หลงเดินทางผิด เป็นผู้หญิงที่มีพฤติกรรมล่าขอบเขตประเพณี มีการประพฤติผิดเรื่องเพศ แต่กระทำไปเพราะความจำเป็นของชีวิตและครอบครัว ในที่สุดผู้หญิงเหล่านั้นก็สำนึกตนกลับมาดำเนินชีวิตตามแบบที่สังคมยอมรับ

รพีพรร่วมสร้างสรรคนวนิยายต่อสู้เพื่อปลดปล่อยผู้หญิงออกจากวัฒนธรรมที่ล้าหลัง เต็มไปด้วยการกดขี่สตรีเพศซึ่งเริ่มตั้งแต่กึ่งางชัดเจนใน วีรสตรีจากคอมมิวนิสต์ เป็นนวนิยายในยุคที่ 2 ของรพีพร เป็นการนำชีวิตโสเภณีมาเขียน เล่าด้วยความเห็นอกเห็นใจว่า

เธอเป็นวีรสตรีชาติ แต่ถูกสังคมนิยมเหยียดหยามจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต และสะท้อนบทบาทของผู้หญิงล้ายุคที่พยายามแสดงตนเท่าเทียมหรือเหนือผู้ชายโดยเน้นอิสระทางเพศซึ่งรพีพรไม่เห็นด้วย จึงช่วยจุดริ้วให้ผู้หญิงประพาดติดตามกรอบประเพณี ส่วนในยุคลที่ 3 ช่วงที่ 1 พ.ศ. 2516-2519 รพีพรได้เสนอเนื้อหาในทำนองปลุกจิตสำนึกของผู้หญิงให้เห็นคุณค่าของตนเองที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม จึงปรากฏตัวละครอย่าง ไข่เหียน ในเรื่อง นิราษแดง เป็นผู้หญิงที่มีจิตสำนึกสังคมนิยม หรือเจเนจิต ในเรื่อง แผ่นดินเดียวกัน เป็นผู้หญิงที่สละฐานะของชนชั้นนายทุนมุ่งพัฒนาชนบท หรือสุดาทิพย์ ในเรื่อง พ่อข้าฯเพ็งจะฮิม เป็นผู้หญิงที่ต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย หรืออารตี ในเรื่อง นกขมิ้นบินถึงหิมาลัย เป็นผู้หญิงที่สละตนเองเพื่อลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างชนชั้นในสังคมอินเดีย เป็นต้น ส่วนในช่วงที่ 2 พ.ศ. 2520-2532 นี้ รพีพรนำเสนอเรื่องราวของผู้หญิงที่พร้อมจะต่อสู้กับภาวะกดขี่ล้ายุคของหญิงให้ด้อยกว่าชาย ดังที่ปรากฏในเรื่อง อังสนาหยาผิว เป็นเรื่องชีวิตของอังสนาซึ่งมีความรู้สามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ เธอจึงไม่เคยแสดงความหึงหวงสามีที่มีนิสัยเจ้าชู้ หากเธอกลับวางท่าหมางเมินเพื่อทำให้สามีทราบความไม่พอใจของเธอ หรือ เรื่อง ติกฝรั่ง ซึ่งสะท้อนปัญหาของครอบครัวคนจีนที่ยกย่องฐานะของชายมากกว่าหญิง เป็นต้น

2.2.1 แนวคิดของนวนิยายเรียงรมย์ที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิสตรี

แนวคิดสำคัญที่ปรากฏในนวนิยายที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิสตรี คือการที่ผู้หญิงพร้อมที่จะปลดปล่อยตนเองจากพันธะประเพณีทั้งจากภายในครอบครัวและในสังคม เนื่องจากค่านิยมของสังคมไทยนั้นยกย่องให้ชายเป็นผู้นำหรือหัวหน้าของครอบครัว ผู้หญิงจึงต้องอยู่ในอำนาจของชายอย่างสิ้นเชิง ดังที่คำกล่าวที่ว่า "หญิงเป็นควาย ชายเป็นคน" ทั้งนี้สืบเนื่องจากสังคมไทยสมัยก่อนฝ่ายชายจะต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้จุนเจือครอบครัว โดยที่ฝ่ายหญิงต้องทำงานบ้านทุกอย่าง ตลอดจนการอบรมเลี้ยงดูลูก แต่ยุคสมัยเปลี่ยนไป ผู้หญิงมีโอกาสดำเนินการศึกษาและได้ออกมามีบทบาทภายนอกบ้านมากขึ้น โลกทัศน์ของผู้หญิงจึงกว้างขึ้นด้วยความคิดของผู้หญิงจึงเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากผู้หญิงเริ่มตระหนักว่าบทบาทของผู้หญิงทั้งภายในและภายนอกครอบครัวนั้น มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าชาย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในนวนิยายแนวนี้จึงล้วนแต่นำเสนอตัวละครที่มีบุคลิกภาพที่มั่นใจในตนเอง กล่าวกระทำในสิ่งที่สังคมเคยมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ดังที่ปรากฏในเรื่อง อังสนาหยาผิว ติกฝรั่ง ส่วนเรื่อง ท้าวศรีสุดาจันทร์ นั้น

แม้พี่พรจะได้เค้าโครงเรื่องจากประวัติศาสตร์ แต่ได้นำมาตีความใหม่ด้วยการนำเสนอให้เห็นชีวิตของท้าวศรีสุดาจันทร์ผู้หญิงคนหนึ่งถึงแม้ประวัติศาสตร์จะลงความเห็นว่าเป็นหญิงที่ประพฤตินเลวร้าย แต่พี่พรกลับมองว่าท้าวศรีสุดาจันทร์เป็นผู้หญิงที่น่าสนใจยิ่งที่ก้าวจากหญิงสาวธรรมดาขึ้นมามีอำนาจสูงสุดในแผ่นดิน พร้อมทั้งให้เหตุผลถึงการที่เธอถูกประณามว่าประพฤตินเลวแหวกว่า เธอเป็นเพียงผู้หญิงธรรมดาที่มีเลือดเนื้อ มีความต้องการแจกเช่นมนุษย์ธรรมดาคนหนึ่ง สังคมจึงไม่ควรประณามเธอโดยปราศจากข้อมูลที่เป็นจริง

2.2.2 โครงเรื่องของนวนิยายเรื่องมรณีย์ที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิสตรี

โครงเรื่องของนวนิยายที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิสตรี ในช่วง พ.ศ. 2520-2532 นี้ แบ่งได้เป็น 2 แนว คือ นวนิยายชีวิตรักและครอบครัว ได้แก่ อังสนาห่าม้า ติกฝรั่ง และนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ท้าวศรีสุดาจันทร์

โครงเรื่องของเรื่อง อังสนาห่าม้า โครงเรื่องได้แสดงให้เห็นสาเหตุของปัญหาความแตกแยกภายในครอบครัว เนื่องมาจากค่านิยมการมีภรรยา มาก กล่าวคือ เทวัญ สามีของอังสนาเป็นคนเจ้าชู้ เสเพล แม้แต่งงานแล้วก็ยังนอกใจอังสนาตลอดเวลาในขณะที่เธอพยายามทำหน้าที่ภรรยาที่ดี เอาชนะใจคนในครอบครัวของสามี ตั้งแต่แม่ของสามี พี่สาวตลอดจนคนรับใช้ในบ้าน แต่เธอไม่สามารถเอาชนะใจของสามีได้ เพราะเขาแต่งงานกับเธอเพราะคิดว่าจะครอบงำชีวิตและปกครองเธอได้ และเพื่อความมั่นคงทางฐานะสังคมอีกด้วย แต่อังสนาเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ มีความรู้ความสามารถพึ่งพาตัวเองได้ จึงไม่ง้อและแสดงอาการหึงหวงสามี แต่กลับทำตัวหมางเมินด้วยท่าทีวางเฉยจนเขาชุ่นเคืองเสียเอง อังสนาอดทนต่อพฤติกรรมของสามีโดยไม่ถือเป็นปัญหาสำคัญของชีวิต เธอยังคงดำเนินชีวิตเป็นปกติ ซึ่งไปกว่านั้นยังช่วยยี่ให้คำปรึกษาแก่อนุภรรยาเสียอีก เพื่อให้เธอเหล่านั้นปลดปล่อยตัวเองจากพันธะทางกามารมณ์และค่านิยมของผู้ชาย จนในที่สุดเทวัญหมดสมรรถภาพทางเพศ จึงกลับมาอยู่กับอังสนา แต่ในช่วงเวลาที่ครอบครัวเริ่มแตกแยก อังสนาได้พบกับไซอันต์ซึ่งมีคุณสมบัติเหนือกว่าสามีทุกประการ ทั้งด้านความรู้ ความคิดซึ่งเธอไม่เคยได้รับจากสามีเลย เธอจึงขอหย่าขาดจากสามี

เนื้อเรื่องสะท้อนให้เห็นว่า สังคมเปิดโอกาสให้ผู้หญิงน้อยมาก ในขณะที่ผู้ชายเป็นฝ่ายแก้ปัญหาชีวิตสมรส แต่ผู้หญิงจำต้องอดทนยอมรับฐานะภรรยาหลวงและรับภาระปัญหาต่าง ๆ จนถึงที่สุด เพราะการหย่าร้างกันง่าย ๆ มักสร้างภาพลบให้แก่ผู้หญิง

อย่างไรก็ตามอังสนาไม่ยอมจำนนต่อชะตากรรมและคำนิยามของสังคม เธอจึงต่อสู้กับปัญหาชีวิตสมรสด้วยความเข้มแข็งและอดทนจนอยู่ในฐานะเหนือกว่าสามี ในที่สุดเธอจึงต้องยอมพ่ายแพ้ต่อความเข้มแข็งอดทนของอังสนา

เรื่อง ติกฝรั่ง เป็นนวนิยายชีวิตรักและครอบครัวที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความล้มล้างและการล้มล้างประเพณีที่เก่าแก่คร่ำครึ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้อกับสิทธิและเสรีภาพของสตรี โดยเสนอผ่านโครงเรื่องแสดงความขัดแย้งระหว่างประเพณีกับชีวิตที่เกิดขึ้นในครอบครัวคนจีนที่ยึดมั่นในประเพณีของบรรพบุรุษอย่างเคร่งครัด แต่ถูกเปลี่ยนแปลงโดยหลานสะใภ้คนไทยที่ทำให้ประมุขของครอบครัวยอมล้มเลิกประเพณีบางอย่างที่ไม่เหมาะสม จนกระทั่งถึงวาระสิ้นสุดของประเพณี

รพีพรใช้กลวิธีการสร้างฉากเพื่อนำไปสู่แนวคิดของเรื่อง โดยการสร้างภาพขัดแย้งระหว่างลักษณะภายนอกของสถานที่กับความเป็นอยู่ภายในครอบครัว กล่าวคือ "ติกฝรั่ง" เป็นสถาปัตยกรรมตะวันตกที่ดูหรูหราแต่ชีวิตของคนในบ้านกลับถูกประเพณีจีนครอบงำไว้อย่างเข้มงวด ดังคำพูดของทักษิณที่กล่าวแนะนำบ้านของเธอให้อรสูรางค์ ว่าที่ภรรยาฟังว่า..."ติกโบราณซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่า 60 ปี ชาวเมืองเขาเรียกติกฝรั่งฮะ...รูปทรงมันติกฝรั่งอังกฤษจริง ๆ ด้วย แต่ความหมายไม่ได้มีเพียงนั้น คำว่า ติกฝรั่ง มันหมายถึงอะไรต่ออะไรอีกหลายอย่าง ซึ่งคุณจะรู้เองเมื่อไปอยู่ที่นั่น" (ติกฝรั่ง, เล่ม 1 : 14)

"ติกฝรั่ง" คือ ศูนย์รวมของตระกูลทองเรื่อง อัครมหาเศรษฐีชาวภูเก็ต แม้เวลาผ่านไปหลายชั่วอายุคน แต่ภายในอาณาเขตติกฝรั่งทุกคนยังต้องยึดถือระเบียบประเพณีชีวิตตามแบบอย่างบรรพบุรุษ เช่น ลูกชายที่แต่งงานแล้วจะต้องพาภรรยาเข้าไปอยู่ในบ้านพ่อแม่ ส่วนลูกสาวต้องออกไปอยู่กับสามี ลูกสะใภ้ต้องเข้าเวรปรนนิบัติญาติผู้ใหญ่ทุกเช้า ลูกผู้หญิงต้องได้รับการอบรมสั่งสอนกิริยามารยาทและการบ้านการเรือนตั้งแต่เด็กภายใต้การควบคุมดูแล

ของอาหญิงซึ่งเป็นสาวแก้มมีความคิดเก่า โดยที่พ่อแม่ห้ามยุ่งเกี่ยว เป็นต้น ลูกหลานทุกคนต่างเชื่อฟังคำสั่งและยอมรับความคิดเห็นของปู่เป็นประมุขของครอบครัวเพียงผู้เดียว แม้ว่ากาชาทรุ่นหลานจะไม่เห็นด้วยกับข้อปฏิบัติบางประการ แต่ไม่มีใครกล้าคัดค้านหรือเสนอความคิดเห็นใด ๆ ต่อเมื่ออรสุรางค์ หลานสะใภ้คนไทยเข้ามาอยู่ร่วมครอบครัว หลวงรัชตะนครกลับยอมรับฟังความคิดเห็นของเธออย่างเกรงใจและภาคภูมิใจเธอมากที่สุด เพราะความรู้ ความคิด และการวางตัวที่ดีของเธอ จนอรสุรางค์สามารถโน้มน้าวใจให้คุณหลวงล้มเลิกประเพณีโบราณบางอย่างได้สำเร็จ

โครงเรื่องของ ท้าวศรีสุดาจันทร์ แตกต่างจากนวนิยาย 2 เรื่องข้างต้น เนื่องจากเรื่อง ท้าวศรีสุดาจันทร์ รหัสพรดำเนินเรื่องโดยอาศัยข้อมูลทางประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยใช้ตัวละครเอกฝ่ายหญิงคือท้าวศรีสุดาจันทร์เป็นตัวดำเนินเรื่อง และมีตัวละครเสริมเข้ามาทำให้น่าสนใจเรื่องชวนติดตาม

2.2.3 ตัวละครของนวนิยายเชิงร่มที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิสตรี

ตัวละครที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในนวนิยายแนวนี้คือ ตัวละครเอกฝ่ายหญิง ตัวละครตัวอื่น ๆ ในเรื่องเป็นเพียงตัวละครที่เสริมให้ตัวละครเอกฝ่ายหญิงมีบทบาทที่เด่นชัดยิ่งขึ้น ดังได้แก่ อังสนา ในเรื่อง อังสนาหย่าผัว เป็นผู้แสดงบทบาทของผู้หญิงต่อสู้เพื่อสิทธิสตรี แม้เธอจะเป็นผู้หญิงไม่สวย คิดอ้าง แต่ก็มีความเสน่ห์ เพราะการวางตัวดี มีความเชื่อมั่นในตัวเอง รอบรู้ ฉลาด ทันคน เข้าใจธรรมชาติของเพศชาย เธอจึงแก้ไขปัญหาด้วยการคุมกำเนิดตัวเองหลังจากคลอดลูกคนแรกแล้วเพื่อไม่เพิ่มปัญหามีลูกมาก เพราะแน่ใจว่าสามีคงมีภรรยาอีกหลายคน เมื่อเข้าใจปัญหาอย่างถูกต้อง เธอจึงไม่รู้สึกขมขื่นใจหรือเจ็บช้ำเพราะพฤติกรรมเลวร้ายของสามี ตรงกันข้ามสามีกลับเป็นฝ่ายเดือดเนื้อร้อนใจและรับกรรมจากพฤติกรรมส่ำสอนของตนเอง ในขณะที่ต่อมาอังสนาได้แต่งงานใหม่กับผู้ชายที่ดี

อรสุรางค์ ในเรื่อง ติกฝรั่ง เป็นภรรยาหลวงสุคติใหม่ที่มีบุคลิกภาพสร้างความสำเร็จและความยอมรับนับถือจากสามี มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง มีลักษณะเป็นผู้นำ สามารถพึ่งตนเองและเป็นที่ยิ่งของครอบครัวได้ เมื่อสามีทำตัวผิดพลาด เธอก็ไม่แสดงกิริยาหงุดหงิดหรือหาเหตุทะเลาะวิวาทดังเช่นภรรยาทั่วไป เพราะเธอเข้าใจ

ถึงเหตุผลที่สามีนอกใจเชื่อว่า เป็นความพ่ายแพ้ต่อกิเลสตัณหาซึ่งวารุณพยายามฮิวชวนเขา
 เชอแก้ไขปัญหาโดยการวางตัวเฉย แสร้งทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น จนสามีละอายใจและสารภาพผิด
 เชอจึงให้อภัยและให้โอกาสสามีแก้ตัวอีกครั้ง

ท้าวศรีสุดาจันทร์ ในเรื่อง ท้าวศรีสุดาจันทร์ เป็นตัวละครที่
 รพีพรเสนอให้เห็นภาพเธอในฐานะที่เป็นมนุษย์ปุถุชนเติบโตมาจากชาวบ้านธรรมดา เมื่อมีรักก็
 เป็นรักข้างเดียวและต้องผิดหวังเพราะคนรักแต่งงานกับผู้หญิงอื่น เธอจึงเจ็บแค้นและหาวิธีแก้
 แค้นด้วยการแสวงหาผู้ชายที่มีคุณสมบัติเหนือกว่าคนรัก เหตุบังเอิญที่ความไม่ฝันที่นิมิตฝันเป็น
 ความจริง เธอถูกนำตัวเข้าถวายเป็นพระสนมของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระ
 ตามพระราชประสงค์ การที่ผู้หญิงสาวสวย มีปัญญาและทะเยอทะยาน ต้องมีสามีคราวพ่อ ตั้งแต่
 อายุ 17 ปี แต่หลังจากมีลูกแล้วสามีไม่สนใจการร่วมประเวณีอีก ความต้องการทางเพศจึง
 เรือกร้องไห้เธอแสวงหาทางออก แต่ในขณะนั้นไม่มีผู้ชายคนใดอาจเอื้อมที่จะตอบสนองอารมณ์
 ของเธอได้ เพราะเธออยู่ในฐานะพระมเหสี ผู้ชายคนเดียวที่สามารถทำเช่นนั้นได้คือ ขุนชินราช
 ญาติผู้พี่ซึ่งต่างมีจิตปฏิพัทธ์กันมาก่อน เธอจึงประพฤติดูประเพณี แต่ก็เพียงสัมผัสสากายภายนอกเท่านั้น
 เพราะความสำนึกในฐานะของตนเองและไม่ต้องการมีชู้ ดังความว่า "พันบุตรหทัยเอาไว้
 ตราบโคที่ถูกลมหม่อมยังทรงพระชนม์ชีพ ออย่าได้หวังเลขว่า ศรีสุดาจันทร์จะยอมมี 2 ตัว...
 ไม่มีถ้อยคำใดอีกแล้วที่ข้าชิงชิงเท่ากับมีชู้... ข้าจะไม่ยอมมีชู้... นอกเสียจากไม่มีพระราชบิดา
 ของลูกข้าอยู่ในโลกนี้แล้ว..." (ท้าวศรีสุดาจันทร์ : 61) ท้าวศรีสุดาจันทร์ไม่ยอมยกฐานะของ
 ขุนชินราชเป็นสามีออกหน้าออกตาทั้ง ๆ ที่สามีตายแล้วก็เพราะคำนึงถึงฐานะผู้สำเร็จราชการ
 ฝายในของตนเอง และพระเกียรติของสมเด็จพระแก้วฟ้า ดังที่นางกล่าวกับขุนชินราชว่า

เราก็เหมือนสตรีทั่วไป ผู้ชายเป็นหม้าย ย่อมมีสิทธิ์มีใหม่ได้ หากแต่เกิดเหตุบังเอิญ
 ลูกเราได้ขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์แทนพระราชบิดา เพื่อพระเกียรติและ
 พระบรมราชานุญาตแห่งลูกเราควรหรือที่แม่จะประกาศตนสละชีวิตหม้าย ไปครองชีวิตกับ
 ขุนนางชั้นผู้น้อยเฝ้าหอพระ แหละหากพระเจ้าอยู่หัวในพระโกศไม่ทรงแต่งตั้งข้าให้เป็น
 ผู้สำเร็จราชการฝายในแล้ว... ปัญหาลูกเป็นกษัตริย์ แม้มือใหม่ไม่ได้ก็คงลดหน้าหนักลงไป
 แต่ข้าเป็นผู้สำเร็จราชการ ที่มีผู้จะให้ข้าเป็นอะไรเล่าที่ส่งไปกว่าตำแหน่งนี้

(ท้าวศรีสุดาจันทร์ : 98)

ความสัมพันธ์ฉันชู้สาวระหว่างท้าวศรีสุดาจันทร์กับขุนอินราช
ร่วมกันแต่ในเชิงเมถุนสังวาสเท่านั้น ไม่ได้ร่วมความคิดต่อภาระหน้าที่ที่มีต่อแผ่นดินเพื่อยกฐานะ
ชู้รักให้เป็นกษัตริย์แทนลูกหรือคิดฆ่าลูกดังที่คนรำลือกัน ดังปรากฏในบทสนทนาระหว่างตัวละคร
อยู่หลายตอนดังตัวอย่างต่อไปนี้

ท้าวศรีสุดาจันทร์กล่าวกับบัวเงินนางสนมถึงขุนวรวงศาธิราช
ความว่า "ตัวเป็นสามีชนนอยากให้ลูกเป็นกษัตริย์ ถ้าข้าไม่มีลูกเป็นกษัตริย์อยู่ก่อน ก็จะไม่ว่า
อะไรแต่เมื่อสมเด็จพระยอดฟ้ายังอยู่บนบัลลังก์ จะให้ข้าเชิญเสด็จพระองค์ซึ่งเป็นเลือดเนื้อ
ของข้าเอาไปไว้ที่ไหน... ข้าทำไม่ได้แน่ะ บัวเงิน" (ท้าวศรีสุดาจันทร์ : 146) หรือที่นาง
กล่าวกับสมเด็จพระยอดฟ้าและพระศรีศิลป์ ความว่า "...ธรรมชาตของอิสตินั้นไม่มีอะไรอีกแล้ว
ที่จะสำคัญเสมอเท่ากับลูกผู้ได้ดื่มเลือดจากอกตน และผู้หญิงอย่างแม่ซึ่งจะปล่อยให้อำนาจแห่งราคะ
ตัณหาอยู่เหนือความรักในสายโลหิตนั้นเป็นไปมิได้..." (ท้าวศรีสุดาจันทร์ : 260-261)
หรือคำพูดของขุนวรวงศาธิราชกล่าวกับหมื่นปราบรูป ความว่า "พระแม่เจ้านั้นแล้วก็มิใช่ผู้ที่ใคร
จักขึ้นวางการหรือขงส่งเสริมการใดได้ง่าย ๆ แลมักทรงแปรราชการงานเมืองกับส่วนพระองค์
ออกเสียจากกันเสมอ" (ท้าวศรีสุดาจันทร์ : 307)

ท้าวศรีสุดาจันทร์อาจเป็นภาพลพของหญิงในสังคมเก่าที่พึง
สงวนเนื้อสงวนตัว มีใจซื่อสัตย์ต่อสามีคนเดียวและถือว่าความสัมพันธ์ฉันชู้สาวจะเกิดขึ้น ต้อง
ผ่านการยอมรับจากสังคมด้วยประเพณีแต่งงาน แต่สิ่งที่พึงพรต้องการสะท้อนให้เห็นคือ ภาพของ
หญิงที่มีบทบาททางการเมืองในยุคที่สังคมกดขี่เพศหญิงให้อยู่ใต้อำนาจของผู้ชายแต่ท้าวศรีสุดาจันทร์
สามารถปลดตนเองออกจากกรอบระบบสังคมดั้งเดิมที่ถือว่า "หญิงเป็นควาย ชายเป็นคน" โดย
อาศัยสติปัญญาและความมองอาจทงในศักดิ์ศรีชั้นหนึ่งเมืองในฐานะ "พระแม่เจ้าผู้อยู่เหนือชีวิต
ของผู้ชาย"

จะเห็นได้ว่า นวนิยายเรจรมย์ที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิสตรี
เป็นการพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการยกย่องสถานภาพของสตรีในอีกระดับ เพราะถึงแม้นวนิยาย
ในยุคก่อน รพีพรจะสอดแทรกแนวคิดเรื่องการยกย่องสตรี กล่าวคือ สนับสนุนให้สตรีลุกขึ้นสู้เพื่อ

ปกป้องสิทธิของตนเองและก้าวเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมโดยการสนับสนุนของตัวละครชาย
แต่นวนิยายที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิสตรีในช่วง พ.ศ. 2520-2532 นี้ ตัวละครหญิงเป็นผู้ลุกขึ้น
ต่อสู้ปกป้องสิทธิของตนด้วยความคิดของตนเอง แสดงให้เห็นพัฒนาการด้านทัศนคติที่พหุมีต่อผู้หญิง
ที่น่าสนใจยิ่ง

นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2516-2532 เน้นการนำเสนอ
นวนิยายการเมืองและสังคมซึ่งเกิดขึ้นตามกระแสการเมืองในช่วงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516
และเป็นความตั้งใจในการเขียนของรพีพรที่มีมานานแล้ว พัฒนาการนวนิยายของรพีพรในช่วงที่ 3 นี้
แบ่งออกได้เป็น 2 ช่วงคือ ช่วงแรก นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2516-2519 รพีพรเสนอ
นวนิยายการเมืองและนวนิยายชีวิตโลกโผน

นวนิยายการเมือง เสนอความคิดแบบสังคมนิยมเพื่อปลุกกระดุม
ความคิดและการกิจรับใช้มวลชน เป็นการสะท้อนเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เพื่อปลุกเร้า
สำนักของการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยและเป็นการสะท้อนสภาพประชาชนผู้ยากไร้ในชนบทเพื่อปลุก
พลังของปัญญาชนให้เข้าร่วมพัฒนาสังคม แนวคิดที่เด่นชัดคือ การต่อสู้กับความไม่เป็นธรรมด้วย
ทัศนคติความรักของคนรุ่นใหม่ที่มีความคิดก้าวหน้าคือ เพื่อรับใช้สังคม โคร่งเรื่องนิยมนำเหตุการณ์
ทางการเมืองมาเสนอหรือเป็นผลสะท้อนจากเหตุการณ์ทางการเมือง เพื่อแสดงการต่อสู้ของ
ตัวละคร ตัวละครส่วนใหญ่เป็นนิสิตนักศึกษา ปัญญาชนที่ถูกปลุกฝังความคิดเพื่อชีวิตที่ดีกว่าของ
ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ หรือมีเจตนาเป็นผู้อำนาจทอดความคิดดังกล่าวสู่เพื่อนร่วมสังคม
ตัวละครจึงเป็นผู้มีอุดมการณ์ทางการเมือง ด้านกลวิธีการประพันธ์ นิยมใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบ
สรรพนามบุรุษที่ 1 โดยเลือกใช้สรรพนามต่างกัน ได้แก่ "ข้าพเจ้า" ในเรื่อง พินาแดง "ข้าฯ"
ในเรื่อง พ่อข้าฯเพิ่งจะยิ้ม และ "ฉัน" ในเรื่อง แผ่นดินเดียวกัน การปิดเรื่องนิยมนำท้ายความคิด
เกี่ยวกับอุดมการณ์ชีวิตและการเมืองเอาไว้ เพราะตัวละครต้องสานต่อความคิดเป็นการกระทำ

นวนิยายชีวิตโลกโผนนำเสนอเรื่องราวการต่อสู้ชีวิตของ
ลูกผู้ชาย แนวคิดที่เสนอคือทัศนคติการดำเนินชีวิตของผู้ชายที่ต่อสู้ชีวิตและต่อสู้กับความอยุติธรรม
ในสังคม โดยเฉพาะอิทธิพลเถื่อน ตัวละครมีบทบาทเป็นวีรบุรุษนักรู้ แนวเรื่องเช่นนี้จึงเป็น
พัฒนาการนวนิยายเริงรมย์อย่างหนึ่งของรพีพร

ช่วงที่ 2 นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2520-2532 รพีพรพัฒนาแนวการเขียนโดยเน้นนวนิยายที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสังคมและการเมือง และแนวคิดเกี่ยวกับลัทธิสตรี นวนิยายที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสังคมและการเมือง นำเสนอสภาพและปัญหาของสังคมไทยและสังคมต่างแดน โดยเน้นการวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ปัญหาและแนวทางแก้ไขเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างฐานะ ชนชั้นทางสังคมและเศรษฐกิจด้วยการเสียดสีตนเองหรือทันทรีพย์เพื่อประโยชน์สุขของสังคม รพีพรใช้กลวิธีนำเสนอหลายแบบ เช่น นวนิยายท่องเที่ยว นวนิยายชีวิตรักและครอบครัว นวนิยายการเมือง เป็นต้น ตัวละครมีทั้งคนในสังคมและนอกสังคมที่กล่าวถึงในเรื่องมักเป็นนิสิตนักศึกษาปัญญาชน เป็นนักเขียน นักหนังสือพิมพ์ ที่มีจิตสำนึกทางสังคมยอมเสียดสีหรือกล่าวทรยศต่อชนชั้นของตัวเองเพื่อสร้างสรรค์สังคม

นวนิยายที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับลัทธิสตรีนำเสนอเรื่องราวของผู้หญิงที่ปลดปล่อยตัวเองจากพันธะประเพณีที่กดขี่ลัทธิสตรี โคร่งเรื่องจึงเสนอเรื่องราวการต่อสู้หรือความขัดแย้งระหว่างบุคลิกลักษณะและบทบาทตัวละครหญิงกับค่านิยมและประเพณีที่ล้าหลังของสังคมเพื่อเรียกร้องสิทธิความเสมอภาคระหว่างเพศ ตัวละครหญิงจึงเป็นผู้หญิงที่พัฒนาบุคลิกภาพและความคิดจนกล้ากระทำในสิ่งที่สังคมไม่ค่อยจะยอมรับ แม้ว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรมก็ตาม นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2516-2532 จึงเป็นพัฒนาการนวนิยายทั้งนวนิยายเชิงร้อยแก้วและนวนิยายเชิงปัญหาควบคู่กัน และพัฒนาการนวนิยายแนวศิลปะเพื่อชีวิตที่เริ่มจากเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองมาสู่สังคม